

Actualia veterinair recht

Sarne De Vlieghe - Luk Burgelman (eds.)

met bijdragen van Luk Burgelman - Jozef Colpin - Yves Vandendriessche

larcier

Actualia veterinair recht

Actualia veterinair recht

Editors

Luk BURGELMAN en Sarne DE VliegHER

Met bijdragen van

Luk BURGELMAN

Jozef COLPIN

Yves VANDENDRIESSCHE

© Groep Larcier, Brussel, 2016
Larcier Gent
Coupure Rechts 298 – 9000 Gent

Verantwoordelijke uitgever: Marc-Olivier Lifrange, CEO Groep Larcier

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN: 978-2-8044-8269-5

Depot: 2016/0031/261

Inhoudstafel

VOORWOORD	4
DE DIERGENEESKUNDIGE RECHTSPERSOON: LIGHT-VERSIE OF FULL OPTION? .. <i>Luk Burgelman</i>	6
<i>Hoofdstuk I. Inleiding</i>	6
<i>Hoofdstuk II. Rechtskader</i>	7
<i>Hoofdstuk III. Voordelen en gevolgen van het werken met een diergeneeskundige rechtspersoon</i>	10
Afdeling 1. Beperking beroepsaansprakelijkheid	10
Afdeling 2. Vergemakkelijken uitoefening van de diergeneeskundie ..	15
<i>Hoofdstuk IV. Inschrijving v. erkenning</i>	16
<i>Hoofdstuk V. Conclusie</i>	20
TUCHTRECHTSPRAAK BIJ DIERENARTSEN	21
<i>Jozef Colpin & Luk Burgelman</i>	
<i>Hoofdstuk I. De grondslagen van de tuchtrechtspraak</i>	21
Afdeling 1. Wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen	21
Afdeling 2. Het procedurereglement	22
<i>Hoofdstuk II. De Orde der Dierenartsen</i>	23
Afdeling 1. Samenstelling	23
Afdeling 2. Toetreding	24
Afdeling 3. Gronden tot weigering	26
Afdeling 4. Werkingsmiddelen	27
Afdeling 5. Structuur	27
<i>Hoofdstuk III. Tuchtrechtelijk onderzoek</i>	38
Afdeling 1. Aanvang	38
Afdeling 2. Verzoeningspoging	38
Afdeling 3. Verloop	39

<i>Hoofdstuk IV. Tuchtrechtelijke procedure ten gronde</i>	40
Afdeling 1. Dagvaarding	40
Afdeling 2. Openbaarheid van de zitting	40
Afdeling 3. Wraking	40
Afdeling 4. Bijstand	41
Afdeling 5. Verstek	41
Afdeling 6. Verslag	41
Afdeling 7. Verder verloop	41
Afdeling 8. Beraadslaging	42
Afdeling 9. Stemming	43
Afdeling 10. Uitspraak	43
Afdeling 11. Verslagregister	43
Afdeling 12. Motiveringsplicht	43
Afdeling 13. Geheimhoudingsplicht	44
Afdeling 14. Verzet	44
Afdeling 15. Beroep	44
Afdeling 16. Tucht sancties	45
Afdeling 17. Bekendmaking van de tuchtuitspraken	47
Afdeling 18. Administratieve beslissing	48
DIERENARTSEN, RECLAME EN OVERIGE MARKTPRAKTIJKEN	56
<i>Yves Vandendriessche</i>	
<i>Hoofdstuk I. Situering</i>	56
<i>Hoofdstuk II. Voorafgaand</i>	58
Afdeling 1. De dierenarts – onderneming	58
Afdeling 2. De consument	58
Afdeling 3. Marktpraktijken en Consumentenbescherming (boek VI en XIV WER)	59
<i>Hoofdstuk III. Betreden van de markt</i>	62
Afdeling 1. Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de onderneming (Boek III WER)	62
Afdeling 2. Reclame en informatieverplichtingen	65

<i>Hoofdstuk IV. Totstandkoming van de overeenkomst</i>	73
Afdeling 1. Online contracteren	73
Afdeling 2. Bijzonderheden ten aanzien van consumenten	78
<i>Hoofdstuk V. Marktgedrag – verboden praktijken</i>	99
Afdeling 1. Procedurele aspecten	101
Afdeling 2. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen . .	103

Voorwoord

Beste dierenarts, beste jurist, beste lezer,

Voor u ligt de eerste uitgave van “*Actualia veterinair recht*”. Dit boek bevat bijdragen die een neerslag geven van de lezingen gebracht tijdens drie boeiende studieavonden, door uitgeverij Larcier georganiseerd aan de faculteit diergeneeskunde van de Universiteit Gent in 2014 en 2015.

Midden 2014 zaten mr. Luk Burgelman en ikzelf samen met Larcier – de juridische uitgeverij waarmee we samen naar tevredenheid al enkele jaren samen het themawetboek “*Veterinair Recht (selectie regelgeving)*” uitgeven – met de bedoeling na te denken over het oprichten van een nieuw informatiekanaal tussen de dierenarts en de rechtspracticus rond de vele juridische en bedrijfseconomische thema’s waarmee een praktijkdierenarts te maken krijgt. De “**Kennisgroep Dierenarts – recht en praktijkmanagement**” was geboren. Gezien uitwisseling van ervaring en expertise én netwerking centraal staan, werden drie events gepland.

In november 2014 werd uitvoerig stil gestaan bij de “**Diergeneeskundige rechtspersoon**” met bijdrages van Dr. Lionel Laurier (toen nog verbonden aan het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten), Jurgen Van Steene (directeur van het juridisch departement van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars), mr. Dominique Matthys (voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies), mr. Luk Burgelman (advocaat bij het kantoor Advoco) en mezelf. Of de diergeneeskundige rechtspersoon, zoals vandaag in de wetgeving opgenomen, enkel de diergeneeskundige praktijkvoering wil faciliteren dan wel de dierenarts toelaat effectief zijn beroepsaansprakelijkheid te beperken, kunt u nalezen in de heldere bijdrage van de hand van mr. Burgelman “*De diergeneeskundige rechtspersoon: light-versie of full option?*”.

Tijdens een tweede avondmeeting (mei 2015) werd ingegaan op het vigerende **tucht recht en de plichtenleer voor dierenartsen**. Zowel de bijdrages van mr. Burgelman als van de heer Jozef Colpin (ere-eerste substituut-procureur des Konings en magistraat-assessor van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen) werden gesmaakt. Niet alleen het juridische kader kwam aan bod maar er werd ook ingegaan op de evolutie van de tuchtprocedures gehanteerd door de Orde der Dierenartsen én de uitgesproken tuchtstraffen doorheen de jaren, na te lezen in hun uitgebreide bijdrage “*Tuchtrechtspraak bij dierenartsen*” in dit handboek.

De laatste studieavond, die doorging op 12 oktober 2015, focuste op de **praktijkdierenarts en hoe hij moet omgang met de consument**. Er werd door mr. Yves Vandendriessche (advocaat bij het kantoor Crivits & Persyn) stilgestaan bij de dierenarts als vrije beroeper, niet-handelaar en de van toepassing zijnde bepalingen van boeken VI (Marktpraktijken en consumentenbescherming) en XIV (Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrije beroep) van het Wetboek Economisch Recht. De aanwezigen werden bijgepraat over de vele verplichtingen die ook van toepassing zijn op de praktijkdierenarts wat betreft het verstrekken van informatie aan zijn klant, prijsaanduiding, reclame, overeenkomsten met de consument, ... helder samengevat in de bijdrage van de spreker "*Dierenartsen, reclame en overige marktpraktijken*". Dat de Federale Overheidsdienst Economie besliste om in 2016 meerdere gezelschapsdierenpraktijken in Vlaanderen en Wallonië te controleren of ze voldoen aan hun informatieplicht kan bijna geen toeval zijn.

Deze eerste uitgave van "*Actualia veterinair recht*" is zonder meer een zeer nuttig naslagwerk geworden voor de Vlaamse praktijkdierenarts en jurist met interesse in de diergeneeskunde. De onderwerpen zijn allen erg actueel en zullen dat nog lange tijd blijven. De "Kennisgroep Dierenarts – recht en praktijkmanagement" heeft met deze mooie uitgave én met de interessante studieavonden alvast waargemaakt wat haar eerste doel was: uitwisseling van juridische, bedrijfseconomische en praktijkgerichte informatie die de dierenarts in zijn dagdagelijks werk kan ondersteunen.

Veel leesplezier,

Prof. dr. Sarne De Vliegheer

Hoofddocent veterinair recht, deontologie en praktijkmanagement, faculteit diergeneeskunde van de Universiteit Gent

Voorzitter van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen

Ondervoorzitter van de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen

De diergeneeskundige rechtspersoon: light-versie of full option¹?

LUK BURGELMAN

*Advocaat balies Gent en Dendermonde en vrijwillig wetenschappelijk
medewerker van de Vakgroep Metajuridica, Privaat- en Ondernemings-
recht, faculteit rechtsgeleerdheid*

HOOFDSTUK I

Inleiding

1. Met de regelgeving inzake de diergeneeskundige rechtspersoon heeft de wetgever gepoogd meerdere doelstellingen te realiseren: de wetgeving afstemmen op de nieuwe ontwikkelingen in de uitoefening van de diergeneeskunde, de financiële aansprakelijkheid van de dierenarts beperken door de uitoefening van het beroep in het kader van een vennootschap, het mogelijk maken dat de ingeschreven diergeneeskundige rechtspersonen overeenkomsten met betrekking tot de diergezondheid kunnen sluiten².

2. Vooral de tweede doelstelling (beperking van de financiële aansprakelijkheid middels de diergeneeskundige rechtspersoon) en de derde doelstelling (mogelijkheid voor de diergeneeskundige rechtspersoon om contracten te sluiten) zijn van belang omdat zij beiden in beginsel een concrete uitwerking zijn van de eerste doelstelling (afstemmen van de wetgeving op de nieuwe ontwikkelingen in de uitoefening van de diergeneeskunde). De doelstellingen van de wetgever waren alleszins zeer ambitieus en nobel. Na het invoeren van de wetgeving betreffende de diergeneeskundige rechtspersoon rijst echter de vraag of de nieuwe regelgeving voldoende duidelijk is voor het doelpubliek waarvoor zij is bestemd, of zij de gecreëerde verwachtingen inlost en of zij geen situaties creëert die eigenlijk weinig wenselijk zijn. In de hiernavolgende bijdrage wordt getracht om op een beknopte wijze het nieuwe wetgevend kader uiteen te zetten en daarbij een aantal topics aan te kaarten die van belang zijn en/of waar enige duiding wel op zijn plaats is. Dit alles evenwel zonder volledigheid na te streven.

¹ De redactie van deze tekst werd afgesloten op 26/01/2015.

² Integraal verslag met vertaald beknopt verslag van de toespraken, plenumvergadering, *Parl.St.* Kamer 2013-14, CRIV 53 PLEN 186, 32; wetsontwerp tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3267/001, 3.

HOOFDSTUK II

Rechtskader

3. De invoering van de diergeneeskundige rechtspersoon werd hoofdzakelijk gerealiseerd door de wijziging van twee wetten (de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen³ en de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde⁴) en één koninklijk besluit (het KB van 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen⁵).

4. De wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen werd gewijzigd door de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen⁶. Deze wet voert een definitie in van de diergeneeskundige rechtspersoon, evenals de voorwaarden waaraan een dergelijke rechtspersoon dient te voldoen.

5. De diergeneeskundige rechtspersoon wordt omschreven als “*de rechtspersoon die beschikt over rechtspersoonlijkheid, met een maatschappelijke zetel en bij ontstentenis ervan met een uitbatingszetel in België en die geregistreerd is bij de Kruispuntbank van Ondernemingen met een ondernemingsnummer en die aan volgende voorwaarden voldoet*”:

- 1° alle zaakvoerders, bestuurders, leden van het directiecomité zijn natuurlijke personen die ertoe gemachtigd werden het beroep van dierenarts uit te oefenen overeenkomstig artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde;
- 2° zijn doel en activiteit zijn beperkt tot het verlenen van diensten die behoren tot de uitoefening van het beroep van dierenarts en mogen hiermee niet onverenigbaar zijn;
- 3° indien hij is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, zijn zijn aandelen op naam;
- 4° de aandelen of deelbewijzen alsook de stemrechten zijn rechtstreeks of onrechtstreeks in het bezit van dierenartsen die de diergeneeskunde uitoefenen binnen de diergeneeskundige rechtspersoon. Nochtans kan 33% van de aandelen en deelbewijzen in het bezit zijn van rechthebbenden van dierenartsen-vennoten, van andere dierenartsen of van diergeneeskundige rechtspersonen;

³ Wet 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, *BS* 14 januari 1951, p. 222.

⁴ Wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *BS* 15 oktober 1991, p. 22981.

⁵ KB 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen, *BS* 1 februari 2010, p. 4333.

⁶ Wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen, *BS* 16 april 2014, p. 32588.

5° de diergeneeskundige rechtspersoon mag geen aandelen bezitten in andere vennootschappen of rechtspersonen waarvan het maatschappelijk doel of de activiteiten onverenigbaar kunnen zijn met de uitoefening van de diergeneeskunde⁷.

6. De voorwaarden waaraan de diergeneeskundige rechtspersoon moet voldoen zijn aldus in belangrijke mate geënt op de voorwaarden waaraan de architectenvennootschap moet voldoen:

“De rechtspersonen die over rechtspersoonlijkheid beschikken mogen het beroep van architect uitoefenen indien zij aan volgende voorwaarden beantwoorden:

- 1° *alle zaakvoerders, bestuurders, leden van het directiecomité en meer algemeen alle zelfstandige mandatarissen die optreden in naam en voor rekening van de rechtspersoon, zijn natuurlijke personen die ertoe gemachtigd werden het beroep van architect uit te oefenen overeenkomstig § 1 en zijn ingeschreven op één van de tabellen van de Orde van architecten;*
- 2° *haar doel en activiteit moeten beperkt zijn tot het verlenen van diensten die behoren tot de uitoefening van het beroep van architect en mogen hiermee niet onverenigbaar zijn;*
- 3° *indien zij is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, moeten haar aandelen op naam zijn;*
- 4° *ten minste (60%) van de aandelen alsook van de stemrechten, moeten, rechtstreeks of onrechtstreeks, in het bezit zijn van natuurlijke personen die ertoe gemachtigd werden het beroep van architect uit te oefenen overeenkomstig § 1 en die ingeschreven zijn op één van de tabellen van de Orde van architecten; alle overige aandelen mogen slechts in het bezit zijn van natuurlijke of rechtspersonen, die een niet-onverenigbaar beroep uitoefenen en gemeld zijn bij de Raad van de Orde van architecten;*
- 5° *de rechtspersoon mag geen deelnemingen bezitten in andere vennootschappen en/of rechtspersonen dan van uitsluitend professionele aard. Het maatschappelijk doel en de activiteiten van deze vennootschappen mogen niet onverenigbaar zijn met de functie van architect;*
- 6° *de rechtspersoon is ingeschreven op één van de tabellen van de Orde van architecten.”*⁸

⁷ Art. 2, § 1, 2°, lid 2 wet 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, gewijzigd door art. 2 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen.

⁸ Art. 2, § 2 wet 20 februari 1939 op de bescherming van den titel en van het beroep van architect, BS 25 maart 1939, p. 1942.

7. Deze gelijkenis tussen enerzijds de diergeneeskundige rechtspersoon en anderzijds de architectenvennootschap m.b.t. oprichtings- en bestaansvoorwaarden is uiteraard niet zonder belang. Het toont immers aan dat de diergeneeskundige rechtspersoon is geconcipieerd zoals de architectenvennootschap⁹. Deze gelijkenis is van belang om de regels inzake de beperking van de beroepsaansprakelijkheid te beoordelen. Aangezien de diergeneeskundige rechtspersoon op dezelfde wijze is geconcipieerd als de architectenvennootschap mag men immers aannemen dat ook de regels m.b.t. de beperking van de beroepsaansprakelijkheid op dezelfde wijze moeten gezien worden.

8. De wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde werd gewijzigd door de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde¹⁰. Wellicht de meest significante wijzigingen werden aangebracht aan artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde. De wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde bepaalt thans dat niemand de diergeneeskunde mag uitoefenen zonder ingeschreven te zijn als dierenarts op de lijsten van de Orde die het beroep beheren zoals bedoeld in de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen of als diergeneeskundige rechtspersoon op de in dezelfde wet bedoelde lijsten van de Orde¹¹. De diergeneeskundige rechtspersonen oefenen de diergeneeskunde enkel uit via dierenartsen natuurlijke personen die gemachtigd zijn om diergeneeskundige handelingen uit te voeren. Deze dierenartsen zijn vennoten van de diergeneeskundige rechtspersoon of hebben een contract met deze rechtspersoon¹².

9. Voor de dierenartsen natuurlijke personen bestond vroeger geen wettelijke maar enkel een deontologische verplichting om voor de uitoefening van hun activiteiten als dierenarts een beroepsaansprakelijkheidsverzekering (hierna afgekort: BAV-verzekering) af te sluiten. De wet van 28 augustus 1991 stipuleert thans dat de dierenartsen en de diergeneeskundige rechtspersonen het beroep van dierenarts niet mogen uitoefenen zonder door een beroepsaansprakelijkheidsverzekering gedekt te zijn.

⁹ De architectenvennootschap wordt wel eens gezien als het prototype van de zogenaamde Laruelle-vennootschap.

¹⁰ Wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *BS* 16 april 2014, p. 32586.

¹¹ Art. 4, lid 1 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, gewijzigd door art. 3 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

¹² Art. 4, lid 2 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, gewijzigd door art. 3 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

10. Wat de diergeneeskundige rechtspersonen betreft, zijn alle zaakvoerders, bestuurders en leden van het directiecomité hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de verzekeringspremies. De diergeneeskundige rechtspersoon kan deze verzekering in hun naam afsluiten. De diergeneeskundige rechtspersonen die het beroep uitoefenen, zijn burgerlijk aansprakelijk voor de betaling van boetes en de uitvoering van herstelmaatregelen waartoe hun organen en aange-stelden veroordeeld zijn¹³.

HOOFDSTUK III

Voordelen en gevolgen van het werken met een diergeneeskundige rechtspersoon

Afdeling 1

BEPERKING BEROEPSAANSPRAKELIJKHEID

11. Een belangrijk novum is dus de invoering van een wettelijke verplichting voor de dierenartsen natuurlijke personen én de diergeneeskundige rechtspersonen om hun beroepsaansprakelijkheid te verzekeren door het afsluiten van een BAV-verzekering.

12. Door de invoering van de verplichte BAV-verzekering voor zowel dierenartsen natuurlijke personen als voor diergeneeskundige rechtspersonen worden de financiële risico's die gepaard (kunnen) gaan met de uitoefening van de diergeneeskunde voortaan beperkt. De oprichting van een diergeneeskundige rechtspersoon is geen verplichting. De dierenarts natuurlijke persoon zal de financiële risico's die gepaard (kunnen) gaan met de uitoefening van de diergeneeskunde voortaan beperkt zien door de verplicht af te sluiten BAV-verzekering. De dierenarts die evenwel verder wil gaan in de beperking van zijn beroepsaansprakelijkheid kan voortaan ook opteren voor de oprichting van een diergeneeskundige rechtspersoon binnen dewelke hij dan de diergeneeskunde kan uitoefenen.

13. Vanuit juridisch oogpunt gezien is het dan niet langer de dierenarts natuurlijke persoon die de diergeneeskunde uitoefent, maar wel de diergeneeskundige rechtspersoon an sich, al blijft het natuurlijk wel de dierenarts natuurlijke persoon die de facto de diergeneeskundige handelingen verricht. Dit blijkt duidelijk uit de beoordeling van de teksten door de Raad van State:

¹³ Art. 4, lid 3 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, gewijzigd door art. 3 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

“Uit de memories van toelichting bij de twee ontwerpen en uit de nota die is gevoegd bij de adviesaanvraag blijkt dat de steller van het ontwerp wil voorzien in de mogelijkheid dat diergeneeskundige rechtspersonen worden ingeschreven op een lijst van de Orde van Dierenartsen en dat de diergeneeskunde “wordt uitgeoefend” door diergeneeskundige rechtspersonen (zij het “via” de dierenartsen die vennoot zijn van de rechtspersoon of die met de rechtspersoon een overeenkomst hebben)¹⁴.”

14. Dat de diergeneeskundige rechtspersoon an sich de diergeneeskundige uitoefent en niet langer de dierenarts natuurlijke persoon heeft uiteraard belang voor de beoordeling van de aansprakelijkheid wanneer er fouten worden begaan in de uitoefening van de diergeneeskunde. Het is duidelijk dat één van de hoofddoelstellingen van de wetgever bestond in de beperking van de beroepsaansprakelijkheid van de dierenarts door de uitoefening van de diergeneeskunde onder de vorm van een diergeneeskundige rechtspersoon, naast het vergemakkelijken van de uitoefening van de diergeneeskunde, inzonderheid door aan de diergeneeskundige rechtspersoon an sich de mogelijkheid te bieden overeenkomsten af te sluiten.

15. De teksten zijn dienaangaande vrij duidelijk:

“De uitoefening van een vrij beroep in het kader van een rechtspersoon met het oog op het beperken van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid werd vorige legislatuur in algemene termen opgenomen in het KMO plan. ... Vandaag geldt voor de meeste dienstverlenende intellectuele beroepen een restrictieve benadering bij de uitoefening van hun beroepsactiviteit in vennootschapsvorm. De natuurlijke personen die de vennootschap hebben opgericht, oefenen hun vrij beroep uit als gedelegeerd bestuurder of zaakvoerder. In dat geval behouden zij de volledige aansprakelijkheid verbonden met hun beroepsactiviteit. ... Het ontwerp tot wijziging van deze wet beantwoordt aan de algemene en specifieke doelstellingen door de mogelijkheid te creëren voor de dierenartsen om hun beroepsactiviteit uit te oefenen in vennootschapsvorm. ... Deze 2 wetsontwerpen, die tegemoet komen aan de vraag van de dierenartsen, willen aan de dierenartsen de mogelijkheid geven te genieten van de beperkte aansprakelijkheid die een vennootschap geeft en vergemakkelijken het werken in associatie, wat niet alleen voordelig is voor hen maar ook voor hun klanten¹⁵.”

¹⁴ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3266/001, 22.

¹⁵ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3266/001, 4.

16. Zoals reeds aangegeven oefenen de diergeneeskundige rechtspersonen de diergeneeskunde de facto enkel uit via dierenartsen natuurlijke personen die gemachtigd zijn om diergeneeskundige handelingen uit te voeren. Deze dierenartsen zijn vennoten van de diergeneeskundige rechtspersoon of hebben een contract met deze rechtspersoon¹⁶.

17. De Raad van State wees er in zijn wetgevend advies reeds op dat deze bepaling aanleiding geeft tot verwarring:

“Ten slotte moet duidelijkheid bestaan over wat tot de verantwoordelijkheid van de diergeneeskundige rechtspersoon behoort en wat tot de verantwoordelijkheid behoort van de met de rechtspersoon verbonden dierenartsen, die de diergeneeskundige handelingen stellen. Het ontworpen artikel 4, tweede lid, van de wet van 28 augustus 1991, dat bepaalt dat de diergeneeskundige rechtspersonen de diergeneeskunde slechts uitoefenen “via” de dierenartsen die als natuurlijke personen gemachtigd zijn om diergeneeskundige handelingen te verrichten, geeft aanleiding tot verwarring. Het is immers niet duidelijk voor welke handelingen de diergeneeskundige rechtspersoon aansprakelijk is en voor welke handelingen de individuele dierenartsen. Evenmin is duidelijk wanneer de individuele dierenarts, dan wel de diergeneeskundige rechtspersoon een tuchtsanctie kan oplopen, dan wel een sanctie als bedoeld in artikel 4, derde lid, van de wet van 28 augustus 1991. Ten slotte rijst de vraag wanneer de diergeneeskundige rechtspersoon en wanneer de individuele dierenarts vervolgd kan worden wegens onwettige uitoefening van de diergeneeskunde¹⁷.”

18. Opmerkelijk is nu dat de wetgever geen antwoord heeft geformuleerd op deze vragen van de Raad van State, maar zich beperkt heeft tot een verwijzing naar het Strafwetboek enerzijds en de wetgeving betreffende de rechtspersonen anderzijds:

“Wat dat betreft, wou de Raad van State preciseringen betreffende de verantwoordelijkheden van elke partij in geval van een inbreuk op de uitoefening van de diergeneeskunde: enerzijds de dierenarts natuurlijke persoon die deel uitmaakt van de rechtspersoon of er een contract mee heeft en anderzijds de rechtspersoon zelf. Het antwoord op deze vraag bevindt zich niet in deze wet, maar in het strafwetboek en in de wetgeving betreffende de rechtspersonen¹⁸.”

¹⁶ Cf. art. 4, lid 2 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

¹⁷ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3267/001, 18-19.

¹⁸ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3267/001, 5.

19. Volgens de wetgever zijn aldus de regels van het vennootschapsrecht inzake aansprakelijkheid van zaakvoerders/bestuurders alsook de regels van het klas-sieke strafrecht inzake mededaderschap en medeplichtigheid van toepassing.

20. Dat thans reeds ingeval van misdrijven zowel de natuurlijke persoon als de rechtspersoon worden gedagvaard is zeker niet uitzonderlijk. Niet alleen fysieke personen maar ook rechtspersonen kunnen gestraft worden (*cf.* art. 5 en 7*bis* Strafwetboek). De vennootschap kan immers geen vrijgeleide zijn voor het plegen van misdrijven.

21. Artikel 5 Sw. stelt immers het volgende:

“Een rechtspersoon is strafrechtelijk verantwoordelijk voor misdrijven die hetzij een intrinsiek verband hebben met de verwezenlijking van zijn doel of de waarneming van zijn belangen, of die, naar blijkt uit de concrete omstandigheden, voor zijn rekening zijn gepleegd. Wanneer de rechtspersoon verantwoordelijk gesteld wordt uitsluitend wegens het optreden van een geïdentificeerde natuurlijke persoon, kan enkel degene die de zwaarste fout heeft begaan worden veroordeeld. Indien de geïdentificeerde natuurlijke persoon de fout wetens en willens heeft gepleegd kan hij samen met de verantwoordelijke rechtspersoon worden veroordeeld.”

22. Indien een misdrijf immers te wijten is aan een handelen of nalaten uit gebrek aan voorzorg en voorzichtigheid en wanneer rechtspersoon en bestuurder gedagvaard zijn, dan kan de rechter enkel diegene veroordelen die de zwaarste fout heeft begaan.

23. Hij die de lichtste fout, bij samenloop fout rechtspersoon en bestuurder, heeft begaan, geniet een strafuitsluitende verschoningsgrond.

24. Naast de strafrechtelijke aansprakelijkheid is er evenwel ook de vraag naar de burgerrechtelijke aansprakelijkheid.

25. Inzake de burgerrechtelijke aansprakelijkheid kan men moeilijk voorbij aan het gegeven dat het de uitdrukkelijke wens van de wetgever is geweest om middels de oprichting van een diergeneeskundige rechtspersoon het financieel risico verbonden aan de uitoefening van het beroep als dierenarts te beperken tot hun inbreng in de vennootschap, uiteraard in zoverre deze vennootschap een volkomen rechtspersoonlijkheid heeft althans (bvba, cvba, Comm. VA of nv).

26. Voor wat de diergeneeskundige rechtspersoon betreft heeft de wetgever geoordeeld uitdrukkelijk in de wet te moeten inschrijven dat de diergeneeskundige rechtspersonen die het beroep uitoefenen, burgerlijk aansprakelijk voor de betaling van boetes en de uitvoering van herstelmaatregelen waartoe hun organen en aangestelden veroordeeld zijn¹⁹.

27. Al valt het te betreuren dat de wetgever zelf verwarring heeft geschapen door niet steeds een loepzuivere terminologie te hanteren, bijvoorbeeld daar waar hij stelt dat de diergeneeskundige rechtspersoon “*burgerlijk*” aansprakelijk (i.e. een burgerrechtelijke connotatie) is voor de betaling van “*boetes*” (i.e. een strafrechtelijke connotatie) en de uitvoering van “*herstelmaatregelen*” (i.e. een administratiefrechtelijke connotatie) waartoe hun organen en aangestelden veroordeeld zijn.

28. Het grote voordeel om de diergeneeskunde uit te oefenen onder de vorm van een diergeneeskundige rechtspersoon, is dat de vennootschap de gevolgen draagt van de eventuele aansprakelijkheid van de dierenarts-vennoten bij het uitoefenen van de diergeneeskunde. Net als de architectenvennootschap, i.e. het prototype van de zogenaamde Laruelle-vennootschap, is ook de diergeneeskundige rechtspersoon in die zin opgevat dat het privévermogen van de vennoten niet kan worden aangesproken door de schuldeisers van de vennootschap, althans voor zover deze vennootschap een volkomen rechtspersoonlijkheid heeft (bvba, cvba, Comm. VA of nv).

29. Er kan evenwel niet voldoende worden benadrukt dat de beperking van de aansprakelijkheid tot de inbreng in de vennootschap slechts geldt in zoverre is voldaan aan de verzekeringsplicht. Wat de diergeneeskundige rechtspersonen betreft, zijn alle zaakvoerders, bestuurders en leden van het directiecomité immers *hoofdelijk* aansprakelijk voor de betaling van de verzekeringspremies. De diergeneeskundige rechtspersoon kan deze verzekering wel in hun naam afsluiten. Indien de aansprakelijkheid van de diergeneeskundige rechtspersoon niet gedekt is, worden de dierenartsen natuurlijke personen immers persoonlijk en zelfs hoofdelijk aansprakelijk ten opzichte van schuldeisers voor de schulden die voortvloeien uit hun beroepsaansprakelijkheid.

30. Volledigheidshalve kan nog worden opgemerkt dat de dierenarts natuurlijke persoon die de diergeneeskunde beoefent onder de vorm van een diergeneeskun-

¹⁹ Cf. art. 4, lid 4~~xet~~ 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

dige rechtspersoon tuchtrechtelijk aansprakelijk blijft, maar dat naast de dierenarts natuurlijke persoon ook de diergeneeskundige rechtspersoon tuchtrechtelijk kan worden aangesproken.

31. De tuchtstraffen zijn immers ook van toepassing op de diergeneeskundige rechtspersoon²⁰. Wanneer een tuchtstraf wordt opgelegd aan een rechtspersoon, kan er een ook tuchtstraf worden opgelegd aan de natuurlijke personen die ingeschreven zijn op de lijsten van de Orde wier interventie aan de basis ligt van de feiten waarvoor de rechtspersoon een tuchtstraf kreeg²¹.

Afdeling 2

VERGEMAKKELIJKEN UITOEFENING VAN DE DIERGENEESKUNDIE

32. Een tweede belangrijke doelstelling die door de wetgever werd beoogd met de creatie van de diergeneeskundige rechtspersoon is het vergemakkelijken van de uitoefening van de diergeneeskunde. Voortaan is het nu ook mogelijk voor diergeneeskundige rechtspersonen om overeenkomsten voor bedrijfsbegeleiding af te sluiten. De wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde bepaalt thans dat een geschreven overeenkomst van diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding kan worden gesloten tussen een overeenkomstig artikel 4, van deze wet erkende dierenarts of een erkende diergeneeskundige rechtspersonen en een verantwoordelijke²².

33. Voorheen kon enkel een dierenarts natuurlijke persoon, en in voorkomend geval een plaatsvervanger, verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van een diersoort die aanwezig is in het bedrijf. Diens vennoten hadden daarentegen niet die mogelijkheid, terwijl zij wel samenwerkten en hetzelfde cliënteel bedienden en in voorkomend geval verschillende bijzondere en specifieke vaardigheden konden hebben waardoor iedereen zou moeten kunnen tussenkomen en preventief geneesmiddelen moet kunnen leveren aan of voorschrijven voor dit bedrijf met het oog op een rationeel en optimaal gebruik ervan. Met de invoering van de diergeneeskundige rechtspersoon heeft de wetgever aldus beoogd om het werken in associatie te vergemakkelijken doordat men o.m. soepeler kan omgaan met het feit dat een welbepaalde dierenarts verhinderd is om op te treden.

²⁰ Art. 14, § 1, lid 2 wet 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, gewijzigd door art. 12 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen.

²¹ Art. 14, § 1, lid 3 wet 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, gewijzigd door art. 12 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen.

²² Art. 6, § 1 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, gewijzigd door art. 4 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

34. Hetzelfde geldt voortaan bijvoorbeeld ook voor de epidemiologische bewaking bij runderen, varkens, pluimvee en herkauwers. In de toepasselijke regeling werd de definitie van bedrijfsdierenarts telkenmale uitgebreid met de diergeneeskundige rechtspersoon²³. Aldus kunnen voortaan ook diergeneeskundige rechtspersonen de van toepassing zijnde contracten ondertekenen en uitvoering geven aan de relevante taken. Dit uiteraard via de natuurlijk personen dierenarts werkzaam in de diergeneeskundige rechtspersoon in kwestie.

HOOFDSTUK IV

Inschrijving v. erkenning

35. Het onderscheid tussen inschrijving enerzijds en erkenning anderzijds blijkt nogal eens aanleiding te geven tot begripsverwarring.

36. Niemand mag de diergeneeskunde uitoefenen zonder ingeschreven te zijn als dierenarts op de lijsten van de Orde die het beroep beheren zoals bedoeld in de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen of als diergeneeskundige rechtspersoon op de in dezelfde wet bedoelde lijsten van de Orde²⁴. Voortaan zijn dus zowel dierenartsen als diergeneeskundige rechtspersonen verplicht een inschrijving te bekomen op de lijsten van de Orde.

De verplichte inschrijving van de diergeneeskundige rechtspersoon betreft een aanpassing t.o.v. het voorontwerp dat voor advies werd voorgelegd aan de Raad van State. In het voorontwerp was namelijk enkel sprake van een vereiste inschrijving voor diergeneeskundige rechtspersonen in zoverre die de ministeriële erkenning wilden bekomen bedoeld in artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991. De Raad van State wees echter op de incoherentie m.b.t. de inschrijving van de diergeneeskundige rechtspersonen die de *diergeneeskunde in het algemeen* beoefenen en deze die de inschrijving vragen met het oog op het verkrijgen van de *erkenning bedoeld in artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991*:

²³ Art. 1, §2, 4° *juncto* art. 2, § 1 KB 15 februari 1995 houdende bijzondere maatregelen van epidemiologisch toezicht op en preventie van aangifteplichtige varkensziekten, BS 23 maart 1995, p. 6559; art. 2, 8 KB 17 maart 1997 houdende organisatie van het epidemiologisch toezicht op overdraagbare spongiforme encephalopathies bij herkauwers, BS 3 april 1997, p. 7783; art. 1, 2° *juncto* art. 2, § 1 KB 28 februari 1999 houdende bijzondere maatregelen van epidemiologisch toezicht op en preventie van aangifteplichtige runderziekten, BS 26 maart 1999, p. 9680; art. 2, 21° *juncto* art. 37 KB 17 juni 2013 tot vaststelling van veterinaire rechtelijke voorschriften voor het intracommunautaire handelsverkeer en de invoer uit derde landen van pluimvee en broedeieren en tot vaststelling van de toelatingsvoorwaarden voor inrichtingen voor pluimvee, BS 15 juli 2013, p. 44013.

²⁴ Art. 4, lid 1 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, gewijzigd door art. 3 wet 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

“Het staat niet aan de Raad van State om de beleidsopties van de steller van het ontwerp te betwisten. Niettemin meent hij te moeten wijzen op de incoherentie die schuilt in de keuze om enerzijds diergeneeskundige rechtspersonen niet te verplichten tot een inschrijving bij de Orde van Dierenartsen met het oog op de uitoefening van de diergeneeskunde in het algemeen, en om anderzijds diergeneeskundige rechtspersonen die die inschrijving wel vragen met het oog op het verkrijgen van de erkenning als bedoeld in artikel 4, derde lid, van de wet van 28 augustus 1991, te onderwerpen aan alle gevolgen van het lidmaatschap van de Orde, met inbegrip van tuchtsancties waaronder de schorsing van het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen en de schrapping van de lijst van de Orde, met definitief verbod om de diergeneeskunde in België uit te oefenen. De Raad van State geeft ter overweging om die beleidskeuze te heroverwegen en om na te gaan of hetzij alle diergeneeskundige rechtspersonen op gelijke wijze kunnen worden behandeld wat betreft een (eventueel gemoduleerd) lidmaatschap van de Orde van Dierenartsen, hetzij kan worden voorzien in een specifiek regelgevend kader (anders dan een lidmaatschap van de Orde) voor het optreden van de diergeneeskundige rechtspersonen ter uitvoering van de wettelijke en reglementaire bepalingen bedoeld in artikel 4, derde lid, van de wet van 28 augustus 1991²⁵.”

37. Wat betreft de erkenning bepaalt artikel 4, lid 4 wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde dat de dierenartsen of diergeneeskundige rechtspersonen die meewerken aan de uitvoering van wets-en verordeningsbepalingen, vooraf dienen erkend te worden door de Minister bevoegd voor de Volksgezondheid of door zijn afgevaardigde.

38. De erkenningsvoorwaarden- en procedure zijn vervolgens nader uitgewerkt in het KB van 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen²⁶. Teneinde dit KB in overeenstemming te brengen met de invoering van de diergeneeskundige rechtspersoon werd het KB van 20 november 2009 gewijzigd door het KB van 13 juni 2014²⁷.

39. De (cumulatieve) erkenningsvoorwaarden zijn terug te vinden in artikel 2, § 2 KB d.d. 20/11/2009²⁸:

²⁵ Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3266/001, 25.

²⁶ KB 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen, *BS* 1 februari 2010, p. 4333.

²⁷ KB 13 juni 2014 tot wijziging van het KB 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen, *BS* 10 juli 2014, 53003.

²⁸ Art. 2, § 2 KB 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen, gewijzigd door art. 1 KB 13 juni 2014 tot wijziging van het KB 20 november 2009 betreffende de erkenning van de dierenartsen.

- 1° de diergeneeskunde mogen uitoefenen in de zin van artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde;
- 2° geen intrekking van hun erkenning in de 5 jaar vóór de aanvraag opgelopen hebben, noch zich in een periode van schorsing van hun erkenning bevinden;
- 3° niet meer dan één intrekking van hun erkenning opgelopen hebben;
- 4° alle dierenartsen vennoten en, algemener, de dierenartsen die tussenkomen in naam of voor rekening van de diergeneeskundige rechtspersoon zijn erkende dierenartsen van wie de intrekking niet geschorst of ingetrokken is. Als op het moment van de aanvraag, één van deze dierenartsen een dossier heeft dat onderzocht wordt door de commissie bedoeld in het artikel 8, stelt de Minister zijn beslissing uit over de toekenning van de erkenning tot op het moment dat het dossier van de betrokken dierenarts voorzien is van het advies van de commissie;
- 5° beschikken over een elektronisch contactadres dat vóór de indiensttreding meegedeeld wordt aan het hoofd van de veterinaire diensten van de FOD of zijn afgevaardigde.

Deze voorwaarden zijn quasi-identiek aan deze waaraan dierenartsen natuurlijke personen dienen te voldoen.

40. Intussen werden ingevolge de invoering van de diergeneeskundige rechtspersoon ook andere KB's aangepast, waaronder ook het KB van 10 april 2000 houdende bepalingen betreffende de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding²⁹. Dit laatste werd gewijzigd door het koninklijk besluit van 13 juni 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 10 april 2000 houdende bepalingen betreffende de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding³⁰. Dat uiterekend dit laatste KB werd gewijzigd ingevolge de creatie van de diergeneeskundige rechtspersoon hoeft natuurlijk geen verbazing te wekken aangezien dit kadert in de uitdrukkelijke wens van de wetgever om het werken in associatievorm te vergemakkelijken. Bij de totstandkoming van de toepasselijke regelgeving werd ook met zoveel woorden naar de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding verwezen.

41. Dat in toepassing van de regelgeving m.b.t. invoering van de diergeneeskundige rechtspersonen KB's dienen te worden aangepast doet wel eens het misver-

²⁹ KB 10 april 2000 houdende bepalingen betreffende de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding, *BS* 2 augustus 2000, p. 26582.

³⁰ KB 13 juni 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 10 april 2000 houdende bepalingen betreffende de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding, *BS* 10 juli 2014, 53007.

stand ontstaan dat de wetgever een soort diergeneeskundige rechtspersoon “*light*” zou gecreëerd hebben die enkel welbepaalde diergeneeskundige handelingen zou kunnen stellen in functie waarvan dan specifieke KB’s dienen aangepast te worden.

42. Uit niets blijkt evenwel dat de wetgever de werking van de diergeneeskundige rechtspersoon en de bijhorende beperking van de beroepsaansprakelijkheid heeft willen beperken tot slechts enkele diergeneeskundige handelingen die aan een voorafgaandelijke erkenning onderworpen zijn, wel integendeel. Artikel 4, lid 1 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde viseert wel degelijk de uitoefening van de diergeneeskunde in het algemeen. Artikel 4, lid 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde voegt aan de uitoefening van de diergeneeskunde in het algemeen enkel de voorafgaandelijke erkenning toe voor die diergeneeskundige rechtspersonen die meewerken aan de uitvoering van wets- en verordeningsbepalingen: *daarenboven* moeten de dierenartsen of diergeneeskundige rechtspersonen die meewerken aan de uitvoering van wets- en verordeningsbepalingen, vooraf erkend worden door de Minister bevoegd voor de Volksgezondheid of door zijn afgevaardigde.

43. De Koning maakt de verordeningen en neemt de besluiten die voor de uitvoering van de wetten nodig zijn, zonder ooit de wetten zelf te mogen schorsen of vrijstelling van hun uitvoering te mogen verlenen (art. 108 GW) Het komt dus geenszins aan de Koning toe om het toepassingsgebied van de wet te gaan beperken.

44. Volledigheidshalve kan nog worden gewezen op het feit dat ook wordt voorzien in vrijstellingen op de verplichting tot inschrijving. De vrijstelling op de verplichting tot inschrijving op de lijst van de Orde, die tot voor kort enkel gold voor de statutaire en contractuele ambtenaren van de FOD en van de wetenschappelijke instellingen en van de instellingen van openbaar nut die afhangen van de FOD, werd uitgebreid en geldt voortaan ook voor dierenartsen (statutaire en contractuele ambtenaren) die werken voor het FAVV³¹. Voorwaarde om te kunnen genieten van deze vrijstelling is wel dat het handelingen betreft die zijn/worden gesteld in de hoedanigheid van personeelslid van de autoriteiten³².

³¹ Art. 4, lid 5 wet 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

³² Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 3267/001, 6.

HOOFDSTUK V

Conclusie

45. De wetgever heeft met de invoering van de diergeneeskundige rechtspersoon een figuur in het leven willen roepen, naar het model van de zogenaamde Laruelle-vennootschap, die ertoe strekt de financiële risico's verbonden aan de uitoefening van de diergeneeskunde in hoofde van de dierenarts natuurlijke persoon die onder deze vorm werkt verregaand te beperken, inzonderheid tot zijn inbreng in de vennootschap. De wetgever heeft evenwel geoordeeld om m.b.t. de diergeneeskundige rechtspersoon uitdrukkelijk in de wet in te schrijven dat de diergeneeskundige rechtspersonen die het beroep uitoefenen, burgerlijk aansprakelijk zijn voor de betaling van boetes en de uitvoering van herstelmaatregelen waartoe hun organen en aangestelden veroordeeld zijn.

46. De wetgever heeft daarbij ook duidelijk geopteerd voor een diergeneeskundige rechtspersoon "*full option*". De wetgever heeft het toepassingsgebied van de diergeneeskundige rechtspersoon geenszins willen beperken tot slechts enkele diergeneeskundige handelingen die aan een voorafgaandelijke erkenning onderworpen zijn. Wel integendeel, de diergeneeskundige rechtspersoon bestrijkt wel degelijk de uitoefening van de diergeneeskunde in zijn totaliteit.

Tuchtrechtspraak bij dierenartsen

JOZEF COLPIN

Ere-magistraat

Magistraat-assessor bij de Orde der Dierenartsen

LUK BURGELMAN

*Advocaat balies Gent en Dendermonde en vrijwillig wetenschappelijk
medewerker van de Vakgroep Metajuridica, Privaat- en Ondernemings-
recht, faculteit rechtsgeleerdheid UGent*

HOOFDSTUK I

De grondslagen van de tuchtrechtspraak

Afdeling 1

WET VAN 19 DECEMBER 1950 TOT INSTELLING VAN DE ORDE DER DIERENARTSEN

1. De wettelijke grondslag voor de tuchtrechtspraak van de dierenartsen is de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen. Deze wet werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 14 januari 1951 en trad in werking op 24 januari 1951. Als uitgangspunt voor deze bijdrage werd gebruik gemaakt van de wettekst zoals die op datum van 10 november 2015 was terug te vinden op de website van de FOD Justitie onder de rubriek “Belgisch Staatsblad. Geconsolideerde wetgeving”.

2. Met de artikelen 124 tot en met 128 van de wet van 1 maart 2007 houden diverse bepalingen III werd een eerste poging ondernomen om de wet van 19 december 1950 aan te passen¹. Artikel 128 van de wet van 1 maart 2007 houdende diverse bepalingen III voorzag dat de artikelen 124, 125 en 126 in werking zouden treden op een datum bepaald door de Koning, na overleg met de Orde der Dierenartsen en de dierenartsenverenigingen. Het KB ter uitvoering van deze artikelen werd evenwel nooit genomen. Dat bleek ook niet meer nodig aangezien de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen grondig werd gewijzigd door de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen².

¹ Wet van 1 maart 2007 houdende diverse bepalingen III, *BS* 14 maart 2007, p. 13594.

² Wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen, *BS* 16 april 2014, p. 32588.

3. Artikel 1 van de wet van 19 december 1950 bepaalt dat in België een Orde der Dierenartsen wordt ingesteld die rechtspersoonlijkheid bezit³. Op te merken valt dat in de titel van de wet van 19 december 1950 nog steeds sprake is van de Orde der Dierenartsen daar waar in de tekst van de wet gewag wordt gemaakt van de Orde van Dierenartsen. De Orde van Dierenartsen is dus vooralsnog een Belgische instelling. Het valt evenwel niet uit te sluiten dat de Orde van Dierenartsen in de toekomst hetzelfde lot zal ondergaan als de Belgische Nationale Orde van Advocaten die na enkele jaren van moeizame samenwerking tussen Nederlandstalige en Franstalige advocaten in 2001 uiteindelijk werd opgesplitst in twee afzonderlijke entiteiten: de Orde van Vlaamse balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone⁴. Voorlopig zijn er evenwel geen indicaties dat een dergelijke opsplitsing voor de nabije toekomst is.

Een eventuele splitsing zal trouwens grondige hervormingen vereisen. De afzonderlijke afdelingen als hoge raad (samenstelling zie infra) laten verder bestaan heeft weinig zin aangezien zij langs beide zijden van de taalgrens enkel zouden bestaan uit zes van de negen leden van de gewestelijke raad aangevuld met een afgevaardigde van de faculteit diergeneeskunde respectievelijk van Gent en van Luik.

Afdeling 2

HET PROCEDUREREGLEMENT

4. Voor de dierenartsen die onderworpen zijn aan de rechtsmacht van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen wordt de tuchtrechtelijke procedure verder uitgewerkt en verfijnd in het zogeheten Procedurereglement van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen. Dit Procedurereglement kan geraadpleegd worden op de website van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen⁵.

³ Art. 1 van de wet van 19 december 1950.

⁴ Wet van 4 juli 2001 tot wijziging, met betrekking tot de structure (sic) van de balie, van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 13 maart 1973 betreffende de vergoeding voor onwerkzame voorlopige hechtenis, BS 25 juli 2001, ed. 2, p. 25166.

⁵ Procedurereglement van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen, <https://oddt-test.axi.be/sites/default/files/public/procedurereglementGR2015.pdf>.

HOOFDSTUK II

De Orde der Dierenartsen

Afdeling 1

SAMENSTELLING

5. Overeenkomstig artikel 2, eerste lid van de wet van 19 december 1950 omvat de Orde van Dierenartsen zowel natuurlijke personen als rechtspersonen.

6. Wat de natuurlijke personen betreft gaat het om “*ieder natuurlijk persoon die een diploma, certificaat of andere titel bezit die toelaat om op het grondgebied de diergeneeskunde uit te oefenen, hierna te noemen de dierenarts, die er de diergeneeskunde wil uitoefenen en die een inschrijving heeft bekomen op een van de in artikel 5 bedoelde lijsten van de dierenartsen*”⁶. Het criterium dat men in België woonachtig moet zijn werd uit de wet geschrapt.

7. Sinds de inwerkingtreding van de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen bestaat de Orde van Dierenartsen evenwel niet meer uitsluitend uit natuurlijke personen maar ook uit “*ieder diergeneeskundig rechtspersoon die een inschrijving heeft bekomen op een van de in artikel 5 bedoelde lijsten van de diergeneeskundige rechtspersonen*”⁷.

8. De wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen definieert de diergeneeskundige rechtspersoon als volgt:

“De diergeneeskundige rechtspersoon is de rechtspersoon die beschikt over rechtspersoonlijkheid, met een maatschappelijke zetel en bij ontstentenis ervan met een uitbatingszetel in België en die geregistreerd is bij de Kruispuntbank van Ondernemingen met een ondernemingsnummer en die aan volgende voorwaarden voldoet:

- 1° *alle zaakvoerders, bestuurders, leden van het directiecomité zijn natuurlijke personen die ertoe gemachtigd werden het beroep van dierenarts uit te oefenen overeenkomstig artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde;*
- 2° *zijn doel en activiteit zijn beperkt tot het verlenen van diensten die behoren tot de uitoefening van het beroep van dierenarts en mogen hiermee niet onverenigbaar zijn;*

⁶ Art. 2, § 1, 1° van de wet van 19 december 1950.

⁷ Art. 2, § 1, 2° van de wet van 19 december 1950.

- 3° *indien hij is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap of een commanditaire vennootschap op aandelen, zijn zijn aandelen op naam;*
- 4° *de aandelen of deelbewijzen alsook de stemrechten zijn rechtstreeks of onrechtstreeks in het bezit van dierenartsen die de diergeneeskunde uitoefenen binnen de diergeneeskundige rechtspersoon. Nochtans kan 33% van de aandelen en deelbewijzen in het bezit zijn van rechthebbenden van dierenartsen-vennoten, van andere dierenartsen of van diergeneeskundige rechtspersonen;*
- 5° *de diergeneeskundige rechtspersoon mag geen aandelen bezitten in andere vennootschappen of rechtspersonen waarvan het maatschappelijk doel of de activiteiten onverenigbaar kunnen zijn met de uitoefening van de diergeneeskunde.*⁸

9. Als de rechtspersoon niet meer voldoet aan de vereiste voorwaarden om zijn inschrijving op de lijst van de Orde te behouden, beschikt hij over een termijn van zes maanden om zich in regel te stellen met die voorwaarden. Deze termijn kan verlengd worden door de bevoegde gewestelijke raad⁹.

Afdeling 2 TOETREDING

10. Zowel de dierenartsen als de diergeneeskundige rechtspersonen dienen voorafgaand aan de effectieve uitoefening van de diergeneeskunde hun inschrijving te verkrijgen op één van de in artikel 5 van de wet van 19 december 1950 bedoelde lijsten¹⁰.

11. De dierenartsen vragen hun inschrijving aan de bevoegde gewestelijke raad in functie van hun administratieve beroepsverblijfplaats. De administratieve beroepsverblijfplaats van een natuurlijk persoon is de uitbatingszetel van zijn diergeneeskundige beroepsactiviteit in België die kan hetzelfde zijn als zijn wettelijke verblijfplaats. Alle dierenartsen die hun inschrijving op een van de lijsten van de Orde vragen, delen terzelfdertijd het adres van hun wettelijke verblijfplaats mee¹¹.

⁸ Art.2, § 1, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁹ Art.2, § 1, derde lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁰ Art. 2, § 2, eerste lid van de wet van 19 december 1950 en art. 2, § 3 van de wet van 19 december 1950.

¹¹ Art. 2, § 2, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

12. De diergeneeskundige rechtspersonen vragen hun inschrijving aan de bevoegde gewestelijke raad in functie van hun maatschappelijke zetel of bij gebrek daaraan van hun uitbatingszetel in België¹².

13. De dierenartsen die wettelijk gevestigd zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie voor het uitoefenen van de diergeneeskunde en die tijdelijk of occasioneel willen uitoefenen in België vragen hun inschrijving in het in artikel 5 bedoelde speciale register onder de voorwaarden en volgens de door de Koning vastgelegde nadere regels.

14. De vraag is dan of, en zo ja, in welke mate deze inschrijving de dierenartsen die wettelijk gevestigd zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie onderwerpt aan de rechtsmacht van de Orde van Dierenartsen. Dienaangaande kan alvast worden verwezen naar het koninklijk besluit van 23 juni 1981 houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen, zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 9 november 2003 tot wijziging van het besluit van 23 juni 1981 houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen¹³.

15. De dierenarts die aan de gestelde voorwaarden voldoet kan in België diensten verrichten zonder zich te vestigen, op voorwaarde dat hij dit vooraf aan de afdeling dierengezondheid en dierlijke producten van het Directoraat-generaal dier, plant en voeding van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid Voedselketen en Leefmilieu meldt en een voor eensluidend afschrift, alsmede een vertaling van zijn diploma, certificaat of titel overlegt¹⁴.

16. De dierenarts die voldaan heeft aan de gestelde voorwaarden en die regelmatig diensten wenst te verrichten dient zich in een bijzonder register bij de bevoegde regionale Raad van de Orde der Dierenartsen in te schrijven¹⁵.

¹² Art. 2, § 3 van de wet van 19 december 1950.

¹³ KB van 23 juni 1981 houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen, *BS* 11 augustus 1981, p. 9966.

¹⁴ Art. 4, § 1, eerste lid KB van 23 juni 1981 houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen, *BS* 11 augustus 1981.

¹⁵ Art. 4, § 2, eerste lid KB van 23 juni 1981 houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen, *BS* 11 augustus 1981.

Afdeling 3 GRONDEN TOT WEIGERING

17. Conform artikel 2, § 4, eerste lid van de wet van 19 december 1950 kan de bevoegde gewestelijke raad van de Orde een inschrijving op een van de lijsten van de Orde enkel weigeren indien de aanvrager op het ogenblik van zijn aanvraag *tijdelijk of definitief* het verbod in België of in het land van oorsprong opgelegd gekregen heeft om de diergeneeskunde uit te oefenen. Dit een verstrenging t.o.v. de vroegere regelgeving. Thans kan de inschrijving immers ook worden geweigerd indien sprake is van een *tijdelijk* verbod om de diergeneeskunde uit te oefenen. Vroeger kon de inschrijving enkel worden geweigerd zo de aanvrager zich schuldig had gemaakt aan een feit, waarvan de zwaarwichtigheid het *definitief* verbod de veeartsenijkunde in België, uit te oefenen verdient.

18. De wetgever heeft niet nader gepreciseerd welke feiten hiervoor in aanmerking komen en heeft aldus een zeer ruime beoordelingsvrijheid gelaten aan de bevoegde gewestelijke raad van de Orde.

19. Aan de aanvrager wordt evenwel de mogelijkheid geboden op te komen tegen een weigering tot inschrijving. Artikel 2, § 4, tweede lid van de wet van 19 december 1950 bepaalt immers dat de aanvrager die bij zijn aanvraag blijft, kan eisen in persoon door de raad van de Orde te worden gehoord. Hij heeft het recht zich door een of meer raadsleden te doen bijstaan. Nog steeds volgens artikel 2, § 4, tweede lid van de wet van 19 december 1950 wijst de raad van de Orde een met redenen omklede uitspraak. Conform artikel 2, § 4, tweede lid in fine worden de regels van territoriale bevoegdheid, die met betrekking tot het taalgebruik alsmede die in zake hoger beroep en voorziening in cassatie eveneens in acht genomen.

20. Wat de regelen met betrekking tot het taalgebruik betreft, dient in de eerste plaats te worden verwezen naar de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken. Wat de regelen in zake hoger beroep en voorziening in cassatie betreft, is op het eerste gezicht niet onmiddellijk duidelijk welke regelen hier worden bedoeld. Aangenomen wordt evenwel dat hier de desbetreffende regels uit het Gerechtelijk Wetboek worden bedoeld: de artikelen 1050 tot en met 1072*bis* Ger.W. inzake hoger beroep en de artikelen 1073 tot en met 1121 Ger.W. inzake de voorziening in cassatie. Artikel 2 van dit Wetboek bepaalt immers “*De in dit wetboek gestelde regels zijn van toepassing op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen ...*”.

Afdeling 4

WERKINGSMIDDELEN

21. De hoge raad en de gewestelijke raden mogen, in eigendom of anders, geen gebouwen bezitten dan die welke voor hun werking nodig zijn¹⁶.

22. Voor vrijgevegheden onder levenden of bij testament, ten voordele van de Orde, is machtiging vanwege de Koning vereist¹⁷.

23. De hoge raad van de Orde stelt het bedrag van de bijdragen van de dierenartsen en de diergeneeskundige rechtspersonen vast die nodig zijn voor de werking van de organen van de Orde. De gewestelijke raden innen de bijdragen van de op hun respectievelijke lijsten ingeschreven leden¹⁸. *De wet voorzag even niet langer uitdrukkelijk dat de wanbetaling van de bijdrage in voorkomend geval aanleiding kan geven tot toepassing van een der tuchtstraffen voorzien bij artikel 14 van de wet van 19 december 1950. Deze bij materiële vergissing ontstane lacune werd hersteld bij de wet van 16 december 2015 (art. 9.007).*

Afdeling 5

STRUCTUUR

24. Volgens artikel 3 van de wet van 19 december 1950 berust het gezag van de Orde der Dierenartsen bij:

- 1° de hoge raad van de Orde;
- 2° de twee gemengde raden van beroep;
- 3° de twee gewestelijke raden.

Overeenkomstig artikel 24 van de wet van 19 december 1950 bepaalt de Koning, na raadpleging van de hoge raad van de Orde der Dierenartsen, moest binnen een termijn van drie maanden, te rekenen vanaf de afkondiging dezer wet een koninklijk besluit vaststellen:

- 1° het aantal effectieve en plaatsvervangende leden die voor elke raad van de Orde dienen aangewezen te worden;
- 2° de voorwaarden en de nadere regels van de verkiezingen : de vormen en termijnen van beroep tegen de verkiezingen, alsmede de overheid die gelast wordt uitspraak te doen over deze beroepen.

¹⁶ Art. 23, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁷ Art. 23, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁸ Art. 23, derde lid van de wet van 19 december 1950.

§ 1. De hoge raad van de Orde

A. Samenstelling

25. Artikel 11 van de wet van 19 december 1950 regelt de samenstelling van de hoge raad der Orde.

26. De hoge raad van de Orde der Dierenartsen van België wordt verkozen door de leden der gewestelijke raden van de Orde, volgens onderstaande regels:

- a) de Gewestelijke raad van de Orde omvattende de provinciën Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en het Nederlandstalig gedeelte van Brabant, verkiest vijf leden op de wijze bepaald bij koninklijk besluit;
- b) hetzelfde geldt voor de raad van de Orde omvattende de provinciën Henegouwen, Luik, Luxemburg, Namen en het Franstalig gedeelte van Brabant;
- c) elke der provinciën en gedeelten van provinciën waarvan sprake in dit artikel moet in de hoge raad van de Orde vertegenwoordigd zijn onder de tien aldus verkozen leden¹⁹.

Merk op dat in de wet *nog steeds* sprake is van het Nederlandstalig en het Franstalig gedeelte van Brabant en dus niet van Vlaams-Brabant en Waals-Brabant.

27. De Koning vult de hoge raad aan door in elk van de diergeneeskundige faculteiten van de universiteiten van Gent en Luik een titelvoerend afgevaardigde en een plaatsvervangend afgevaardigde aan te wijzen²⁰.

28. De hoge raad van de Orde is gevestigd te Brussel en bestaat uit twee afdelingen: de ene, met het Nederlands als voertaal, waarin zetelen de leden verkozen door de raad van de Orde omvattende de provinciën Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen en het Nederlandstalig gedeelte van Brabant; de andere, met het Frans als voertaal, waarin zetelen de leden verkozen door de raad van de Orde omvattende de provinciën Henegouwen, Luik, Luxemburg, Namen en het Franstalig gedeelte van Brabant. De afgevaardigde van de diergeneeskundige faculteit van de universiteit van Gent zetelt in de Nederlandstalige afdeling en de afgevaardigde van de diergeneeskundige faculteit van de universiteit van Luik zetelt in de Franstalige afdeling. De hoge

¹⁹ Art. 11, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

²⁰ Art. 11, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

raad wordt bijgestaan door de magistraten assessoren van de gewestelijke raden die een raadgevende stem hebben²¹.

29. De twee afdelingen van de hoge raad van de Orde worden voorgezeten door eenzelfde magistraat, door de Koning aangewezen onder de kamervoorzitters van de hoven van beroep die de twee landstalen machtig zijn. Een plaatsvervangend voorzitter wordt onder dezelfde voorwaarden door de Koning aangewezen²².

30. Iedere afdeling kiest, in haar schoot, een ondervoorzitter en een secretaris²³.

B. Territoriale bevoegdheid

31. Hoewel in de wet van 19 december 1950 met geen woord wordt gerept over de territoriale bevoegdheid van de hoge raad van de Orde, mag men er logischerwijze vanuit gaan dat de territoriale bevoegdheid van de hoge raad van de Orde zich uitstrekt over het hele Belgische grondgebied.

C. Materiële bevoegdheid

32. Artikel 11, zesde lid van de wet van 19 december 1950 kent aan de hoge raad van de Orde een zestal taken toe:

- 1° de regels van de diergeneeskundige plichtenleer vaststellen, overeenkomstig de in artikel 5 van de wet van 19 december 1950 vermelde doeleinden;
- 2° advies uitbrengen nopens alle kwesties betreffende de uitoefening van de diergeneeskunde en alle wetgevende en administratieve maatregelen voorstellen die daarop betrekking hebben;
- 3° de bevoegdheden van de voorzitters en secretarissen van de gewestelijke raden bepalen;
- 4° de algemene voorwaarden van werking en bestuur van de Orde vaststellen;
- 5° de algemene bedrijvigheid van de gewestelijke raden controleren en hun uitspraken samen ordenen. Hij kan de gewestelijke raden gelasten een onderzoek in te stellen nopens alle zaken die tot hun bevoegdheid behoren;
- 6° de door de gemengde raden van beroep gewezen uitspraken voor het Hof van Cassatie brengen. In dit laatste geval worden de zaken bij de gewestelijke raden en het Hof van Cassatie aanhangig gemaakt door tussenkomst van de voorzitter van de hoge raad of van een lid van de raad daartoe door hem aangewezen.

²¹ Art. 11, derde lid van de wet van 19 december 1950.

²² Art. 11, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

²³ Art. 11, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

33. Daarnaast kan de hoge raad van de Orde, door een administratieve beslissing, het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, schorsen of het behoud ervan afhankelijk maken van de aanvaarding, door de betrokkene, van de opgelegde beperkingen (*cf. infra*).

34. Artikel 22 van de wet van 19 december 1950 bepaalt daarnaast dat alleen de hoge raad in rechte optreedt. Hij kan zich wel laten vertegenwoordigen door een van zijn leden.

§ 2. De twee gewestelijke raden

A. Samenstelling

35. De wetgever heeft ervoor gekozen om bij de laatste herziening van de wet van 19 december 1950 de overgangsbepalingen van artikel 25 en 26 van de wet van 19 december 1950 in de wettekst te behouden.

36. In artikel 25 van de wet van 19 december 1950 werd, bij wijze van overgangsmaatregel, op aanzoek van de Minister van Landbouw voorzien in de vorming en de werking van de eerste gewestelijke raden der Orde²⁴. Artikel 26 bepaalde dat bij de eerste verkiezingen de voorzitter en de helft der leden die het grootste aantal stemmen hebben behaald, voor zes jaar verkozen werden, terwijl de overige leden werden verkozen voor een termijn van drie jaar.

37. De samenstelling van de gewestelijke raden wordt thans geregeld door de artikelen 7 tot en met 10 van de wet van 19 december 1950.

²⁴ Art. 25 van de wet van 19 december 1950 luidde als volgt: “Op aanzoek van de Minister van Landbouw wordt er voorzien in de vorming en de werking van de eerste gewestelijke raden der Orde. Deze raden worden, bij geheime stemming, verkozen door de houders van het diploma van doctor in de veeartsenijkunde woonachtig binnen het gebied van de te verkiezen raad en wier diploma het visum van de provinciale geneeskundige commissie draagt. Zijn alleen verkiesbaar de kandidaten van Belgische nationaliteit woonachtig in bedoeld gebied en wier gezegd diploma sedert ten minste vijf jaar het visum draagt. De kandidaten worden, bij geheime stemming, voorgedragen door de kiezers aangewezen in de tweede alinea van dit artikel. Onverminderd de wettelijke bepalingen toepasselijk in zake verkiesbaarheid, komen in aanmerking en worden aan verkiezing onderworpen, de candidaturen die door een door de Minister te bepalen percentage van de stemmen gesteund worden. Worden verkozen verklaard, de kandidaten die het grootste aantal stemmen hebben behaald. Degenen die de meeste stemmen behalen, verkrijgen de hoedanigheid van werkend lid, de overigen worden opvolgers. De duur van het mandaat bedraagt één jaar, na afloop waarvan zij herkozen kunnen worden op de bij artikelen 7 en 8 dezer wet gestelde voorwaarden. De Minister van Landbouw is belast met de uitvoering van dit artikel. De kosten van inrichting der eerste gewestelijke raden worden voorgeschoten door de Schatkist en ingevorderd ten laste van de Orde binnen een termijn van drie jaar.”

38. Artikel 7, eerste lid van de wet van 19 december 1950 bepaalt dat de gewestelijke raden zijn samengesteld uit effectieve en plaatsvervangende leden, ingeschreven op de lijst van de natuurlijke personen en verkozen door de op deze lijst ingeschreven dierenartsen. Dit impliceert dat een diergeneeskundige rechtspersoon geen deel kan uitmaken van een gewestelijke raad en al evenmin kan stemmen bij verkiezingen voor de gewestelijke raad.

39. Het aantal gewone en plaatsvervangende te verkiezen leden wordt vastgesteld bij het koninklijk besluit voorzien bij artikel 24 van de wet van 19 december 1950²⁵.

40. Bij de samenstelling van de kiescolleges wordt, voor de provincie Brabant, rekening gehouden met de bepalingen van artikel 4 van de wet van 19 december 1950²⁶. Te dezen dient te worden opgemerkt dat de wetgever, spijs de recente wetswijziging, blijft spreken over de provincie Brabant daar waar deze al lang niet meer bestaat.

41. De verkiezing van de leden geschiedt bij geheime stemming²⁷.

42. De stemming is verplicht; herhaalde onthouding van stemming, zonder wettige reden, geeft aanleiding tot de in deze wet voorziene strafmaatregelen²⁸. Op dit punt is de wet verstrengd. Voor de recente wetswijziging was immers nog sprake van de in deze wet voorziene strafmaatregelen, met uitzondering van de schorsing en het definitief verbod de veeartsenijkunde uit te oefenen.

43. Bij ontslag, ontzetting of overlijden van een effectief lid wordt dit lid vervangen door de plaatsvervanger die de meeste stemmen heeft behaald. Wanneer twee plaatsvervangers hetzelfde aantal stemmen bekomen hebben, wordt de voorrang gegeven aan het oudste lid in jaren²⁹.

44. De effectieve en plaatsvervangende leden van de gewestelijke raden worden voor zes jaar verkozen onder de dierenartsen, die sedert ten minste vijf jaar op een van de lijsten van de Orde ingeschreven zijn³⁰.

²⁵ Art. 7, tweede lid van de wet van 19 december 1950

²⁶ Art. 7, derde lid van de wet van 19 december 1950.

²⁷ Art. 7, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

²⁸ Art. 7, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

²⁹ Art. 7, zesde lid van de wet van 19 december 1950.

³⁰ Art. 8, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

45. De gewestelijke raden worden om de drie jaar met de helft vernieuwd volgens de door de Koning vastgestelde nadere regels³¹.

46. De effectieve leden van de gewestelijke raden zijn niet onmiddellijk herkiesbaar voor deze raden³².

47. De gewestelijke raad van de Orde verkiest in zijn schoot een voorzitter, een ondervoorzitter en een secretaris, die het bureau vormen³³.

48. Elke gewestelijke raad, het bureau van de gewestelijke raad en het onderzoekscollege zoals bepaald in artikel 13 van de wet van 19 december 1950, worden bijgestaan door een magistraat van eerste aanleg, ofwel van het parket of van de zetel, effectief of ere-magistraat die door de Koning wordt aangewezen en die raadgevende stem heeft. De Koning wijst ook, onder dezelfde voorwaarden, een plaatsvervangende bijzitter aan³⁴. De wetgever heeft er dus voor gekozen om de functie van bijzitter open te stellen voor leden van de zittende én de staande magistratuur waarbij zowel effectieve als ere-magistraten in aanmerking komen.

De magistraat-assessor, die enkel adviserende bevoegdheid heeft, mag in alle stadia van de procedure optreden zonder dat het beginsel van de onpartijdigheid van de rechter geschonden wordt (Cass. 09/12/1994). De rechtskundig bijzitter die niet als rechter kan noch mag optreden kan niet gewraakt worden (Cass. 01/04/2004 – Verslag van het Hof van Cassatie 2004;p. 180).

49. Elk lid van een raad van de Orde, dat behoorlijk opgeroepen, zonder wettige redenen, drie achtereenvolgende vergaderingen niet bijwoont, is strafbaar is met waarschuwing of berisping³⁵.

50. Zware inbreuken tegen wetten en reglementen betreffende de Orde van Dierenartsen, tegen het procedurereglement, handelingen of uitspraken die de eerbaarheid of integriteit die de Orde moet genieten zouden kunnen aantasten, zijn handelingen die kunnen leiden tot de ontzetting uit het mandaat van effectief of plaatsvervangend lid. Deze beslissing daartoe behoort tot de

³¹ Art. 8, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

³² Art. 8, derde lid van de wet van 19 december 1950.

³³ Art. 10, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

³⁴ Art. 10, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

³⁵ Art. 9, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

bevoegdheid van de gemengde raad van beroep. Deze wordt gevat bij beslissing van de hoge raad³⁶.

B. Territoriale bevoegdheid

51. Artikel 4, eerste lid van de wet van 19 december 1950 bepaalt dat in ieder der beide taalstreken van het land een raad van de Orde wordt opgericht, die rechtsmacht heeft over de dierenartsen die in deze taalstreek woonachtig zijn.

52. De provinciën Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen behoren tot de raad van de Orde die het Nederlands als voertaal heeft³⁷.

53. De provinciën Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen behoren tot de raad van de Orde die het Frans als voertaal heeft³⁸.

54. De dierenartsen wonende in de provincie Brabant worden over de twee raden van de Orde verdeeld: de ene met het Nederlands en de andere met het Frans als voertaal. De eerste heeft rechtsmacht over de dierenartsen die in de gemeenten, waarvan de bestuurstaal het Nederlands is, woonachtig zijn. De tweede heeft rechtsmacht over de dierenartsen die in de gemeenten, waarvan de bestuurstaal het Frans is, woonachtig zijn. De dierenartsen, woonachtig in de administratief tweetalige gemeenten van Brabant, mogen zich naar keuze bij één dezer beide raden aansluiten³⁹.

55. Bij het gebruik van het criterium “*taalstreek*” voor het uitwerken van een bevoegdheidsverdeling kunnen enkele bedenkingen worden geformuleerd. Overeenkomstig artikel 4, eerste lid van de gecoördineerde Grondwet omvat België vier “*taalgebieden*”: het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en het Duitse taalgebied en maakt elke gemeente van het Rijk deel uit van deze taalgebieden. In artikel 4 van de wet van 19 december is slechts sprake van twee taalstreken (“*in ieder der beide taalstreken*”). Aldus worden twee taalgebieden (het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en het Duitse taalgebied) over het hoofd gezien. Tenzij de wetgever van 1950 met “*taalstreek*” iets anders heeft bedoeld dan de vier “*taalgebieden*” die worden vermeld in de gecoördineerde Grondwet.

³⁶ Art. 9, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

³⁷ Art. 4, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

³⁸ Art. 4, derde lid van de wet van 19 december 1950.

³⁹ Art. 4, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

56. Men heeft het enerzijds over de oprichting van een raad der Orde in beide “*taalstreken*”, terwijl men anderzijds gewag maakt van “*gewestelijke*” raden. Dit is zonder meer verwarrend. De term “*gewestelijk*” roept immers connotaties op aan het “*gewest*”. Overeenkomstig artikel 3 van de gecoördineerde Grondwet omvat België drie gewesten: het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Gewest. Een gewest is dus een geëigend onderdeel van de Belgische staatsstructuur. Volgens artikel 5, eerste lid van de gecoördineerde Grondwet omvat het Vlaamse Gewest de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen omvat en omvat het Waalse Gewest de provincies Henegouwen, Luik, Luxemburg, Namen en Waals-Brabant.

57. De vraag rijst dan ook of men er niet goed zou aan doen om de bevoegdheidsverdeling binnen de Orde der Dierenartsen te herbekijken in het licht van de huidige Belgische staatsstructuur met zijn onderverdeling in gemeenschappen en gewesten. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat in de wet van 19 december 1950 nog wordt gesproken over de provincie Brabant, terwijl de vroegere provincie Brabant werd opgesplitst in Vlaams-Brabant en Waals-Brabant.

Mogelijks kan het opsplitsen (in navolging van de Orde van Vlaamse balies en de Ordre des barreaux francophones et germanophone) in enerzijds een Raad van de Vlaamse Gemeenschap en anderzijds een Raad van de Franstalige- en Duitstalige Gemeenschap, met keuzemogelijkheid voor de ingezetenen van de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om zich bij een van deze raden in te schrijven, een blijvende oplossing bieden.

C. Materiële bevoegdheid

58. De materiële bevoegdheid van de gewestelijke raden van de Orde wordt geregeld in artikel 5 van de wet van 19 december 1950.

59. De gewestelijke raden van de Orde stellen hun lijsten op en actualiseren een lijst van de dierenartsen, een lijst van de diergeneeskundige rechtspersonen en het speciaal register⁴⁰. De lijsten van de Orde bestaan uit de lijst van de dierenartsen, de lijst van de diergeneeskundige rechtspersonen en het speciaal register⁴¹. O.g.v. artikel 5, § 2 in fine kiest de dierenarts die wettelijk gevestigd is in een andere lidstaat van de Europese Unie voor het uitoefenen van de diergeneeskunde en die tijdelijk of occasioneel wil uitoefenen in België de

⁴⁰ Art. 5, § 2, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁴¹ Art. 5, § 1 van de wet van 19 december 1950.

gewestelijke raad waar hij van afhangt op het moment van zijn vraag tot inschrijving in het speciaal register.

60. De gewestelijke raden zorgen voor de naleving van de diergeneeskundige plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden van de Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, en zelfs buiten hun beroepsbedrijvigheid in geval van zware fouten, die een weerslag zouden hebben op de eer van het beroep⁴².

61. De gewestelijke raden wijzen de bevoegde overheden op de inbreuken op de wetten en reglementen in zake uitoefening van de diergeneeskunde⁴³.

62. Twee vroegere bevoegdheden hebben de wetwijziging door de wet van 19 maart 2014 niet overleefd:

- 1° het waarderen van de honorariastaten der dierenartsen, op verzoek van één van beide partijen of van ambtswege in geval van een ernstige tekortkoming aan de beroepseerlijkheid;
- 2° het geven van advies over de wijze van vaststelling en over het bedrag der gevraagde honoraria, op verzoek van de hoven en rechtbanken.

Het zich bezig houden met tarieven is voor de Orde niet langer aangewezen rekening houdend met de beslissing van de Raad voor de Mededinging van 21 augustus 2007 waarbij de NGROD, zonder opleggen van een geldboete maar met verplichte publicatie van een rondschrĳven, werd veroordeeld wegens inbreuken op de Belgische en Europese mededingingswetgeving wegens o.m. het tot 1998 uitgeven van een boekje met minimumtarieven.

63. Artikel 6 van de wet van 19 december 1950 heeft door de wetwijziging ingevolge de wet van 19 maart 2014 een ingrijpende wijziging ondergaan. Artikel 6 van de wet van 19 december 1950 bepaalt thans dat elke inmenging door de Orde op het gebied van de beroepsorganisatie verboden is, onverminderd de wetgeving antidiscriminatie. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een omschrijving als “*de wetgeving antidiscriminatie*” wel heel erg generiek is.

64. Vóór de wetwijziging ingevolge de wet van 19 maart 2014 bestond artikel 6 nog uit twee leden. Artikel 6, eerste lid van de wet van 19 december 1950 bepaalde dat de raden der Orde geen enkele strafmaatregel of ontzetting konden

⁴² Art. 5, § 2, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁴³ Art. 5, § 2, derde lid van de wet van 19 december 1950.

gronden op redenen in verband met het ras, de godsdienst, de levensbeschouwing, de politiek, de taal of de vakbeweging. Conform artikel 6, tweede lid van de wet van 19 december 1950 was elke inmenging op één dezer gebieden hun verboden.

§ 3. De twee gemengde raden van beroep

A. Samenstelling

65. De gemengde raad van beroep met het Nederlands als voertaal en de gemengde raad van beroep met het Frans als voertaal zijn ieder samengesteld uit drie door de Koning aangewezen raadsheren in het hof van beroep, die stemgerechtigd zijn en van wie één als voorzitter optreedt, en uit drie dierenartsen effectieve leden verkozen voor drie jaar uit de leden die tenminste vijf jaar zijn ingeschreven op de lijst van de Orde en die geen leden van de gewestelijke raad zijn. Na hun mandaat van drie jaar, zijn ze onmiddellijk opnieuw verkiesbaar voor de gemengde raad van beroep of verkiesbaar voor de gewestelijke raad⁴⁴.

66. De samenstelling van de gemengde raden van beroep is dus ingevolge de wet van 19 maart 2014 die zin gewijzigd dat de drie dierenartsen thans effectieve leden zijn die worden verkozen voor drie jaar. Vóór de wet van 19 maart 2014 werden deze drie dierenartsen door het lot aangewezen onder de leden van de gewestelijke raad der Orde wiens beslissing bestreden werd, met uitsluiting van hen die ze gewezen hadden.

67. Onder dezelfde voorwaarden worden als plaatsvervangende leden aangewezen, drie magistraten en drie dierenartsen, die in de gemengde raad van beroep alleen kunnen zitting hebben in geval van wettig belet of gerechtvaardigde afwezigheid van de werkende leden⁴⁵.

B. Territoriale bevoegdheid

68. Over de territoriale bevoegdheid van de gemengde raden van beroep wordt in de wet van 19 december 1950 niets gezegd.

⁴⁴ Art. 12, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁴⁵ Art. 12, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

C. Materiële bevoegdheid

69. De wet van 19 december 1950 zegt ook niets over de materiële bevoegdheid van de twee gemengde raden van beroep. Men mag er evenwel logischerwijze vanuit gaan dat zij kennis nemen van de beroepen die worden ingesteld tegen beslissingen van de gewestelijke raden.

70. De gemengde raad van beroep is gelast met het geheel van de zaak⁴⁶.

71. De gemengde raad van beroep kan de sanctie verzwaren zelfs als alleen de betrokken dierenarts beroep heeft ingesteld⁴⁷.

72. Tegen de eindbeslissingen gewezen door de gemengde raad van beroep kan cassatieberoep worden ingesteld overeenkomstig de bepalingen van het vierde deel, boek III, titel IV*bis*, van het Gerechtelijk wetboek⁴⁸.

73. Op te merken valt dat nogal wat bepalingen m.b.t. het cassatieberoep die nog wel in de vorige versie van de wet van 19 december waren ingeschreven niet werden weerhouden in de huidige versie (de verwijzing, in geval van cassatie, naar de anders samengestelde gemengde raad van beroep, het feit dat deze anders samengestelde gemengde raad van beroep zich diende te voegen naar de uitspraak van het hof van cassatie wat de rechtsvragen betreft waarover in het arrest uitspraak was gedaan, het feit dat de beslissing de belanghebbende bij aangetekend schrijven werd betekend, het feit dat de termijn om zich te voorzien in cassatie een maand vanaf de kennisgeving van de beslissing bedroeg, het feit dat het de procureur-generaal vrij stond om zich voor het hof van cassatie te voorzien in het belang van de wet, en, niet onbelangrijk, het feit dat de voorziening in cassatie schorsend was).

⁴⁶ Art. 12, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁴⁷ Art. 12, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁴⁸ Art. 12, derde lid van de wet van 19 december 1950.

HOOFDSTUK III

Tuchtrechtelijk onderzoek

Afdeling 1

AANVANG

74. Het Bureau van de gewestelijke raad ontvangt de informatie, klachten, verklaringen, vragen en wijst, in voorkomend geval, onder zijn leden of deze van de Gewestelijke Raad, een dierenarts aan die de zaken zal onderzoeken waarvoor het Bureau bevoegd is.⁴⁹

Aanvankelijk ontving het Bureau de klachten, aangiften enz., deed zelf het onderzoek; besliste al of niet tot dagvaarding en zetelde met de rest van de Raad ten gronde. Cassatierechtspraak die haar oorsprong vond bij de Orde der Geneesheren (thans artsen) achtte dit strijdig met het principe van de onpartijdigheid van de rechter.

Artikel 13 van de wet van 1950 diende aangepast met mogelijkheid van delegatie door het Bureau van zijn onderzoeksbevoegdheid naar één van zijn leden of naar een ander lid van de Raad.

Na een cassatiearrest van 7 maart 2003 dat oordeelde dat de Gewestelijke Raad die besliste tot dagvaarden niet in dezelfde samenstelling ten gronde mag oordelen werd de beslissing tot dagvaarden na afsluiten van het onderzoek overgedragen aan een “anders samengestelde Raad” gemeenzaam “onderzoeksradaad” genoemd en bij de wijziging van de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen werd daartoe het onderzoekscollege gecreëerd (cf. verder verloop)⁵⁰.

Afdeling 2

VERZOENINGSPOGING

75. Op verzoek van het bureau of van de partijen probeert de voorzitter in voorkomend geval de partijen te verzoenen. Hij kan zich daartoe laten bijstaan door een ander lid van de raad en/of door een griffier. Hij stelt een procesverbaal van verzoening of niet-verzoening op⁵¹.

⁴⁹ Art. 13, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁰ Art. 11 wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen.

⁵¹ Art. 13, derde lid van de wet van 19 december 1950.

76. De verzoenende rol van de voorzitter vinden we ook terug in het Procedure-reglement. Behoudens zijn bij wet bepaalde taken tracht hij door zijn persoonlijke en overredende tussenkomst de geschillen tussen de leden opgenomen op de Lijst van de Orde te regelen⁵².

77. De voorzitter brengt verslag uit aan het bureau van de gewestelijke raad nadat het proces-verbaal van verzoening of niet-verzoening is opgesteld⁵³.

Afdeling 3 VERLOOP

78. Het onderzoek heeft plaats in aanwezigheid van de magistraat bedoeld in artikel 10 van de wet van 19 december 1950. Het bureau kan een griffier aanwijzen⁵⁴.

79. Eens het onderzoek is afgesloten brengt de onderzoeker verslag uit aan een onderzoekscollege samengesteld uit drie leden aangewezen door de gewestelijke raad onder zijn leden. Dit college kiest in zijn schoot een voorzitter⁵⁵.

80. De voorzitter wordt bijgestaan door de in artikel 10 van de wet van 19 december 1950 bedoelde magistraat en kan een griffier aanwijzen⁵⁶.

81. Het college beslist hetzij tot seponeren en vraagt alsdan eventueel aan de voorzitter van de gewestelijke raad om de betrokken dierenarts vaderlijk te vermanen, hetzij dat de dierenarts verschijnt voor de gewestelijke raad en formuleert alsdan de tenlasteleggingen⁵⁷.

82. Het lid of de leden van het bureau of van de raad die de onderzoeksopdracht hebben uitgevoerd of die zetelden in het onderzoekscollege, mogen niet deelnemen aan de beraadslagingen noch aan de uitspraak in tuchtzaken⁵⁸.

⁵² Art. 1 van het Procedurereglement.

⁵³ Art. 13, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁴ Art. 13, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁵ Art. 13, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁶ Art. 13, zesde lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁷ Art. 13, zesde lid van de wet van 19 december 1950.

⁵⁸ Art. 13, zevende lid van de wet van 19 december 1950.

HOOFDSTUK IV

Tuchtrechtelijke procedure ten gronde

Afdeling 1

DAGVAARDING

83. In geval van dagvaarding moet het betrokken lid per aangetekende brief opgeroepen worden met vermelding van de tenlasteleggingen, minstens 30 dagen vóór de dag bepaald voor het verschijnen⁵⁹.

84. De voorzitter van de Gewestelijke Raad bepaalt dag, uur en plaats van de hoorzitting; in overeenstemming met het bureau stelt hij de agenda op en bepaalt de rol inzake ingediende klachten en geschillen. De functie van de griffier zal waargenomen worden door een lid hiertoe aangeduid door de voorzitter; als hij het nodig oordeelt, kan de voorzitter hiervoor een persoon aanduiden die geen deel uitmaakt van de raad⁶⁰.

Afdeling 2

OPENBAARHEID VAN DE ZITTING

85. De hoorzittingen zijn openbaar, behalve als de verschijnende dierenarts de sluiting der deuren vraagt⁶¹.

86. De raad kan in het belang van de openbare orde en/of de goede zeden zelf beslissen om de deuren te sluiten⁶².

Afdeling 3

WRAKING

87. Het lid dat verzocht wordt te verschijnen, beschikt over het recht van wraking, onder de voorwaarden voorzien in het Gerechtelijk Wetboek⁶³.

88. Het wrakingsrecht is ook opgenomen in het procedurereglement. Het lid van de Orde dat opgeroepen wordt om te verschijnen, beschikt over het recht

⁵⁹ Art. 14 van het Procedurereglement.

⁶⁰ Art. 15, eerste lid van het Procedurereglement.

⁶¹ Art. 15, tweede lid van het Procedurereglement.

⁶² Art. 15, derde lid van het Procedurereglement.

⁶³ Art. 15, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

van wraking, onder de voorwaarden tegen iedere rechter voorzien in het Gerechtelijk Wetboek⁶⁴.

Afdeling 4 **BIJSTAND**

89. Het lid dat verzocht wordt te verschijnen, kan zich laten bijstaan door raadslieden, die slechts mogen gekozen worden hetzij onder de advocaten, hetzij onder de leden van de Orde⁶⁵.

Afdeling 5 **VERSTEK**

90. Indien de gedaagde, hoewel behoorlijk opgeroepen, niet verschijnt op de dag en het uur bij de dagvaarding bepaald, kan er bij verstek gevonnist behoudens ernstige redenen van verhindering⁶⁶.

Afdeling 6 **VERSLAG**

91. De voorzitter zal de zaak uiteenzetten⁶⁷.

92. Het met een vooronderzoek belast raadslid brengt verslag uit⁶⁸.

Afdeling 7 **VERDER VERLOOP**

93. De voorzitter leidt de debatten, de vragen worden door hem alleen gesteld⁶⁹.

94. De partijen, de leden van de raad en de magistraat mogen de voorzitter verzoeken een vraag te stellen⁷⁰.

95. De gedaagde dierenarts, desgevallend bijgestaan door zijn raadsman, draagt zijn verdediging voor⁷¹.

⁶⁴ Art. 22 van het Procedurereglement.

⁶⁵ Art. 15, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁶⁶ Art. 21 van het Procedurereglement.

⁶⁷ Art. 16 van het Procedurereglement.

⁶⁸ Art. 16 van het Procedurereglement.

⁶⁹ Art. 17 van het Procedurereglement.

⁷⁰ Art. 17 van het Procedurereglement.

⁷¹ Art. 18 van het Procedurereglement.

96. De voorzitter sluit de debatten en geeft kennis van de datum waarop de beslissing zal geveld worden⁷².

Afdeling 8 BERAADSLAGING

97. De beraadslaging geschiedt met gesloten deuren, buiten de aanwezigheid van de partijen en van de leden die deelgenomen hebben aan het vooronderzoek⁷³.

98. Een tuchtrechtelijke beslissing van een gewestelijke raad van de Orde is slechts geldig indien cumulatief voldaan is aan twee voorwaarden:

- 1° de aanwezigheid van twee derden der leden;
- 2° de bijstand door de overeenkomstig artikel 10 van de wet van 19 december 1950 door de Koning aangewezen magistraat⁷⁴.

99. Ook de gemengde raad van beroep kan slechts geldig beraadslagen in zover cumulatief is voldaan aan twee voorwaarden:

- 1° het verenigd zijn van twee derden zijner leden;
- 2° onder wie ten minste twee magistraten en twee dierenartsen, overeenkomstig artikel 12 van de wet van 19 december 1950 aangewezen⁷⁵.

100. De hoge raad van de Orde is geen tuchtrechtelijk orgaan in de eigenlijke zin van het woord, in die zin dat het zelf geen tuchtsancties oplegt. Hij kan wel de gewestelijke raden gelasten een onderzoek in te stellen nopens alle zaken die tot hun bevoegdheid behoren. Hij kan ook de beslissingen van de gemengde raden van beroep voor het hof van cassatie brengen (*cf.* nr. 32).

101. De hoge raad van de Orde kan enkel geldig beraadslagen indien cumulatief is voldaan aan twee voorwaarden:

- 1° de aanwezigheid van twee derden van zijn leden;
- 2° voorgezeten door de magistraat aangewezen als voorzitter overeenkomstig artikel 11 van de wet van 19 december 1950⁷⁶.

⁷² Art. 19 van het Procedurereglement.

⁷³ Art. 19 van het Procedurereglement.

⁷⁴ Art. 16, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁷⁵ Art. 16, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁷⁶ Art. 16, derde lid van de wet van 19 december 1950.

Afdeling 9 STEMMING

102. Al de beslissingen worden genomen bij meerderheid der stemmen van de aanwezige leden⁷⁷.

103. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend⁷⁸.

104. Voor de zwaarste tuchtsancties heeft de wetgever een bijkomende waarborg ingebouwd. De schorsing of het definitief verbod de diergeneeskunde uit te oefenen wordt bij meerderheid van twee derden der stemmen der aanwezige leden uitgesproken⁷⁹.

Afdeling 10 UITSPRAAK

105. Iedere beslissing van disciplinaire of contentieuze aard, door de raad genomen, wordt in openbare zitting uitgesproken en dient samen met de motivering aan de voorzitter van de hoge raad en per aangetekend schrijven aan de partijen die recht hebben op een beroepsprocedure betekend te worden⁸⁰.

Afdeling 11 VERSLAGREGISTER

106. De beraadslagingen van de gewestelijke raden van de Orde, van de hoge raad en van de gemengde raden van beroep worden in een verslagregister ingeschreven en door de voorzitter en de secretaris ondertekend⁸¹.

Afdeling 12 MOTIVERINGSPLICHT

107. De beraadslagingen waarbij een tuchtstraf uitgesproken wordt moeten met redenen omkleed worden⁸².

Vrijspraken moeten derhalve niet gemotiveerd worden.

⁷⁷ Art. 16, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

⁷⁸ Art. 16, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

⁷⁹ Art. 16, zesde lid van de wet van 19 december 1950.

⁸⁰ Art. 20 van het Procedureglement.

⁸¹ Art. 20, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁸² Art. 20, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

Afdeling 13

GEHEIMHOUDINGSPLICHT

108. Onverminderd de toepassing van de in artikel 458 van het Strafwetboek voorziene strafbepalingen, zijn de leden van de gewestelijke raden van de Orde, van de hoge raad en van de gemengde raden van beroep tot het beroepsgeheim gehouden voor alle zaken, waarvan zij bij de uitoefening van hun ambt kennis gekregen hebben⁸³.

Afdeling 14

VERZET

109. Ingeval de beslissing genomen werd bij verstek kan er binnen een termijn van dertig dagen nadat de beslissing bij aangetekende brief werd betekend verzet aangetekend worden⁸⁴.

110. De zaak wordt dan teruggebracht voor het rechtscollege dat de straf uitgesproken heeft⁸⁵.

111. Verzet wordt ingesteld bij aangetekende brief gericht tot de voorzitter van de raad die de beslissing heeft gewezen⁸⁶.

Afdeling 15

BEROEP

112. Verschillende partijen kunnen hoger beroep aantekenen tegen iedere beslissing van de gewestelijke Raad:

- 1° de voorzitter van de hoge raad van de Orde;
- 2° de partijen⁸⁷.

Tot de aanpassing bij de wet van 1 maart 2007 had ook de magistraat-assessor het recht om hoger beroep aan te tekenen.

Een arrest van het Hof van Cassatie van 22 december 2005 betreffende de Orde van Architecten op dewelke een gelijklopende wetgeving van toepassing was besliste dat, hoewel de magistraat-bijzitter enkel raadgevende stem heeft, het feit dat hij recht heeft om hoger beroep in te stellen niet verenigbaar is “met de

⁸³ Art. 21 van de wet van 19 december 1950.

⁸⁴ Art. 17, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁸⁵ Art. 17, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁸⁶ Art. 17, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁸⁷ Art. 17, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

organieke onpartijdigheid van een rechtsprekend orgaan” en derhalve strijdig met artikel 6, lid 1 van het EVRM (Jaarverslag van het Hof van Cassatie van België 2005, p. 107).

113. Hoger beroep moet, net als verzet, worden aangetekend binnen de dertig dagen nadat de beslissing bij aangetekende brief werd betekend⁸⁸.

114. Net als verzet wordt beroep ingesteld bij aangetekende brief gericht tot de voorzitter van de raad die de beslissing heeft gewezen⁸⁹.

115. Is het beroep tegen een lid van de Orde gericht, dan wordt hem bij aangetekende brief een afschrift toegezonden⁹⁰.

116. De aangetekende brief die het beroep inhoudt wordt door de voorzitter van de Gewestelijke Raad aan de voorzitter van de bevoegde Gemengde Raad van Beroep overgemaakt. Een kopie van de beslissing waartegen beroep, alsook het proceduredossier worden bij dit schrijven gevoegd⁹¹.

Afdeling 16 TUCHTSANCTIES

Achteraan werd een bijlage gevoegd met een overzicht van het aantal tuchtsancties sinds het ontstaan van de Orde, de zwaarte van de sancties en het aantal van de zaken die in beroep en cassatie werden behandeld met het gegeven gevolg.

117. De raad van de Orde beschikt over de volgende strafmaatregelen:

- 1° waarschuwing;
- 2° berisping;
- 3° schorsing van het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, gedurende een termijn die twee jaar niet mag overschrijden;
- 4° schrapping van de lijsten van de Orde, met definitief verbod de diergeneeskunde in België uit te oefenen⁹².

⁸⁸ Art. 17, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

⁸⁹ Art. 17, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁰ Art. 17, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁹¹ Art. 22 van het Procedureglement.

⁹² Art. 14, § 1, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

118. De censuur verdween als tuchtsanctie ingevolge de wet van 19 maart 2014 tot wijziging van de wet van 19 december 1950 tot instelling van Orde der Dierenartsen.

Zij had voordien geen enkele maal toepassing gekend.

119. De tuchtstraffen zijn ook van toepassing op diergeneeskundige rechtspersonen⁹³.

120. Wanneer een tuchtstraf wordt opgelegd aan een rechtspersoon, kan er een ook tuchtstraf worden opgelegd aan de natuurlijke personen die ingeschreven zijn op de lijsten van de Orde wier interventie aan de basis ligt van de feiten waarvoor de rechtspersoon een tuchtstraf kreeg⁹⁴.

121. De wetgever maakt een onderscheid tussen enerzijds de morele sancties en anderzijds de berovende sanctie.

122. Morele sancties, met andere woorden de waarschuwing en de berisping, worden uitgewist na vijf jaar⁹⁵.

123. Een berovende sanctie, met andere woorden, de schorsing van het recht tot uitoefening van de diergeneeskunde, kan uitgewist worden op verzoek van de betrokken dierenarts gericht tot de gemengde raad van beroep. Dit verzoek kan slechts een enkele keer worden ingediend en dit ten minste tien jaar na het beëindigen van de schorsing⁹⁶.

124. Het oplopen van een tuchtsanctie heeft voor de betrokken dierenarts ook gevolgen voor zijn relatie met de Orde der Dierenartsen.

125. De dierenartsen die bij in kracht van gewijsde getreden beslissing een schorsing hebben opgelopen, zijn definitief ontzet uit hun recht van verkiesbaarheid behalve in het geval de sanctie werd uitgewist, en, tijdens de termijn van de schorsing, uit hun recht deel te nemen aan de verkiezingen van de raad van de Orde⁹⁷.

⁹³ Art. 14, § 1, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁴ Art. 14, § 1, derde lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁵ Art. 14, § 1, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁶ Art. 14, § 1, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁷ Art. 14, § 1, zesde lid van de wet van 19 december 1950.

126. De effectieve of plaatsvervangende leden van de raden van de Orde die bij in kracht van gewijsde getreden beslissing veroordeeld werden uit hoofde van een inbreuk inzake de uitoefening van de diergeneeskunde of degenen die enige tuchtstraf hebben opgelopen, zijn van rechtswege uit hun mandaat ontzet⁹⁸.

127. De inbreuken op de sancties van schrapping en schorsing kunnen het voorwerp uitmaken van vervolging wegens onwettige uitoefening van de diergeneeskunde⁹⁹.

128. Elke beslissing in laatste aanleg, houdende schorsing of definitief verbod de diergeneeskunde uit te oefenen, wordt aan belanghebbende en aan de bevoegde gewestelijke raad betekend¹⁰⁰. Op te merken valt dat de wetgever wat de betekening betreft hier enkel uitdrukkelijk melding maakt van de schorsing of definitief verbod de diergeneeskunde uit te oefenen.

129. Iedere strafmaatregel wordt definitief dertig dagen nadat hij aan belanghebbende werd betekend, behalve in geval van beroep of verzet, aangetekend overeenkomstig artikel 17 van de wet van 19 december 1950 en behoudens voorziening in Cassatie¹⁰¹.

130. Strafmaatregelen mogen bij verstek slechts worden toegepast dertig dagen nadat het betrokken lid verzocht werd zijn verdediging voor te dragen¹⁰².

Afdeling 17

BEKENDMAKING VAN DE TUCHTUITSPRAKEN

131. De tekst van de uitspraken wordt onmiddellijk aan de voorzitter van de hoge raad toegezonden¹⁰³.

132. Wanneer de uitspraken in kracht van gewijsde zijn getreden en dierenartsen, die gerechtigd zijn in België de diergeneeskunde uit te oefenen, treffen met een van de sancties voorzien door de wet van 19 december 1950, worden ze door de hoge raad verzameld en kunnen ze bekend gemaakt worden met

⁹⁸ Art. 14, § 1, zevende lid van de wet van 19 december 1950.

⁹⁹ Art. 14, § 1, achtste lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁰⁰ Art. 18 van de wet van 19 december 1950.

¹⁰¹ Art. 19 van de wet van 19 december 1950.

¹⁰² Art. 15, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁰³ Art. 24 van het Procedurereglement.

inachtneming van de nationale wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer¹⁰⁴.

133. Onverminderd de bepalingen onder artikel 24 van het Procedurereglement, wordt bovendien in geval van schorsing of definitief verbod de diergeneeskunde uit te oefenen, de tekst van de definitieve uitspraak en van de aard van de tenlastelegging medegedeeld aan:

- de provinciale geneeskundige commissies;
- de Procureur-generaal bij het hof van beroep van het rechtsgebied waarin de betrokken dierenarts woonachtig is;
- de minister(s) die de uitoefening van de diergeneeskunde onder zijn/hun bevoegdheid heeft/hebben;
- de betrokken Federale Overheidsdienst en Federale Agentschappen;
- de hoofdcommissaris, chef van de politiezone waar de belanghebbende praktijk uitoefent of zijn domicilie heeft;
- de dierenartsen van de gemeente waar de betrokken confrater verblijft en van de onmiddellijk aanpalende gemeenten;
- de andere Gewestelijke Raad van de Orde¹⁰⁵.

Afdeling 18

ADMINISTRATIEVE BESLISSING

134. Naast de klassieke tuchtsancties heeft de wetgever ook voorzien in het opleggen van een administratieve maatregel. Het opleggen van administratieve maatregelen is de exclusieve bevoegdheid van de hoge raad van de Orde. De hoge raad van de Orde kan, door een administratieve beslissing, het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, schorsen of het behoud ervan afhankelijk maken van de aanvaarding, door de betrokkene, van de opgelegde beperkingen, wanneer, op advies van geneesheren deskundigen aangewezen door de hoge raad van de Orde van Dierenartsen, vastgesteld wordt dat een dierenarts niet meer voldoet aan de vereiste fysieke of psychische geschiktheden om, zonder risico's, de uitoefening van zijn beroep voort te zetten¹⁰⁶.

135. Die dierenarts heeft niet de vrijheid om zich aan het onderzoek door de deskundigen te onttrekken. In dat laatste geval kan de hoge raad van de Orde, bij eenparige beslissing, het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, schor-

¹⁰⁴ Art. 24 van het Procedurereglement.

¹⁰⁵ Art. 25 van het Procedurereglement.

¹⁰⁶ Art. 14, § 2, eerste lid van de wet van 19 december 1950.

sen of het behoud ervan afhankelijk maken van het feit dat de betrokkene de beperkingen aanvaardt die hem of haar worden opgelegd gedurende de periode die nodig is om het advies van de deskundigen in te winnen. Die periode mag nooit meer dan drie maanden, hernieuwbaar zo vaak als nodig, bedragen¹⁰⁷.

136. Wanneer zijn fysieke of psychische ongeschiktheid dusdanig is dat ernstige gevolgen voor zowel mensen als dieren kunnen worden gevreesd, kan de hoge raad van de Orde, bij eenparige beslissing, het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, schorsen of het behoud ervan afhankelijk maken van het feit dat de betrokkene de beperkingen aanvaardt die hem of haar worden opgelegd gedurende de periode die nodig is om het advies van de deskundigen in te winnen. Die periode kan nooit meer dan twee maanden, hernieuwbaar zo vaak als nodig, bedragen¹⁰⁸.

137. De schorsing of het voorwaardelijke behoud van het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen, neemt een einde zodra de hoge raad van de Orde een definitieve uitspraak heeft gedaan¹⁰⁹.

138. In tegenstelling tot de klassieke tuchtsancties zijn de administratieve beslissingen niet van toepassing op de diergeneeskundige rechtspersoon¹¹⁰.

139. Het opleggen van een administratieve maatregel kan uiteraard verregaande gevolgen hebben voor de beroepsactiviteit van de dierenarts aangezien de hoge raad van de Orde kan beslissen tot het schorsen van het recht om de diergeneeskunde uit te oefenen. In die zin verbaast het dan ook dat de procedure op grond waarvan de hoge raad van de Orde kan beslissen tot het nemen van een administratieve beslissing door de wetgever niet verder wordt uitgewerkt. Het spreekt immers voor zich dat een dergelijke procedure vergezeld moet gaan van de nodige waarborgen voor de betrokken dierenarts.

¹⁰⁷ Art. 14, § 2, tweede lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁰⁸ Art. 14, § 2, derde lid van de wet van 19 december 1950.

¹⁰⁹ Art. 14, § 2, vierde lid van de wet van 19 december 1950.

¹¹⁰ Art. 14, § 2, vijfde lid van de wet van 19 december 1950.

BIJLAGE

OVERZICHT TUCHTRECHTSPRAAK

In 2013, aangevuld begin 2016, ging de magistraat-assessor over tot het opstellen van een overzicht van de tuchtuitspraken sinds het ontstaan van de Orde (die werd opgericht bij de wet van 19 december 1950).

Onderstaande cijfers betreffen enkel de uitspraken tot een effectieve tuchtstraf gaande van de *waarschuwing* tot de *schrapping* van de lijst van de Orde. Het moet duidelijk zijn dat dit slechts een beperkt percentage betreft van de zaken welke de NGROD te behandelen krijgt: het Bureau seponeert er reeds bij ontvangst wegens o.m. onbevoegdheid, de onderzoeksraad nadien hervormd tot het onderzoekscollege seponeert de laatste jaren al of niet met schriftelijke opmerkingen (vaderlijke vermaning die geen tuchtstraf is) tot 90% van de zaken welke worden behandeld en ten slotte volgen er ook bij de behandeling ten gronde nog vrijspraken zonder meer en vaderlijke vermaningen.

I. Aantal per jaar: 1955-2015

in eerste aanleg (NGROD)

1955	01	1985	10
1956	--	1986	15
1957	02	1987	08
1958	--	1988	16
1959	01	1989	11
1960	01	1990	17
1961	02	1991	17
1962	--	1992	14
1963	01	1993	22
1964	01	1994	26
1965	--	1995	12
1966	02	1996	19
1967	02	1997	10
1968	01	1998	04
1969	--	1999	32
1970	02	2000	43
1971	03	2001	26
1972	--	2002	14
1973	--	2003	12
1974	05	2004	17

1975	16	2005	14
1976	08	2006	22
1977	03	2007	13
1978	06	2008	14
1979	05	2009	12
1980	07	2010	13
1981	11	2011	13
1982	08	2012	28
1983	17	2013	08
1984	13	2014	04
		2015	07

Algemeen totaal 611 tuchtstraffen in 61 jaar (gem. per jaar 10,016)

waarvan	118 in periode 1955-1984	(gem. per jaar 3,93)
	493 in periode 1985-2015	(gem. per jaar 16,43)
gemiddeld vanaf 1975	587	(gem. per jaar 14,675)

Enkele bedenkingen, opmerkingen, beschouwingen bij deze cijfers:

De wet dateert al van 1950, tien jaar later in 1960 zijn we nog maar aan 5 tuchtstraffen waaronder slechts één schorsing; zoals kan verwacht worden wanneer een nieuwe instelling wordt gecreëerd die geen bestaand contentieus overneemt, nam de opstart enkele jaren in beslag: de overgangsmaatregelen dienden ten uitvoer te worden gebracht en een eerste Code van de Plichtenleer diende te worden opgesteld en goedgekeurd.

De eerste code van de plichtenleer, die 31 artikelen telde, werd door de hoge raad “aangenomen ter zitting van 17 september 1955”, zoals in de inleiding wordt gezegd “nadat zowel de Gewestelijke Raden als de hoge raad verscheidene zittingen gewijd hadden aan het nauwkeurig vastleggen van de regelen van de plichtenleer”.

Deze eerste code bevatte reeds de twee artikelen met opsomming enerzijds van de *verbodsbepalingen* en anderzijds van de *aanbevelingen, later gebodsbepalingen* genoemd, welke de basis vormden voor menig tuchtdossier en welke slechts bij de 11de herziene uitgave van 2013, waarbij de code grondig werd gemoderniseerd, in die vorm werden opgeheven.

De eerste tuchtuitspraak (van 22 juni 1957) die een schorsing van 3 maanden inhield tot het recht de diergeneeskunde uit te oefenen was gebaseerd op een

arrest van het hof van beroep te Gent met veroordeling wegens valsheid in geschriften en gebruik ervan.

Dit geeft een tendens aan die zich in de toekomst zal bevestigen: langere schorsingen zijn altijd gebaseerd – een enkele uitzondering niet te na gesproken – op dossiers afkomstig vanuit het gerecht dan wel vanuit inspectiediensten van bevoegde ministeries (thans FOD's), dikwijls na administratieve schorsing als erkend dierenarts voor het officiële werk.

Het bewijs van de ten laste gelegde feiten dient alsdan niet meer door de Orde te worden geleverd, wat dikwijls een probleem vormt, maar de bewijsgaring gebeurde reeds voordien door personen met politiebevoegdheid die over de nodige (dwang)middelen beschikten.

De verschillen in aantal van jaar tot jaar zijn zeer groot...in de laatste 30 jaar gaande van minimum 4 (in 1998 en 2014) tot 43 (in 2000). Aanlevering vanuit externe diensten (het Openbaar Ministerie, het IVK nadien het FAVV) zijn daarbij een belangrijke factor. Maar ook het feit dat in het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw de Orde aan een zekere vorm van regelneverij leed die meebracht dat de code van de plichtenleer uitdeinde tot 76 artikels (het was de periode van de naamborden van maximum 50 op 50 cm. en de naamkaartjes van 9 op 14 cm.) welke de collega's "*aanzetten*" elkaar grondig te controleren en waar nodig aan te klagen.

Enkele voorbeelden van "*drukke*" jaren:

- 1975 (16) voornamelijk varkenspestbestrijding (naast ongeoorloofde publiciteit...);
- 1990 (17) en 1991 (17) niet minder dan 10 vonnissen of arresten naast publiciteit (naamkaartjes) en minimumtarieven bij keizersneden;
- 1993 (22) en 1994 (26) vooral reclame en ronselen van klanten;
- 1999 (32) en 2000 (43) onregelmatigheden bij het nemen van bloedstalen en niet betalen lidgeld, naast vonnissen van diverse rechtsinstanties;
- 2012 (28) vooral FAVV-dossiers (T en V documenten, inbreuken genesmiddelenwetgeving en wetgeving bedrijfsbegeleiding).

Het weglaten uit de code van de plichtenleer van alle bepalingen die betrekking hadden op reclame (vergelijkende reclame niet te na gesproken) en op het bepalen van erelonen in gevolge Europese richtlijnen (niet in het minst het toepasselijk verklaren op vrije beroepen van de "*dienstenrichtlijn*") ontnam collega's heel wat gronden om beroep te doen op de tussenkomst van de Orde. Ook al drong dat dikwijls slechts langzaam door.

Wat de mindere jaren betreft kan de vraag worden gesteld of de mindere werking werd beïnvloed door interne stammentwisten. Of was het slechts gekibbel? De geschiedenis zal het, na het nemen van grotere afstand, moeten uitwijzen.

II. Overzicht tuchtstraffen: 1955-2015

Straffen in eerste aanleg (NGROD)

waarschuwing	116		
berisping	165		
schorsing (<i>van één dag tot twee jaar</i>)			
1 dag	23		
3 dagen	43		
5 dagen	1		
7 dagen/1 week	45		
8 dagen	17		
10 dagen	8		
14 dagen/ 2 weken	70		
21 dagen/ 3 weken	11		
30 dagen/ 1 maand	38		
6 weken	1		
2 maand	10		
3 maand	1		
4 maand	1		
6 maand	9		
9 maand	1		
1 jaar	32	waarvan 24 lidgeld	blijft 8(*)
2 jaar	7	waarvan 3 lidgeld	blijft 4
schrapping	11	waarvan 6 lidgeld	blijft 5

(*) In 2003 werd begonnen met het systematisch vervolgen en streng bestraffen van een aantal dierenartsen welke jaarlijks de werkzaamheden van het secretariaat verstoren en nodeloos verzwaren door het niet of niet tijdig betalen van hun verplicht lidgeld. Bij herhaling van de feiten werd overgegaan tot schorsing van één, nadien twee jaar en ten slotte tot schrapping. Deze politiek werd enkele jaren vol gehouden en hielp het probleem, hopelijk blijvend, de wereld uit.

Deze verduidelijking is hier zeker nodig opdat geen verkeerd beeld zou ontstaan over het aantal dierenartsen dat wegens zware deontologische fouten van verdere beroepsuitoefening werd uitgesloten.

III. Beroep en Cassatie

Beroep

Tegen **138 van de 611** beslissingen van de NGROD waarbij een tuchtstraf werd uitgesproken werd beroep aangetekend bij de Gemengde Raad van Beroep d.w.z. in 22,50 % van de dossiers.

Met als resultaat:

– in 67	dossiers bevestiging van de uitspraak	48,55%
– in 51	dossiers werd besloten tot strafvermindering	36,95%
– in 04	dossiers werd de strafmaat verhoogd	02,89%
– in 15	dossiers werd vrijspraak verleend	10,86%
– <u>in 01</u>	dossier is het beroep nog hangende...	0,72%

138

Daarbij dient te worden opgemerkt dat de vraag of de straf kon worden verhoogd lang een betwist punt was bij de achtereenvolgende samenstellingen van de Gemengde Raad van Beroep. Het feit dat naast de tuchtrechtelijk vervolgte dierenarts enkel de voorzitter van de hoge raad beroep kan aantekenen nadat de magistraat-assessor deze bevoegdheid verloor maakte de zaak er niet eenvoudiger op. De wet van 10 april 2014 maakte een einde aan deze betwisting en geeft de Gemengde Raad van Beroep, die gelast is met het geheel van de zaak, de sanctie te verzwaren zelfs als alleen de betrokken dierenarts beroep heeft ingesteld.

Cassatie

Tegen **20 van de 138** beslissingen van de Gemengde Raad werd cassatieberoep ingesteld (14,49% van de dossiers).

Met als resultaat:

- in 18 dossiers verzoek tot cassatie verworpen... d.w.z. 90%;
- in 02 dossiers beslissing verbroken met verwijzing naar een anders samengestelde Gemengde Raad van Beroep... die nadien besloot tot bestraffing; (2002 beslissing in beroep niet gedateerd; 2003 Raad die besliste tot dagvaarding mag niet meer ten gronde oordelen...ontstaan van anders samengestelde Raad, later onderzoekscollège)

Code van de Plichtenleer – herziene uitgave – een never ending story...

1 ^{ste} uitgave	1955	goedgekeurd hoge raad van 17/09/1955
2 ^{de} "	1962	16/06/1962
3 ^{de} "	1967	13/01/1967
4 ^{de} "	1974	22/12/1973
5 ^{de} "	1983	12/03/1983
6 ^{de} "	1991	01/06/1991
7 ^{de} "	1995	10/12/1994
8 ^{ste} "	1998	19/12/1998
9 ^{de} "	2001	04/08/2001
10 ^{de} "	2007	05/05/2007
11 ^{de} "	2013	21/11/2012
12 ^{de} "	2015	08/01/2015

Dierenartsen, reclame en overige marktpraktijken

YVES VANDENDRIESSCHE

Advocaat balie Brugge

HOOFDSTUK I

Situering

1. “*In Belgium there’s the peculiarity that separate rules are enacted concerning contracts between consumers and practitioners of liberal professions.*” Zo werd het Belgisch dualisme tussen enerzijds de handelaar, die onderworpen wordt aan het handelsrecht en de daarop geënte economische regelgeving, en anderzijds de vrije beroepsbeoefenaar, die burgerlijke activiteiten stelt en aldus uitgesloten wordt van het klassieke handelsrecht, treffend samengevat in een Europees rechtsvergelijkend werk inzake consumentenbescherming¹. Inderdaad werd de economische regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming tot voor kort aldus geconcipeerd dat deze *grosso modo* enkel gold voor de klassieke handelaar². De vrije beroepsbeoefenaar (en hiermee dus ook de dierenarts) werd stevast uitgesloten van het personeel toepassingsgebied³. Ook heel wat andere wetgeving knoopt klassiek aan bij het handelaarsbegrip: zo kan enkel de handelaar failliet worden verklaard, toegelaten worden tot een gerechtelijke reorganisatie, is enkel die laatste principieel belast met een protestlast, geldt enkel ten aanzien van handelaars het vermoeden van hoofdelijkheid (i.t.t. het gemeenrechtelijk principe van schuldsplitsing – art. 1202 BW), geldt enkel ten aanzien van handelaars een soepeler regime inzake bewijs (art. 25 W.Kh.), etc.

¹ C. TWIGG-FLESNER, M. EBERS, H. SCHULTE-NÖLKE, *EC Consumer Law Compendium – Comparative Analysis*, Universität Bielefeld, 2007, 52, 341, 366.

² De wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, BS 30 juli 1971 (hierna: WHP), vervangen door de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, BS 29 augustus 1991, err. 10 oktober 1991 (hierna: WHPC), en ten slotte door de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming, BS 12 april 2010 (hierna: WMPC).

³ De WHP nam expliciet de “handelaar” als uitgangspunt wat in een rechtstreekse uitsluiting resulteerde. De WHPC hanteerde het begrip “verkoper” dat in principe voldoende ruim was om ook de vrije beroepsbeoefenaar te omvatten. De uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar was dan ook onrechtstreeks, en meer bepaald het gevolg van de reflexwerking van het begrip “dienst”. Dit begrip refereerde aan handelsdaden dan wel ambachtsactiviteiten, die door de vrije beroepsbeoefenaar in essentie niet geleverd worden (Zie in dat verband bv. R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek Consumentenbescherming en Handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 477). De WMPC ten slotte, verwoorde een uitdrukkelijke uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar.

Ondanks dit diepgewortelde dualisme, is al enkele decennia een verschuiving op gang, waarbij dit handelaarsbegrip verlaten wordt ten voordele van het ruimer concept “onderneming” dat zich inmiddels ontwikkelde in het Europees recht, en dat tevens de vrije beroepsbeoefenaar omvat. Het (ruime) begrip vond (in navolging van het Europees mededingingsrecht) ingang in het Belgische mededingingsrecht, werd gehanteerd voor de hervorming van het handelsregister (de invoering van de Kruispuntbank Ondernemingen), heeft de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming beïnvloed, om finaal de hoeksteen te vormen van het Wetboek Economisch Recht (°2013)⁴.

Het Wetboek Economisch Recht (hierna ook “WER”) beoogt de diverse economische regelgeving te codificeren en bestaat actueel uit achttien boekdelen. Niet enkel voormelde wettelijke regelingen (inzake mededinging, marktpraktijken en consumentenbescherming, vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de onderneming) komen hierin aan bod, maar ook aangelegenheden zoals intellectuele eigendom, recht van de elektronische economie, distributieovereenkomsten, financiële dienstverlening, etc. worden in de verschillende boekdelen gereguleerd. Vennootschapsrecht en insolventierecht worden vooralsnog in afzonderlijke wetgeving behandeld. Ook het verzekeringswezen komt (voorlopig) niet aan bod.

2. Met deze bijdrage wordt beoogd de regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming toe te lichten die van belang is voor de dierenarts. Ook een aantal andere regelingen die o.m. relevant zijn voor de dierenarts die zich online wenst te profileren, worden toegelicht.

Alvorens in te gaan op de diverse verplichtingen die thans evenzeer op de dierenarts rusten, wordt kort stilgestaan bij zijn concrete kwalificatie als “onderneming”, alsook het onderscheid en de verhouding tussen de boeken VI en XIV van het Wetboek Economisch Recht. Deze boeken regelen allebei (op gelijkaardige wijze) de materie inzake marktpraktijken en consumentenbescherming en vinden naargelang de concrete activiteit van de dierenarts toepassing.

⁴ Wet van 28 februari 2013 tot invoering van het Wetboek van economisch recht, BS 29 maart 2013.

HOOFDSTUK II

Voorafgaand

Afdeling 1

DE DIERENARTS – ONDERNEMING

3. De onderneming wordt in het Wetboek Economisch Recht omschreven als “*elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen*”⁵. De definitie is bijzonder ruim en werd overgenomen uit de opgeheven WMPC⁶. Het begrip geldt in principe doorheen het ganse WER.

Beoefenaars van vrije beroepen, en derhalve ook dierenartsen, vallen eveneens onder het ondernemingsbegrip⁷.

Afdeling 2

DE CONSUMENT

4. Voor wat betreft de relatie van de vrije beroepsbeoefenaar met zijn “particuliere” cliënt gold tot voor kort een afzonderlijke omschrijving van wat onder “cliënt” begrepen dient te worden.

De omschrijving was ingebed in de (inmiddels opgeheven) Wet Vrije Beroepen⁸ en beschouwde in het bijzonder als cliënt “iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die bij door deze wet bedoelde overeenkomsten handelt voor doeleinden die buiten zijn beroepsactiviteit vallen”⁹. Het begrip gold naast het generieke consumentenbegrip gekend uit de WMPC.

5. Het onderscheid consument-clieënt werd verlaten met de komst van het Wetboek Economisch Recht.

⁵ Art. I.1. 1° WER.

⁶ *Parl.St.* Kamer 2012-213, 53, nr. 2836/001, 5-6.

⁷ Bv. wat betreft advocaten: HvJ 19 februari 2002, zaak C-309/99 (Wouters/Nova), <http://curia.europa.eu>, concl. P. LEGER, *Act.fisc.* 2002 (weergave), afl. 8, 8, *Balans* 2002 (weergave H. LAMON), afl. 448, 1, *JLMB* 2002, afl. 11, 444, *JT* 2002, afl. 6059, 463, *Journ.jur.* 2002 (weergave), afl. 9, 8, *Juristenkrant* 2003 (weergave Y. MONTAGNIE), afl. 72, 11, *Juristenkrant* 2002 (weergave A. VAN DEN BOSSCHE), afl. 45, 9, *RW* 2002-03 (weergave Y. MONTAGNIE), afl. 17, 674, *TBH* 2002 (weergave S. DE KEER, F. TUYTSCHAEVER), afl. 5, 403; HvJ 15 januari 2015, zaak C-537/13 (Birute Šiba/Arunas Devenas), *Juristenkrant* 2015 (weergave H. LAMON), afl. 304, 7, <http://curia.europa.eu>, *JLMB* 2015, afl. 6, 254.

⁸ De wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen, *BS* 20 november 2002.

⁹ Art. 2, 2° Wet Vrije Beroepen.

Thans wordt de consument in het algemeen (doorheen het ganse wetboek) omschreven als “*iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen*”¹⁰.

De definitie sluit aan bij de omschrijving in de Richtlijn Consumentenrechten¹¹ en is in twee opzichten ruimer dan deze uit de inmiddels opgeheven WMPC:

- Waar in het kader van de WMPC pas sprake was van een consument zo deze goederen en/of diensten verwierf of gebruikte voor *uitsluitend niet-beroepsmatige doeleinden*, omvat de huidige definitie van de consument thans ook de beroepsactiviteit van de betrokkene, wanneer deze activiteit zo beperkt is dat ze binnen de globale context van de overeenkomst niet overheerst. Ook de handelaar die een kledingstuk koopt, dat hij zowel in zijn privéleven als in zijn beroepsleven draagt, zal voortaan met andere woorden de hoedanigheid van consument kunnen genieten¹²;
- Bovendien vereist het nieuwe consumentenbegrip niet langer dat de consument “*op de markt gebrachte producten verwerft of gebruikt*”. Dit was wel het geval onder de WMPC. Voortaan zal bijvoorbeeld ook een natuurlijk persoon die een borgstelling ondertekent voor private doeleinden als consument kunnen kwalificeren.

Rechtspersonen kunnen nooit beschouwd worden als consument in voormelde zin. Dit was wel het geval onder het cliëntenbegrip uit de Wet Vrije Beroepen.

Afdeling 3

MARKTPRAKTIJKEN EN CONSUMENTENBESCHERMING (BOEK VI EN XIV WER)

6. Zoals hoger aangegeven, werd de economische regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming tot voor kort aldus geconcipieerd dat deze *grosso modo* enkel gold voor de klassieke handelaar. De vrije beroepsbeoefenaar (en hiermee dus ook de dierenarts) werd stevast uitgesloten van het personeel toepassingsgebied. Dit was een bewuste keuze van de wetgever. De vrijheid van de wetgever nam echter met de jaren af. Heel wat Europese

¹⁰ Art. I.1, 2° WER.

¹¹ Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de raad.

¹² *Parl.St.* Kamer 2012-2013, 53, nr. 2836/001, 6. In die zin ook: overweging 17 Richtlijn Consumentenrechten.

richtlijnen, die in Belgisch recht dienden te worden omgezet, hebben de materie inzake marktpraktijken en consumentenbescherming in verregaande mate geharmoniseerd¹³. De tendens is bovendien dat deze richtlijnen steeds meer een regime van maximale harmonisatie vooropstellen. Dit betekent in essentie dat de lidstaten in hun nationale wetgeving geen bepalingen mogen behouden of invoeren die afwijken van de bepalingen opgenomen in de richtlijn, ook niet zo deze een hoger niveau van consumentenbescherming waarborgen¹⁴. Zowel de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken¹⁵ als de Richtlijn Consumentenrechten gaan uit van een regime van maximale harmonisatie.

Vermits de richtlijnen telkens uitgingen van een ruimer ondernemingsconcept (dat ook de vrije beroepsbeoefenaar omvat) diende de Belgische wetgever noodgedwongen te volgen. In plaats van de vrije beroepsbeoefenaar evenwel meteen op te nemen in het personele toepassingsgebied van de (algehele) regelgeving inzake marktpraktijken en consumentenbescherming, voorzag zij telkenmale in separate wetgeving voor wat betreft de geharmoniseerde aangelegenheden. Dit vertaalde zich achtereenvolgens in de wet van 21 oktober 1992 betreffende de misleidende reclame inzake vrije beroepen¹⁶, de wet van 3 april 1997 betreffende de oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten tussen titularissen van vrije beroepen en hun cliënten¹⁷, en ten slotte de Wet Vrije Beroepen (die voormelde twee wetten hernam en aanvulde).

Dit bekritiseerde¹⁸ dualisme bereikte een orgelpunt toen het Grondwettelijk Hof de uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar uit het toepassingsgebied van de

¹³ Richtlijn 85/577/EEG van de Raad van 20 december 1985 betreffende de bescherming van de consument bij buiten verkooppunten gesloten overeenkomsten, *P.B.L.* 31 december 1985, afl. 372, 31; Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, *P.B.L.* 21 april 1993, afl. 095, 29; Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 1997 betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten, *P.B.L.* 4 juni 1997, afl. 144, 19; Richtlijn 98/6/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende de bescherming van de consument inzake de prijsaanduiding van aan de consument aangeboden producten, *P.B.L.* 18 maart 1998, afl. 080, 27; Richtlijn 98/27/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 1998 betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van de consumentenbelangen, *P.B.L.* 11 juni 1998, afl. 166, 51; Richtlijn 2006/114/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame, *P.B.L.* 27 december 2006, afl. 376, 21.

¹⁴ T. BAES, "Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC", *TBH* 2014/8, 764.

¹⁵ Richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (hierna: de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken).

¹⁶ *BS* 17 november 1992.

¹⁷ *BS* 30 mei 1997.

¹⁸ Zie H. JACQUEMIN, "La loi du 6 avril 2010 relative aux pratiques du marché et à la protection du consommateur", *JT* 2010, 551; J. STUYCK, "Les nouvelles définitions de la loi du 6 avril 2010 sur les pratiques du marché et la protection du consommateur, et leurs conséquences" in *La protection du consommateur après les lois du 6 avril 2010*, Limal, Anthemis, 2010, 23; F. GLANDSDORFF, A. DE CALUWÉ, *Les professions libérales – Publicité, clauses abusives et contrats à distance*, Bruxelles, Larcier, 2012, 20.

WMPC tot driemaal toe strijdig bevond met het gelijkheidsbeginsel¹⁹. Ook het Europees Hof van Justitie heeft de uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar inmiddels strijdig bevonden met de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken²⁰.

7. Met ingang van 31 mei 2014 wordt de regelgeving inzake consumentenbescherming en marktpraktijken behandeld in het Wetboek Economisch Recht. Nog steeds hanteert de wetgever evenwel twee onderscheiden regelingen in enerzijds (het algemene) boek VI, Marktpraktijken en consumentenbescherming²¹ en anderzijds (het bijzondere) boek XIV, Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende beoefenaars van een vrij beroep²².

Boek VI WER is in beginsel zonder meer van toepassing op de vrije beroepsbeoefenaar, en derhalve ook op de dierenarts. Een uitsluiting, zoals die te lezen was in de voormalige WMPC, vinden we niet meer terug. Dit is ook niet meer dan logisch nu het Grondwettelijk Hof de uitsluiting ongrondwettelijk verklaarde.

De verhouding tussen de beide boeken wordt in dat opzicht niet langer geregeld in de algemene regelgeving (boek VI WER), maar wel in boek XIV WER zelf. In het bijzonder verduidelijkt art. XIV.1, § 1, lid 2 WER: “*Dit boek [boek XIV] is van toepassing op de beoefenaars van een vrij beroep voor de intellectuele prestaties kenmerkend voor deze beroepen die zij leveren.*” Met andere woorden, voor zover de beoefenaars van een vrij beroep activiteiten uitoefenen die niet specifiek vallen onder hun beroepen, zijn zij onderworpen aan de bepalingen van boek VI WER. Een cumulatieve toepassing van de beide boeken is

¹⁹ Zie in dat verband de drie arresten van het Grondwettelijk Hof waarin de uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar uit het toepassingsgebied van de WMPC ongrondwettelijk werd bevonden: GwH 6 april 2011, arrest nr. 55/2011, *A.GrwH* 2011, 1135, *DCCR* 2011, 185, noot F. JUDO, J. STUYCK, *Juristenkrant* 2011 (weergave M. VERHOEVEN), afl. 228, 1; *D&T* 2011, 460, noot N. MAES, *DAOR* 2011, 448, noot P. BRULEZ, *Ius & Actores* 2011, 85, *JLMB* 2011, 861, *Jaarboek Marktpraktijken* 2011, 600, *NJW* 2011, 298, noot R. STEENNOT, *NNK* 2011, afl. 4, 7, noot A. HALLEMANS, *RW* 2010-11, 1494, *RW* 2011-12, 903, noot D. MERTENS, *TBH* 2011, 722, *TBO* 2012, 16, noot D. MERTENS; GwH 15 december 2011, arrest nr. 192/2011, *A.GrwH* 2011, 3249, *Ius & Actores* 2012, 37, *JLMB* 2012, 83, *Jaarboek Marktpraktijken* 2011, 609; GwH 9 juli 2013, arrest nr. 99/2013, *BS* 16 september 2013, 65570, *JLMB* 2013, 1919, noot M.R., *NJW* 2013, 793, noot R. STEENNOT, *RW* 2013-14, 781.

²⁰ HvJ 10 juli 2014, zaak C-421/12 (Commissie/België), *Juristenkrant* 2014 (weergave T. DE CLERCK, E. ENKELS), afl. 293, 3, <http://curia.europa.eu>, concl. P. CRUZ VILLALON, *JDE* 2014 (samenvatting), afl. 211, 307, *TBH* 2014 (samenvatting G. SORREAU), afl. 7, 712.

²¹ Wet van 21 december 2013 houdende invoeging van boek VI, “Marktpraktijken en consumentenbescherming” in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek VI, en van de rechtshandhabingsbepalingen eigen aan boek VI, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht, *BS* 30 december 2013, err. *BS* 18 maart 2014, err. *BS* 24 maart 2014, err. *BS* 16 februari 2015.

²² Wet van 15 mei 2014 houdende invoeging van Boek XIV “Marktpraktijken en consumentenbescherming betreffende de beoefenaars van een vrij beroep” in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek XIV en van de rechtshandhabingsbepalingen eigen aan boek XIV, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht, *BS* 30 mei 2014, err. *BS* 30 september 2014.

uitgesloten²³. Boek XIV WER geldt in dat opzicht als *lex specialis* ten aanzien van boek VI WER dat als *lex generalis* te beschouwen is²⁴.

De parlementaire werkzaamheden geven een aantal voorbeelden en stellen dat sprake is van kenmerkende prestaties (en derhalve de toepasbaarheid van boek XIV WER) voor de apotheker die medicijnen verkoopt, voor de advocaat die de taken uitvoert in verband met het in rechte optreden ter verdediging van zijn cliënt of voor de notaris die een verkoopakte van een onroerend goed opmaakt. De dierenarts die vitaminesupplementen zou verkopen voor dieren, oefent een niet kenmerkende prestatie uit²⁵. Hetzelfde geldt in principe voor dierenartsen die dierspeelgoed, paramedicinale producten, etc. zouden verkopen. Voor deze aangelegenheden zal het boek VI WER in de regel derhalve van toepassing zijn.

HOOFDSTUK III

Betreden van de markt

Afdeling 1

VRIJHEID VAN VESTIGING, DIENSTVERLENING EN ALGEMENE VERPLICHTINGEN VAN DE ONDERNEMING (BOEK III WER)

8. De Dienstenwet van 26 maart 2010²⁶ en de Dienstenwet van 26 maart 2010 betreffende bepaalde juridische aspecten bedoeld in artikel 77 van de Grondwet²⁷ bevatten diverse informatieverplichtingen waaraan elke onderneming, en derhalve ook de dierenarts, moet voldoen, alsook het sanctieapparaat zo deze informatieverplichtingen worden miskend.

De wet van 17 juli 2013 houdende invoeging van Boek III “Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de ondernemingen”, in het WER en houdende invoeging van de definities eigen aan boek III en van de rechtshandavingsbepalingen eigen aan boek III, in boeken I en XV van het WER²⁸, heeft de bepalingen van de Dienstenwet grotendeels geïncorporeerd in het WER.

²³ *Parl.St.* Kamer 2013-2014, 53, nr. 3423/001, 20.

²⁴ T. BAES, “Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC”, *TBH* 2014/8, 771.

²⁵ *Parl.St.* Kamer 2013-14, 53, nr. 3423/001, 19-20.

²⁶ *BS* 30 april 2010, err. *BS* 1 december 2011.

²⁷ *BS* 30 april 2010.

²⁸ *BS* 14 augustus 2013.

§ 1. Informatieverplichtingen

9. Onverminderd bijzondere wettelijke en reglementaire verplichtingen²⁹, dient elke onderneming conform artikel III.74 § 1 WER volgende gegevens ter beschikking te stellen:

- haar naam of haar maatschappelijke benaming;
- haar rechtsvorm;
- het geografisch adres waar de onderneming is gevestigd;
- haar adresgegevens, met inbegrip van haar eventueel e-mailadres, die een snel contact en een rechtstreekse en effectieve communicatie met haar mogelijk maken;
- het ondernemingsnummer;
- haar maatschappelijke zetel;
- wanneer voor de activiteit een vergunningstelsel geldt, een vergunnings- of aangifteplicht, in overeenstemming met artikel 17 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, de adresgegevens van de bevoegde autoriteit of het ondernemingsloket;
- wat betreft de gereguleerde beroepen:
 - de handelsvereniging of beroepsorganisatie waarbij de onderneming is ingeschreven;
 - de beroepstitel en de lidstaat waar die is verleend;
- de algemene voorwaarden en de bepalingen die de onderneming in voorkomend geval hanteert alsmede de talen waarin deze algemene voorwaarden en bepalingen kunnen worden geraadpleegd;
- het eventuele bestaan van door de onderneming gehanteerde contractbepalingen betreffende het op de overeenkomst toepasselijke recht of betreffende de bevoegde rechter;
- het eventuele bestaan van een niet bij wet voorgeschreven garantie na verkoop;
- de prijs van de dienst wanneer de onderneming de prijs van een bepaalde soort dienst vooraf heeft vastgesteld;
- de belangrijkste kenmerken van de ondernemingsactiviteit; Wanneer de ondernemingen in een informatiedocument hun ondernemingsactiviteiten in detail beschrijven, dienen zij hierin informatie op te nemen over hun multidisciplinaire activiteiten en partnerschappen die rechtstreeks verband hou-

²⁹ Cf. art. III.79 WER: “De bepalingen van deze afdeling doen geen afbreuk aan de bijkomende informatieverplichtingen die van toepassing zijn op ondernemingen die in België hun vestiging hebben.”.

- den met de betrokken ondernemingsactiviteiten en over de maatregelen genomen ter voorkoming van belangenconflicten³⁰;
- de in artikel III.6 WER³¹ bedoelde verzekering of waarborgen, met name de adresgegevens van de verzekeraar of de borg en de geografische dekking.

De onderneming dient de gegevens op eigen initiatief:

- te verstrekken aan de afnemer; of
- voor de afnemer gemakkelijk toegankelijk te maken op de plaats waar de ondernemingsactiviteit wordt verricht of de overeenkomst wordt gesloten; of
- voor de afnemer gemakkelijk toegankelijk te maken op een door de onderneming meegegeeld elektronisch adres; of
- op te nemen in elk door de onderneming verstrekt informatiedocument waarin haar activiteiten in detail worden beschreven³².

10. Op verzoek van de afnemer, dient de onderneming voorts volgende aanvullende informatie te verstrekken:

- wanneer de onderneming de prijs van een bepaald soort goed of dienst niet vooraf heeft vastgesteld, de prijs van het goed of de dienst of, indien de precieze prijs niet kan worden gegeven, de manier waarop de prijs wordt berekend, zodat de afnemer de prijs kan controleren, of een voldoende gedetailleerde kostenraming;
- voor gereguleerde beroepen, een verwijzing naar de geldende beroepsregels en de wijze waarop hierin inzage kan worden verkregen;
- informatie over haar multidisciplinaire activiteiten en partnerschappen die rechtstreeks verband houden met het betrokken goed of de betrokken dienst, en over de maatregelen genomen ter voorkoming van belangenconflicten;
- de gedragscodes die op de onderneming van toepassing zijn alsmede het adres waar zij elektronisch kunnen worden geraadpleegd en de beschikbare talen waarin deze codes kunnen worden geraadpleegd;

³⁰ Art. III.74, § 2 WER.

³¹ “Wanneer een dienstverrichter zich in België vestigt, mag geen beroepsaansprakelijkheidsverzekering of waarborg geëist worden indien de dienstverrichter in een andere lidstaat waar hij een vestiging heeft, al gedekt is door een waarborg die gelijkwaardig is of die, met betrekking tot het doel en de dekking die hij biedt wat het verzekerde risico, de verzekerde som, de maximale waarborg en de mogelijke uitzonderingen van de dekking betreft, in wezen vergelijkbaar is. Indien de waarborg slechts ten dele gelijkwaardig is, zal voor de nog niet gedekte elementen een aanvullende waarborg geëist worden. Wanneer een beroepsaansprakelijkheidsverzekering of een andere vorm van waarborg opgelegd wordt aan een dienstverrichter gevestigd in België, worden attesten betreffende de dekking, afgegeven door een in een andere lidstaat gevestigde kredietinstelling of verzekeraar, als bewijsmiddel toegelaten.” (art. III.6 WER).

³² Art. III.75 WER.

- de vorige versies, die van toepassing waren op het ogenblik van de ondertekening van de overeenkomst, met de van toepassing zijnde begin- en einddatum, van de algemene voorwaarden en de bepalingen die de onderneming in voorkomend geval hanteert alsmede de talen waarin deze algemene voorwaarden en bepalingen kunnen worden geraadpleegd³³.

§ 2. Wijze en ogenblik van mededeling – bewijslast – sancties

11. De informatie bedoeld in de artikelen III.74 en III.76 WER dient helder, ondubbelzinnig en tijdig, voor de sluiting van enige overeenkomst of, indien er geen schriftelijke overeenkomst is, voor de levering van de goederen of verrichting van de dienst, meegedeeld of beschikbaar te worden gesteld³⁴.

De bewijslast dat voldaan is aan de informatieverplichtingen, alsook het feit dat de verstrekte informatie juist is, rust op de onderneming³⁵.

12. De wetgever voorziet geen burgerrechtelijke sancties in geval van miskenning van voormelde informatieverplichtingen. Niet mededeling wordt in het bijzonder niet gesanctioneerd met de nietigheid van de overeenkomst en heeft derhalve in principe geen invloed op de geldigheid van de overeenkomst tussen de onderneming en de afnemer. Dit neemt niet weg dat in voorkomend geval wel de gemeenrechtelijke sancties (precontractuele aansprakelijkheid, nietigheid van de overeenkomst als gevolg van wilsgebreken) toepassing kunnen vinden³⁶.

Miskening van de informatieverplichtingen wordt strafrechtelijk gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR^{37 38}.

Afdeling 2

RECLAME EN INFORMATIEVERPLICHTINGEN

§ 1. Marktpraktijken en Consumentenbescherming (Boeken VI en XIV WER)

13. In de zin van boeken VI en XIV Marktpraktijken en Consumentenbescherming wordt onder reclame begrepen “*iedere mededeling die rechtstreeks of*

³³ Art. III.76 WER.

³⁴ Art. III.77 WER.

³⁵ Art. III.78 WER.

³⁶ L. BALLON, “Boek III. Vrijheid van vestiging, dienstverlening en algemene verplichtingen van de ondernemingen” in B. KEIRSBLICK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van Economisch Recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 98.

³⁷ Art. XV.70 *juncto* XV.77, 7° WER.

³⁸ Te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

*onrechtstreeks ten doel heeft de verkoop van producten te bevorderen, ongeacht de plaats of de aangewende communicatiemiddelen*³⁹. Het betreft een ruim concept dat bijvoorbeeld de website van de dierenarts omvat.

14. Vergelijkende reclame, zijnde “*elke vorm van reclame waarbij een concurrent dan wel door een concurrent aangeboden goederen of diensten uitdrukkelijk of impliciet worden genoemd*”⁴⁰, wordt onder bepaalde voorwaarden toegestaan. Vergelijkende reclame is toegestaan voor zover ze op objectieve wijze een of meer wezenlijke, relevante, controleerbare en representatieve kenmerken van de goederen en diensten, waartoe ook de prijs kan behoren, met elkaar vergelijkt⁴¹.

Misleidende reclame alsook een aantal andere (specifieke) vormen van reclame zijn voorts expliciet verboden⁴².

Ten aanzien van consumenten gelden ten slotte specifieke bepalingen die de wijze waarop de onderneming reclame kan voeren, beïnvloedt⁴³.

§ 2. Recht van de Elektronische Economie (Boek XII WER)

15. Boek XII. Recht van de Elektronische Economie, en meerbepaald titel 1 van het boek (dat voorlopig de enige titel betreft) reglementeert de zgn. “diensten van de informatiemaatschappij”⁴⁴.

Het betreft elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding geschiedt, langs elektronische weg⁴⁵ op afstand⁴⁶ en op individueel verzoek⁴⁷ van een afnemer van de dienst⁴⁸.

³⁹ Art. I.8, 13° en art. I.8 (*bis*), 11° WER.

⁴⁰ Art. I.8, 14° en art. I.8 (*bis*), 12° WER.

⁴¹ Cf. art. VI.17 en art. XIV.9 WER.

⁴² Artikels VI.17, § 1, 1°, VI.105-106, en XIV.9, § 1, 1°, XIV.72-73 WER.

⁴³ De bepalingen inzake oneerlijke beroeps/marktpraktijken jegens consumenten: art. VI.92 t/m VI.103, en art. XIV.59 t/m XIV.70 WER.

⁴⁴ Het boek herneemt de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, BS 17 maart 2003, en de wet van 11 maart 2003 betreffende bepaalde juridische aspecten van de informatiemaatschappij als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet, BS 17 maart 2003.

⁴⁵ De dienst moet verzonden en ontvangen worden via elektronische apparatuur voor verwerking (met inbegrip van digitale compressie) en de opslag van gegevens, en geheel via draden, radio, optische middelen of andere elektromagnetische middelen worden verzonden, doorgeleid en ontvangen. Diensten die verstrekt worden via telefoon of fax kunnen derhalve niet als een dienst van de informatiemaatschappij worden beschouwd (R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 620; B.J. DRIJBER, “De Richtlijn elektronische handel op de snijtafel”, SEW 2001, 124-125).

⁴⁶ Partijen mogen zich niet in elkaars fysieke aanwezigheid bevinden.

⁴⁷ Er dient sprake te zijn van een zgn. “point-to-point” dienst (V. DE SCHRYVER, “Enige vragen bij de Richtlijn Elektronische Handel – Het geval van de verhandeling van rechten van deelneming in een beleggingsinstelling”, *Bank Fin.R.* 2002, 67; *Parl.St. Kamer*, 50, nr. 2100/001, 16; R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 620).

⁴⁸ Art. I.18, 1° WER.

Het begrip is ruim te interpreteren: er is sprake van een dienst van de informatiemaatschappij zodra de dienstverlener in contact treedt met potentiële afnemers van zijn diensten. Dit is steeds het geval zo de dienstverlener een website uitbaat, ook al betreft dit een puur statische website die niets meer biedt dan een virtueel uitstalraam⁴⁹.

De “afnemer van de dienst” betreft “*iedere natuurlijke of rechtspersoon die, al dan niet voor beroepsdoeleinden, gebruikmaakt van een dienst van de informatiemaatschappij, in het bijzonder om informatie te verkrijgen of toegankelijk te maken*”⁵⁰. Het begrip is bijzonder ruim en omvat professionelen, handelaars en consumenten⁵¹.

De “dienstverlener van de informatiemaatschappij” betreft ten slotte “*elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een dienst van de informatiemaatschappij levert*”⁵². Ook vrije beroepsbeoefenaars (met inbegrip van dierenartsen) vallen hieronder⁵³.

De klassieke website van de dierenarts, waarop deze zijn of haar profiel en diensten beschrijft, dient met andere woorden evenzeer te voldoen aan de (informatie)verplichtingen opgenomen in dit boekdeel. Hetzelfde geldt uiteraard voor websites waarop dierspeelgoed, -accessoires, en/of -voeding (bijvoorbeeld in het kader van een webshop) wordt aangeboden, of waarop de mogelijkheid wordt voorzien om op afstand een consultatie met de dierenarts te beleggen.

A. Informatieverplichtingen

Volgens artikel XII.6, § 1 WER dient elke dienstverlener van de informatiemaatschappij er voor te zorgen dat de afnemers van de dienst en de bevoegde autoriteiten gemakkelijk, rechtstreeks en permanent toegang krijgen tenminste tot de volgende informatie:

- zijn naam⁵⁴ of handelsnaam⁵⁵;

⁴⁹ G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 139.

⁵⁰ Art. I.18, 5° WER.

⁵¹ R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 625.

⁵² Art. I.18, 3° WER.

⁵³ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 17.

⁵⁴ Eigenaam of vennootschapsnaam.

⁵⁵ Beschikt de onderneming over meerdere handelsnamen, dan zal de onderneming in principe enkel de voor de onlineactiviteit relevante handelsnaam bekend moeten maken: G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 140.

- het geografische adres waar de dienstverlener is gevestigd⁵⁶;
- nadere gegevens die een snel contact en een rechtstreekse en effectieve communicatie met hem mogelijk maken, met inbegrip van zijn elektronisch postadres⁵⁷;
- desgevallend het ondernemingsnummer;
- wanneer een activiteit aan een vergunningsstelsel is onderworpen, de gegevens over de bevoegde toezichthoudende autoriteit;
- wat geregementeerde beroepen betreft:
 - de beroepsvereniging of beroepsorganisatie waarbij de dienstverlener is ingeschreven,
 - de beroepstitel en de staat waar die is toegekend,
 - een verwijzing naar de van toepassing zijnde beroepsregels en de wijze van toegang ertoe; zo dienen dierenartsen te verwijzen naar hun lidmaatschap van de orde, de officiële beroepstitel die ze mogen dragen en de deontologische regels waar ze onder vallen. In de praktijk kan dit gebeuren door een duidelijke link met begeleidende tekst naar de site van de beroepsorde, waarop de toegang tot het beroep en de toepasselijke deontologie worden toegelicht⁵⁸;
- het btw-identificatienummer dat de letters BE bevat, wanneer de dienstverlener een aan de belasting over de toegevoegde waarde onderworpen activiteit uitoefent;
- de gedragscodes die hij desgevallend heeft onderschreven, alsook de informatie over de manier waarop die codes langs elektronische weg kunnen worden geraadpleegd.
- Artikel XII.10, lid 1 WER laat de mogelijkheid aan partijen die niet als consument handelen, met andere woorden professionele handelaars, bij overeenkomst af te wijken van deze concrete informatieverplichting.
- De informatieverplichting geldt evenmin zo de finale overeenkomst uitsluitend via elektronische post⁵⁹ tot stand is gekomen.⁶⁰ Verlopen een of meer-

⁵⁶ Het betreft het centrum van de activiteiten van de onderneming, waar de dienstverlener duurzaam gevestigd is (R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 625). De plaats waar zich de onderliggende technologie of server bevindt, is niet relevant. Zie G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 140-141.

⁵⁷ Naast het e-mailadres moet worden gedacht aan een vast of mobiel telefoonnummer en/of een faxnummer van de dienstverlener. Een contactformulier is volgens SOMERS niet voldoende: G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 141.

⁵⁸ In die zin: G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 143.

⁵⁹ Wat hieronder wordt begrepen: zie verder.

⁶⁰ Art. XII.10, lid 2 WER.

dere stappen toch via internet, dan vindt de informatieverplichting onverkort toepassing.⁶¹

16. De afnemers van de diensten moeten *gemakkelijk, rechtstreeks en permanent* toegang tot de informatie hebben⁶².

De parlementaire werkzaamheden verduidelijken dat een icoon of logo met een hyperlink die zichtbaar is op alle bladzijden van de site en verwijst naar aan bladzijde met die informatie, volstaat. Aan de eis van toegankelijkheid is niet voldaan zo de informatie pas kan worden gevonden na langdurig zoeken in verschillende rubrieken. Een verwijzing naar de informatie enkel en alleen op de homepagina zal evenmin volstaan gelet op het gevaar voor “deep linking”^{63 64}.

De verwijzing naar een achterliggende webpagina volstaat bovendien slechts voor zover de websitehouder via technische ingrepen kan garanderen dat hij de inhoud van de informatie niet op een later tijdstip kan wijzigen en dat de informatie behouden blijft⁶⁵. Ook moet duidelijk blijken waarnaar de link leidt, namelijk de vereiste informatie voor de consument. SOMERS verwijst in dat verband naar Duitse rechtspraak waarin werd beslist dat informatieplichten ten aanzien van consumenten op een website onvoldoende worden nageleefd zo de dienstverlener zich beperkt tot een link onderaan met het opschrift “verplichte vermeldingen”⁶⁶.

17. Niet naleving van de informatieverplichtingen wordt gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR⁶⁷. In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR^{68 69}.

Ten aanzien van consumenten bepaalt het Wetboek Economisch Recht uitdrukkelijk dat de bewijslast dat voldaan is aan voormelde informatieverplichting rust op de dienstverlener⁷⁰.

⁶¹ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 35.

⁶² Art. XII.6 WER.

⁶³ Het betreft de situatie waarbij een internaut via externe links of door het gebruik van zoekmachines rechtstreeks terecht komt op een subpagina van de website. Aldus kan de internaut de homepagina ontwijken en desgevallend argumenteren nooit kennis te hebben genomen van de verwijzingen aldaar.

⁶⁴ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 31; P. VAN DE VELDE, “Elektronische Handel – Online Contracten”, in *Praktijkboek Recht en Internet*, Brugge, Vanden Broele, 2007, 26.

⁶⁵ G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 146.

⁶⁶ OLG Köln 18 september 2009, 6 U 49/09, te consulteren via dejure.org; G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 146.

⁶⁷ Art. XV.119 WER.

⁶⁸ Art. XV.121 WER.

⁶⁹ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

⁷⁰ Art. XII.11 WER.

B. Reclame en elektronische post

18. Boek XII van het Wetboek Economisch Recht regelt zowel reclame als elektronische post.

De bepalingen dienen hoe dan ook samen gelezen te worden met de deontologische bepalingen inzake publiciteit die van toepassing zijn op de dierenarts (waarover verder meer), alsook de relevante bepalingen uit de boeken VI en XIV WER (zoals hoger toegelicht). Voor wat betreft elektronische post dient tevens gewezen te worden op de (gelijklopende) artikelen uit boeken VI en XIV WER aangaande de zgn. “ongewenste communicaties”^{71 72}.

19. Conform artikel XII.12 WER dient de reclame die deel uitmaakt van een dienst van de informatiemaatschappij, of een dergelijke dienst vormt, aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- onmiddellijk na de ontvangst ervan is de reclame, vanwege de globale indruk, met inbegrip van de presentatie, duidelijk als zodanig herkenbaar. Indien dit niet het geval is draagt zij leesbaar, goed zichtbaar en ondubbelzinnig de vermelding “reclame”;
- de natuurlijke of rechtspersoon voor wiens rekening de reclame geschiedt, is duidelijk te identificeren;
- verkoopbevorderende aanbiedingen, zoals aankondigingen van prijsverminderingen en eraan verbonden aanbiedingen, zijn duidelijk als zodanig herkenbaar en de voorwaarden om van deze aanbiedingen gebruik te kunnen maken, zijn gemakkelijk te vervullen en worden duidelijk en ondubbelzinnig aangeduid;
- verkoopbevorderende wedstrijden of spelen zijn duidelijk als zodanig herkenbaar en de deelnemingsvoorwaarden zijn gemakkelijk te vervullen en worden duidelijk en ondubbelzinnig aangeduid.

Inbreuken worden gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR⁷³. In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR^{74 75}.

⁷¹ M.b.t. het gebruik van geautomatiseerde oproepsystemen zonder menselijke tussenkomst en het gebruik van faxen met het oog op direct marketing, en de “bel-me-niet-meer-lijst” (aldus T. BAES, “Boek VI WER – Marktpraktijken en consumentenbescherming: streven naar een maximaal behoud van de WMPC”, *TBH* 2014/8, 799).

⁷² Art. VI.110 e.v. en Art. XIV.77 e.v. WER.

⁷³ Art. XV.119 WER.

⁷⁴ Art. XV.121 WER.

⁷⁵ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

20. Voorts is het gebruik van elektronische post voor reclame in principe verboden zonder de voorafgaande, vrije, specifieke en geïnformeerde toestemming van de geadresseerde van de boodschappen⁷⁶. De bewijslast dat deze toestemming werd bekomen, ligt bij de dienstverlener⁷⁷.

De dienstverlener wordt er evenwel van vrijgesteld de voorafgaande toestemming te vragen om reclame per elektronische post te ontvangen bij zijn klanten, natuurlijke of rechtspersonen, indien aan elk van volgende voorwaarden is voldaan⁷⁸:

- hij heeft rechtstreeks hun elektronische contactgegevens verkregen in het kader van de verkoop van een product of een dienst, mits de wettelijke en reglementaire voorwaarden betreffende de bescherming van de private levenssfeer nageleefd zijn;
- hij gebruikt de beschouwde elektronische contactgegevens uitsluitend voor gelijkaardige producten of diensten die hijzelf levert;
- hij geeft aan de klanten, op het ogenblik waarop hun elektronische contactgegevens worden verzameld, de mogelijkheid om zich kosteloos en op gemakkelijke wijze tegen de uitbating te verzetten.

Elektronisch post aan rechtspersonen is hoe dan ook toegestaan zonder voorafgaande toestemming voor zover de elektronische contactgegevens die de dienstverlener met dat doel gebruikt onpersoonlijk zijn⁷⁹.

Bij het versturen van reclame per elektronische post dient de dienstverlener duidelijke en begrijpelijke informatie te verschaffen over het recht zich te verzetten tegen het ontvangen, in de toekomst, van reclame. De dienstverlener dient tevens een geschikt middel aan te duiden en ter beschikking te stellen om dit recht langs elektronische weg efficiënt uit te oefenen⁸⁰. Zonder kosten en zonder een reden op te geven, kan de bestemming zijn wil kenbaar maken om van de dienstverlener geen reclame per elektronische post meer te ontvangen. De dienstverlener is er in dat geval toe verplicht⁸¹:

- binnen een redelijke termijn per elektronische post een ontvangstbewijs te geven dat aan de betrokken persoon de registratie van zijn aanvraag bevestigt;
- binnen een redelijke termijn de nodige maatregelen te nemen om de wil van deze persoon na te leven;

⁷⁶ Art. XII.13, § 1 WER.

⁷⁷ Art. XII.13, § 4 WER.

⁷⁸ Art. 1 KB 4 april 2003 tot reglementering van het verzenden van reclame per elektronische post.

⁷⁹ Art. 1 KB 4 april 2003 tot reglementering van het verzenden van reclame per elektronische post.

⁸⁰ Art. XII.13, § 2 WER.

⁸¹ Art. 1 KB 4 april 2003 tot reglementering van het verzenden van reclame per elektronische post.

- lijsten bij te werken met personen die hun wil kenbaar gemaakt hebben om van hem geen reclame per elektronische post te ontvangen.

Bij het versturen van reclame per elektronische post is het ten slotte verboden om het elektronisch adres of de identiteit van een derde te gebruiken, informatie te vervalsen of te verbergen die het mogelijk maakt de oorsprong van de boodschap van de elektronische post of de weg waarlangs hij overgebracht werd te herkennen, of de bestemming van de boodschappen aan te moedigen om websites te bezoeken die reclame voeren met miskenning van artikel XII.12 WER (zoals hoger uiteengezet).

Het per elektronische post versturen van reclame met miskenning van voormelde voorschriften (art. XII.13 WER) wordt gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 25.000 EUR⁸². In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR^{83 84}.

§ 3. Code der Plichtenleer

21. Conform artikel 8 Informatie en Communicatie van de Code der Plichtenleer van de Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen, gelden tevens een aantal deontologische verplichtingen in verband met de wijze waarop de dierenarts reclame voert.

“Alle objectieve, niet misleidende informatie naar het publiek toe is toegestaan, wat ook de informatiedrager is.

Elke benaming, met uitzondering van de naam van de dierenarts(en), moet vooraf ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Gewestelijke Raad.

De dierenarts mag zijn behaalde diploma’s bekend maken, evenals de titels die door de Hoge Raad erkend zijn.

Het is de dierenarts verboden misbruik te maken van de publieke goedgelovigheid of zich deskundigheden toe te eigenen die hij niet bezit.

De dierenarts blijft volledig verantwoordelijk voor al zijn communicatie.”

Het gebruik van de benaming “dierenkliniek”, “dierenartsencentrum”, “dierenartsenpraktijk” wordt evenzeer gereguleerd (cf. o.m. art. 22 Code der Plichtenleer).

⁸² Art. XV.120 WER.

⁸³ Art. XV.121 WER.

⁸⁴ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

HOOFDSTUK IV

Totstandkoming van de overeenkomst

Afdeling 1

ONLINE CONTRACTEREN

22. Veelal zal de website van de dierenarts inhoudelijk beperkt blijven tot een voorstelling van de praktijk. In sommige (eerder uitzonderlijke) gevallen zal het evenwel mogelijk zijn om online overeenkomsten te sluiten (het online beleggen van consultaties, aanbod van diervoeding, -accessoires, -speelgoed via een webwinkel, etc.). In voorkomend geval, waarbij de website het “virtueel uitstalraam” overstijgt, spelen een aantal bijkomende aandachtspunten die hierna worden toegelicht.

§ 1. Prijsaanduiding

23. In tegenstelling tot wat het geval is in relatie met consumenten, is het wel dan niet aanduiden van prijzen op een online verkoopplatform (in *business to business* relatie), in principe niet verplicht⁸⁵. Enkel zo de online onderneming prijzen opgeeft, dient zij de hieronder besproken regeling te respecteren. Dit geldt overigens evenzeer zo de website in kwestie slechts kwalificeert als “virtueel uitstalraam” waarop geen bestellingen kunnen worden geplaatst⁸⁶.

24. Op gebied van prijsaanduiding moeten de diensten van de informatiemaatschappij die naar prijzen verwijzen, deze duidelijk en ondubbelzinnig aangeven en meer in het bijzonder vermelden of belasting en leveringskosten inbegrepen zijn⁸⁷.

25. De prijs moet zichtbaar verschijnen op de webpagina die het aangeboden product of de aangeboden dienst voorstelt⁸⁸.

26. Hoewel volgens de tekst van de wet volstaat het louter *bestaan* van leveringskosten aan te geven⁸⁹, blijken de parlementaire werkzaamheden een iets strengere invulling genegen te zijn door te stellen: “*vooraleer een order te*

⁸⁵ R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 626.

⁸⁶ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 31.

⁸⁷ Art. XII.6, § 2 WER.

⁸⁸ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 31.

⁸⁹ Verschillende ondernemingen bieden zelfs gratis transport en levering aan zodra een bestelling een bepaald bedrag overschrijdt.

plaatsen moet men ook gemakkelijk informatie kunnen krijgen over de leveringskosten, bijvoorbeeld via een hyperlink die naast de prijs is geplaatst."⁹⁰.

De onderneming doet er dan ook goed aan om minstens een indicatie op te geven van de leveringskosten. Een verduidelijking *in concreto* is o.i. evenwel niet vereist, nu de leveringskosten immers afhangen van diverse variabele factoren zoals gewicht, verpakking, alsook de snelheid waarmee geleverd moet worden⁹¹.

27. Wat betreft taksen en belastingen, is niet vereist dat de dienstverlener van de informatiemaatschappij ook belastingen moet aangeven die desgevallend lokaal van toepassing zijn in het land van de afnemer van de dienst (cf. toeslagen van de douane, eventuele milieubelastingen voor bepaalde producten)⁹².

28. De wet verduidelijkt ten slotte niet in welke munteenheid de prijzen moeten worden uitgedrukt zodat het de onderneming in principe vrij staat zelf een munteenheid uit te kiezen⁹³. Voor Belgische online verkoopplatformen zal de prijs meestal (minstens) in Euro uitgedrukt worden. In relatie met consumenten is dit overigens zelfs verplicht (zie verder).

29. Inbreuken op voormelde regeling worden gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR⁹⁴. In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR^{95 96}.

§ 2. Precontractueel te verschaffen informatie

30. Conform art. XII.7, § 1 WER dient de dienstverlener, voordat de afnemer zijn order⁹⁷ langs elektronische weg plaatst ten minste de volgende informatie te verstrekken:

⁹⁰ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 31.

⁹¹ G. SOMERS, "Art. XII.6-X.II.11 WER" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht, Kluwer, losbl.*, 148.

⁹² G. SOMERS, "Art. XII.6-X.II.11 WER" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht, Kluwer, losbl.*, 148.

⁹³ De Memorie van Toelichting heeft het over de "referentiemunt" die "duidelijk moet worden aangegeven" (*Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 31).

⁹⁴ Art. XV.119 WER.

⁹⁵ Art. XV.121 WER.

⁹⁶ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

⁹⁷ Het begrip "order" moet in een zeer algemene betekenis begrepen worden. Men bedoelt eveneens de diensten van de informatiemaatschappij die gratis geleverd worden, wanneer de bestemming van de dienst ze bij de dienstverlener bestelt (bv.: levering van informatie online, "hosting", verstrekken van toegang tot een netwerk, 'video on demand', toetreding tot een discussiegroep, downloaden van programma's, verstrekken van een berichtendienst, enz.) (*Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 33).

- de talen waarin het contract kan worden gesloten;
- de verschillende technische stappen om tot de sluiting van het contract te komen⁹⁸;
- de technische middelen waarmee invoerfouten kunnen worden opgespoord en gecorrigeerd voordat het order wordt geplaatst^{99 100}.

Artikel XII.8 WER vormt de effectuering van de informatieverplichting door meerbepaald op te leggen aan de dienstverlener:

*“Voordat de afnemer zijn order plaatst, stelt de dienstverlener de afnemer passende technische middelen ter beschikking, waarmee hij invoerfouten kan opsporen en corrigeren”*¹⁰¹.

Ten aanzien van consumenten bepaalt het Wetboek Economisch Recht uitdrukkelijk dat de bewijslast dat voormelde middelen ter beschikking worden gesteld, rust op de dienstverlener.¹⁰²

- uitsluitel omtrent de vraag of de dienstverlener het gesloten contract zal archiveren en of het toegankelijk zal zijn¹⁰³.

31. De informatie moet op “duidelijke, begrijpelijke en ondubbelzinnige” wijze worden medegedeeld voorafgaand aan het order¹⁰⁴. De parlementaire werkzaamheden verduidelijken dat de informatie gemakkelijk toegankelijk moet zijn op de site van de dienstverlener en even zichtbaar als de promotionele informatie voorgesteld moeten worden.¹⁰⁵

Een permanente beschikbaarheid is niet vereist. Een webpagina die de betrokken informatie weergeeft op het moment dat of vooraleer de afnemer het bestellingsprocédé aanvat, volstaat in principe¹⁰⁶. Tevens kan de onderneming de informa-

⁹⁸ Deze informatie moet de afnemer toelaten tijdig te weten wanneer een bestelling effectief werd geplaatst. De afnemer van de dienst dient doorheen het ganse bestellingsprocédé duidelijkheid te hebben omtrent de consequenties van elke stap die hij zet om aldus ongewilde orders te vermijden (G. SOMERS, “Art. XII.6-X.II.11 WER” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 156).

⁹⁹ Hiermee worden materiële fouten bedoeld die specifiek zijn voor langs elektronische weg gesloten contracten, eerder dan intellectuele fouten die betrekking hebben op een substantiële eigenschap van het aangeboden goed of de aangeboden dienst (*Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 32).

¹⁰⁰ In de praktijk vertaalt dit zich meestal in een overzichtspagina op het eind van het bestellingsprocédé, waarbij de afnemer alvorens zijn bestelling te confirmeren, verzocht wordt na te gaan of alle ingevulde gegevens kloppen, en waarbij hem de mogelijkheid wordt geboden eventuele fouten te corrigeren (P. VAN DE VELDE, “Elektronische Handel – Online Contracten”, in *Praktijkboek Recht en Internet*, Brugge, Vanden Broele, 2007, 29).

¹⁰¹ Miskennen hiervan wordt gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR. In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR (art. XV.70, XV.119, XV.121 WER). Telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

¹⁰² Art. XII.11 WER.

¹⁰³ Dit houdt evenwel geen plicht in om de contracten te archiveren.

¹⁰⁴ Art. XII.7, § 1 WER.

¹⁰⁵ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 32.

¹⁰⁶ P. VAN DE VELDE, “Elektronische Handel – Online Contracten”, in *Praktijkboek Recht en Internet*, Brugge, Vanden Broele, 2007, 28; R. STEENNOT m.m.v. S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 627.

tie per e-mail bezorgen aan de afnemer (gedurende het bestellingsprocédé of alvorens dit aangevat kan worden).

Veiligheidshalve neemt de dienstverlener de informatie best eveneens op in de gebruiksvoorwaarden van de website (of in de algemene verkoopsvoorwaarden) die hij onderaan elke webpagina ter beschikking stelt via een hyperlink.

32. Ten aanzien van consumenten bepaalt het Wetboek Economisch Recht uitdrukkelijk dat de bewijslast dat voldaan is aan voormelde informatieverplichting rust op de dienstverlener¹⁰⁷.

Inbreuken op de informatieverplichtingen worden gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR¹⁰⁸. In geval van kwade trouw loopt de boete op tot 50.000 EUR^{109 110}.

Een civiele sanctie in geval van miskenning van de informatieverplichtingen wordt niet opgelegd zodat wat dat betreft teruggegrepen dient te worden naar het gemeen verbintenissenrecht. Desgevallend kan een afnemer, die meent misleid te zijn geworden omtrent het verloop van het bestellingsprocédé, zich beroepen op het wilsgebrek dwaling of bedrog om op basis hiervan te kunnen besluiten tot de nietigheid van de overeenkomst. Is evenwel sprake van een louter materiële fout bij de invoering van niet-substantiële gegevens zonder invloed op de werkelijke intentie van de afnemer om een overeenkomst te sluiten (bv. een verschrijving in het adres, de persoonsgegevens, etc.), terwijl de online onderneming haar verplichting om correctiemechanismen in te lassen miskent, dan dringt zich hoogstens een rechtzetting op¹¹¹.

33. Artikel XII.10, lid 1 WER laat de mogelijkheid aan partijen die niet als consument handelen, met andere woorden professionele handelaars, bij overeenkomst af te wijken van voormelde (informatie)verplichtingen (ook de verplichting om passende technische middelen ter beschikking, waarmee de afnemer invoerfouten kan opsporen en corrigeren).

De informatieverplichtingen gelden evenmin zo de finale overeenkomst uitsluitend via elektronische post¹¹² tot stand is gekomen (art. XII.10, lid 2 WER).

¹⁰⁷ Art. XII.11 WER.

¹⁰⁸ Art. XV.119 WER.

¹⁰⁹ Art. XV.121 WER.

¹¹⁰ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

¹¹¹ G. SOMERS, "Art. XII.6-X.II.11 WER" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 162.

¹¹² Wat hieronder moet worden begrepen: zie hoger.

Verlopen een of meerdere stappen toch via internet, dan vinden de informatieverplichtingen onverkort toepassing¹¹³.

§ 3. Bevestiging van het order

34. Komt de overeenkomst online tot stand, dan dient de dienstverlener na afloop van het bestellingsproces zo spoedig mogelijk langs elektronische weg (per e-mail) de ontvangst van het order van de afnemer te bevestigen. Het ontvangstbewijs dient onder meer een samenvatting van het order te vermelden¹¹⁴.

De bepaling wordt strafrechtelijk¹¹⁵ noch burgerrechtelijk gesanctioneerd en is er voornamelijk op gericht de afnemer een bewijs te verschaffen van de online gesloten overeenkomst.

Artikel XII.10, lid 1 Wetboek Economisch Recht laat de mogelijkheid aan partijen die niet als consument handelen, met andere woorden professionele handelaars, bij overeenkomst af te wijken van deze informatieverplichting.

De informatieverplichting geldt evenmin zo de finale overeenkomst uitsluitend via elektronische post¹¹⁶ tot stand is gekomen (art. XII.10, lid 2 WER). Verlopen een of meerdere stappen toch via internet, dan vindt de informatieverplichtingen onverkort toepassing¹¹⁷.

35. De bevestiging van het order dient “zo spoedig mogelijk” en “zonder onverantwoorde vertraging”¹¹⁸ te gebeuren. In de context van de elektronische handel mag dit hoogstens enkele werkdagen vereisen.

De bevestiging zal in praktijk meestal gebeuren middels elektronisch bericht (e-mail of sms), dan wel door het afbeelden van een webpagina (die veelal in pdf gegenereerd wordt na afloop van het bestellingsproces) die door de afnemer bewaard dient te worden (meestal zal de afnemer de inhoud van de afdruk ook nog eens per e-mail bezorgd worden)¹¹⁹. De online onderneming maakt hiervoor best gebruik van pdf-bestanden die beveiligd zijn tegen aanpassingen (en desgevallend een watermerk bevatten).

¹¹³ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 35.

¹¹⁴ Art. XII.9, 1°-2° WER.

¹¹⁵ Art. XV.119 en XV.121 WER sanctioneren de overtreding van de artikelen XII.6 tot (doch niet tot en met) XII.9 WER.

¹¹⁶ Wat hieronder moet worden begrepen: zie hoger.

¹¹⁷ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 35.

¹¹⁸ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 34.

¹¹⁹ P. VAN DE VELDE, “Elektronische Handel – Online Contracten” in *Praktijkboek Recht en Internet*, Brugge, Vanden Broele, 2007, 29.

De inhoud van de bevestiging wordt niet geconcretiseerd. Meestal zal hierin zijn opgenomen: de omschrijving van het product, de prijs, de leveringsplaats en het ogenblik van levering en de prijs.

36. Het order en het ontvangstbewijs worden voorts geacht te zijn ontvangen wanneer deze toegankelijk zijn voor de partijen tot wie zij zijn gericht¹²⁰.

Ook van deze regel kan worden afgeweken tussen professionele handelaars bij toepassing van art. XII.10, lid 1 Wetboek Economisch Recht.

Het vermoeden verduidelijkt het ogenblik van totstandkoming van de overeenkomst¹²¹.

Volgens de parlementaire voorbereidingen gelden de regels van het gemene recht en de theorie van het contract tussen afwezigen: het contract is gevormd zodra de dienstverlener de bevestiging van zijn aanbod ontvangt (volgens de theorie van de ontvangst)¹²².

Praktisch wordt elektronische post als toegankelijk en ontvangen beschouwd, wanneer deze de server bereikt heeft van de berichtendienst waarop zich de mailbox van de bestemming bevindt. Men houdt geen rekening met het effectief downloaden of het openen van het bericht om het als ontvangen te beschouwen. In de hypothese dat het ontvangstbewijs wordt afgebeeld op een webpagina, heeft de bestemming er logisch gesproken toegang toe zodra de pagina op het scherm verschijnt¹²³.

Afdeling 2

BIJZONDERHEDEN TEN AANZIEN VAN CONSUMENTEN

37. In relatie met consumenten dient de onderneming ook de bepalingen inzake marktpraktijken en consumentenbescherming uit boek VI (dan wel boek XIV) van het WER te respecteren.

Zo gelden o.m. een aantal precontractuele informatieverplichtingen, speelt een specifieke regeling inzake prijsaanduiding, overeenkomsten op afstand, extra bestellingen (waarbij vakjes aan- of afgevinkt moeten worden), aangaande het aanrekenen van een vergoeding voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel, alsook voor het gebruik van 0900 of 077 nummers bij dienst na verkoop.

¹²⁰ Art. XII.9, 3° WER.

¹²¹ Niet de plaats van totstandkoming: G. SOMERS, "Art. XII.6-X.II.11 WER" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., 168.

¹²² *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 33-34.

¹²³ *Parl.St. Kamer* 2002-03, 50, nr. 2100/001, 5596, 34.

§ 1. Informatieverplichtingen

A. Precontractuele informatie

38. Vooraleer een consument wordt gebonden door een andere overeenkomst dan een overeenkomst op afstand of een buiten verkooppunten gesloten overeenkomst, of door een overeenkomst bedoeld in artikel VI.66¹²⁴, verstrekt de onderneming de consument op duidelijke en begrijpelijke wijze de volgende informatie, indien die informatie al niet duidelijk is uit de context:

- 1° de voornaamste kenmerken van het product, op een wijze die is aangepast aan het gebruikte communicatiemiddel en aan het betrokken product;
- 2° de identiteit van de onderneming, onder meer haar ondernemingsnummer, haar handelsnaam, het geografische adres waar zij gevestigd is en haar telefoonnummer;
- 3° de totale prijs van het product, met inbegrip van alle belastingen, en alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald, of, als door de aard van het product de prijs redelijkerwijs niet vooraf kan worden berekend, de manier waarop de prijs moet worden berekend, en, desgevallend, alle extra vracht-, leverings-, of portokosten of, indien deze kosten redelijkerwijs niet vooraf kunnen worden berekend, in ieder geval het feit dat er eventueel dergelijke extra kosten verschuldigd kunnen zijn;
- 4° desgevallend, de wijze van betaling, levering, uitvoering, de termijn waarbinnen de onderneming zich verbindt het product te leveren en het beleid van de onderneming inzake klachtenbehandeling;
- 5° naast een herinnering aan het bestaan van de wettelijke waarborg van conformiteit van de goederen, desgevallend het bestaan en de voorwaarden van diensten na verkoop en commerciële garanties;
- 6° desgevallend, de duur van de overeenkomst, of, wanneer de overeenkomst van onbepaalde duur is of automatisch verlengd wordt, de voorwaarden voor het opzeggen van de overeenkomst;
- 7° desgevallend, de verkoopvoorwaarden, rekening houdend met de door de consument uitgedrukte behoefte aan informatie en met het door de consument meegedeelde of redelijkerwijze voorzienbare gebruik;

¹²⁴ Het betreft (1) de verkopen van voedingsmiddelen, dranken of andere goederen die bestemd zijn voor dagelijkse huishoudelijke consumptie en die fysiek door een onderneming op basis van frequente en regelmatige rondes bij de woon- of verblijfplaats, dan wel arbeidsplaats van de consument worden afgeleverd, (2) verzekeringsovereenkomsten, (3) de verkopen georganiseerd in het raam van manifestaties zonder handelskarakter en met een uitsluitend menslievend doel, onder de voorwaarden bepaald in uitvoering van de wet van 25 juni 1993 betreffende de uitoefening van ambulante activiteiten en de organisatie van openbare markten, en voor zover de verkoopsom 50 euro niet overschrijdt, en (4) bepaalde kredietovereenkomsten. Voor verzekerings- en consumentenkredietovereenkomsten geldt specifieke regelgeving die reeds informatieverplichtingen oplegt aan de verzekeraar c.q. kredietverstrekker.

- 8° desgevallend, de functionaliteit van digitale inhoud, met inbegrip van toepasselijke technische beveiligingsvoorzieningen;
- 9° desgevallend, de relevante interoperabiliteit van digitale inhoud met hardware en software en andere diensten waarvan de onderneming op de hoogte is of redelijkerwijs kan worden verondersteld op de hoogte te zijn;
- 10° desgevallend, het feit dat bij het aangaan van de overeenkomst het totaalbedrag dat door de consument dient te worden betaald, wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde veelvoud van 5 cent¹²⁵.

De bepaling is in de digitale sfeer slechts van belang in de situatie waarbij de online omgeving geen eigenlijke verkopen toestaat, doch veeleer kwalificeert als “virtueel uitstalraam”. Zo de overeenkomst op afstand tot stand komt, gelden de informatieverplichtingen die specifiek voor deze verkopen bepaald zijn (zie verder). De informatieverplichtingen overlappen evenwel in aanzienlijke mate.

B. Informatieverplichtingen aangaande de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen

39. Het Boek XVI. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen WER biedt de wettelijke basis voor de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen, waaronder wordt begrepen: “*elke tussenkomenst van een door de overheid opgerichte entiteit of van een onafhankelijke private entiteit die een oplossing voorstelt of oplegt of die partijen bijeenbrengt met het oog op de regeling van het consumentengeschil*”¹²⁶. Een consumentengeschil betreft in het bijzonder “*elk geschil tussen een consument en een onderneming met betrekking tot de uitvoering van een verkoop- of dienstenovereenkomst of tot het gebruik van een product*”¹²⁷. De buitengerechtelijke regeling wordt voorts dusdanig gedefinieerd dat zowel de consument als de onderneming de vragende partij kan zijn¹²⁸. Bovendien is het geschil niet beperkt tot Belgische ingezetenen: het kan een grensoverschrijdend karakter hebben en een consument betreffen die in een andere lidstaat verblijft¹²⁹.

De mogelijkheden tot buitengerechtelijke regeling situeren zich op drie niveau’s: de ondernemingen en hun interne klachtenbehandelingsprocedures, de Consumentenombudsdienst, en de gekwalificeerde (ADR) entiteiten¹³⁰.

¹²⁵ Cf. art. VI.2 en XIV.3 WER.

¹²⁶ Art. I.19, 3° WER.

¹²⁷ Art. I.19, 2° WER.

¹²⁸ *Parl.St. Kamer* 2013-14, 53, nr. 3360/001, 11.

¹²⁹ *Parl.St. Kamer* 2013-14, 53, nr. 3360/001, 10.

¹³⁰ Voor een uitvoerige bespreking zie S. VOET, “Buitengerechtelijke regeling consumentengeschillen”, *NjW* 2014, afl. 308, 674-685.

De onderneming die contracteert met consumenten dient transparant te zijn inzake de mogelijkheid tot buitengerechtelijke regeling van geschillen en in dat opzicht rekening te houden met diverse informatieverplichtingen.

40. Teneinde de consument toe te laten bij een onderneming rechtstreeks een klacht in te dienen of informatie te vragen in verband met een reeds afgesloten overeenkomst, verstrekt de onderneming daartoe wanneer een terzake bevoegde dienst bestaat (een verplichting om dergelijke dienst op te richten, bestaat voor alle duidelijkheid niet¹³¹), diens telefoon- en faxnummer en elektronisch adres. Deze dienst mag in zijn benaming geen verwijzing maken naar de termen “ombuds”, “bemiddeling”, “verzoening”, “arbitrage”, “gekwalficeerde entiteit” of “buitengerechtelijke geschillenregeling”¹³².

41. Wanneer een onderneming voorts door een wettelijke of reglementaire bepaling, door een gedragscode die ze heeft onderschreven, als gevolg van het lidmaatschap van een handelsvereniging, een beroepsorganisatie of een beroepsorde¹³³ of op grond van een bepaling uit haar eigen algemene of bijzondere verkoopsvoorwaarden gehouden is tot buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen, dient zij de consument hiervan voorts op de hoogte te brengen op een heldere, begrijpelijke en makkelijk toegankelijke manier^{134 135}.

De inlichtingen geven aan hoe gedetailleerde informatie kan worden verkregen over de kenmerken en de toepassingsvoorwaarden van deze buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen en vermelden de contactgegevens en het adres van de website van de betrokken gekwalficeerde entiteit. Desgevallend worden deze inlichtingen hernoemen op de website en in de algemene verkoopsvoorwaarden van de onderneming.¹³⁶ De onderneming dient voormelde inlichtingen spontaan en op eigen initiatief aan de consument te bezorgen wanneer een geschil niet binnen een redelijke termijn kan opgelost worden.

De onderneming vermeldt hierbij of zij gebonden is tot dan wel bereid is beroep te doen op een buitenrechtelijke regeling van het consumentengeschil met vermelding van de coördinaten van de bevoegde entiteit. Er wordt tevens meegedeeld of deze entiteit een gekwalficeerde entiteit is¹³⁷. De onderneming

¹³¹ *Parl.St. Kamer* 2013-14, 53, nr. 3360/001, 12.

¹³² Art. XVI.2 WER.

¹³³ Een handelsvereniging, beroepsorde of organisatie is een vereniging die uitsluitend of hoofdzakelijk het bestuderen, het beschermen en het bevorderen van de professionele of interprofessionele belangen van zijn leden tot doel heeft (art. I.19, 1° WER).

¹³⁴ Art. XVI.4, § 1 WER.

¹³⁵ Reglementen van de NGROD voor de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen zijn er niet.

¹³⁶ Art. XVI.4, § 2 WER.

¹³⁷ Een gekwalficeerde (ADR) entiteit voor de dierenartsen is er voorlopig niet.

dient deze inlichtingen schriftelijk of op een andere duurzame gegevensdrager¹³⁸ te verstrekken¹³⁹.

42. De bewijslast voor wat betreft het vervuld zijn van voormelde informatieverplichtingen, alsook het feit dat de verstrekte informatie juist is, rust op de onderneming¹⁴⁰.

Het miskennen van de voorschriften inzake de interne klachtenbehandeling wordt voorts strafrechtelijk gesanctioneerd^{141 142}. Handelingen die een inbreuk vormen op voormelde informatieverplichtingen kunnen tevens aanleiding geven tot een stakingsvordering bij toepassing van artikel 2 van de Dienstenwet van 26 maart 2010 betreffende bepaalde juridische aspecten bedoeld in artikel 77 van de Grondwet *juncto* artikel 589,18° Ger. W.

§ 2. Prijsaanduiding

A. Algemene principes

43. Los van de algemene bepalingen aangaande prijsaanduiding zoals verwoord in het boekdeel XII. Recht van de Elektronische Economie in het WER, geldt ten aanzien van consumenten een verstrengd regime. Dit regime is overigens zowel in een digitale als offline sfeer van toepassing.

44. De prijs dient schriftelijk en ondubbelzinnig aangekondigd te worden. De potentiële koper dient zonder enige aarzeling of zonder een enkele vraag de prijs vast kunnen stellen¹⁴³.

45. Indien de goederen te koop uitgesteld zijn, moet de prijs bovendien leesbaar en goed zichtbaar aangeduid zijn¹⁴⁴. Een loutere (mondelijke) mededeling van prijzen op vraag volstaat niet¹⁴⁵. De aanduiding van richtprijzen of aanbevolen

¹³⁸ Zijnde “ieder hulpmiddel dat de consument of de onderneming in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is aangepast aan het doel waarvoor de informatie is bestemd, en die een ongewijzigde weergave van de opgeslagen informatie mogelijk maakt” (art. I.8, 1° WER). Het betreft onder meer papier, usb-sticks, cd-rom's, dvd's, geheugenkaarten of de harde schijven van computers alsook e-mails (zie hoger omtrent de invulling van het begrip duurzame gegevensdrager).

¹³⁹ Art. XVI.4, § 3 WER.

¹⁴⁰ Art. XVI.4, § 4 WER.

¹⁴¹ Art. XV.70 *juncto* XV.127 WER.

¹⁴² Telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

¹⁴³ K. DAEL en H. VIAENE, “Artikel 2 WHPC” in *Artikelsgewijze Commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl., nr. 13.

¹⁴⁴ Art. VI.3, § 1 en art. XIV.4, § 1 WER.

¹⁴⁵ Vz. Kh. Mechelen 30 mei 2000, *Jaarboek Handelspraktijken*, 2000, 343.

prijzen wordt niet aanvaard¹⁴⁶. Het gebruik van minuscule letters, die onvoldoende leesbaar zijn voor de consument, wordt evenzeer afgekeurd¹⁴⁷.

46. De aangeduide prijs dient voorts de totaal te betalen prijs uitmaken (ook wanneer de verkoop online tot stand komt¹⁴⁸), waaronder is begrepen: de belasting over de toegevoegde waarde¹⁴⁹, alle overige taksen en de kosten van alle diensten die door de consument verplicht moeten worden bijbetaald.¹⁵⁰

Gebruikers van het internet zijn evenwel vertrouwd met de basisfuncties van het internet zoals het aanklikken van knoppen. Er is geen schending van de regels inzake prijsaanduiding wanneer een product op een website wordt aangeboden en de prijs zowel exclusief als inclusief BTW kan worden geconsulteerd door het eenvoudig aanklikken van knoppen¹⁵¹.

De prijzen voor consumenten dienen voorts minstens in euro vermeld te worden¹⁵². Dit neemt niet weg dat de prijs daarnaast ook in een andere munteenheid mag worden uitgedrukt.

B. Afronden

47. Met ingang van 1 oktober 2014¹⁵³ gelden tevens de artikelen VI.7/1 t/m 7/3 en XIV.8/1 t/m XIV.8/2 WER, die de onderneming toelaten het totaalbedrag dat de consument dient te betalen, af te ronden naar het dichtstbijzijnde veelvoud van 5 cent, voor zover de betaling gebeurt in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van consument en onderneming¹⁵⁴ en het totaalbedrag hoger is

¹⁴⁶ Vz. Kh. Brussel 22 maart 1999, *Jaarboek Handelspraktijken*, 1999, 63; Vz. Kh. Brugge 18 maart 1994, *Jaarboek Handelspraktijken*, 1994, 35.

¹⁴⁷ Vz. Kh. Bergen 9 maart 2012, *Jaarboek Marktpraktijken*, 2012, 181.

¹⁴⁸ Voorz. Kh. Brugge 2 oktober 2003, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 2003, 232, noot E. DE BATSSELIER.

¹⁴⁹ De vermelding in de offerte dat de prijs nog te verhogen is met de btw volstaat niet: Antwerpen 16 december 2004, *Jaarboek Handelspraktijken* 2004, 68.

¹⁵⁰ Art. VI.4 en art. XIV.5 WER.

¹⁵¹ Voorz. Kh. Brussel 2 januari 2003, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 2003, 58.

¹⁵² Art. VI.5 en art. XIV.6 WER.

¹⁵³ Art. 3 KB 22 september 2014 houdende de inwerkingtreding en de uitvoering van sommige bepalingen van boek VI, XIV en XV van het Wetboek van economisch recht, met betrekking tot de afronding van betalingen in euro (BS 25 september 2014 (ed. 2)).

¹⁵⁴ De initiële versie van de wet had het over "betalingen in specien". Vrijwel meteen werd vastgesteld dat dit problemen met zich meebracht nu de regeling enkel toepassing vond bij cash betaling, doch niet bij girale betaling. Dit resulteerde er onder meer in dat een winkelier pas in de mogelijkheid was om het totaalbedrag te vermelden wanneer de consument zijn keuze van betaalmiddel aangaf. Anderzijds kon de consument zijn betaalmiddel kiezen naargelang hetgeen hem het goedkoopst uitkwam (wel dan niet met toepassing van de afrondingsregels). De actuele mogelijkheid tot afronden maakt hier komaf mee en geldt voor alle betalingsvormen, ook elektronische. Op deze manier wordt een discriminatie tussen de verschillende betaalmiddelen vermeden terwijl tezelfdertijd de vrije keuze van betaalmiddel voor de consument gegarandeerd wordt (zie in dat verband: *Parl.St. Kamer* 2015-16, nr. 54, 1459/001, 20-22).

dan 5 cent^{155 156}.

De regeling houdt in dat wanneer het te betalen totaalbedrag eindigt op 1, 2, 6 of 7 cent, naar het dichtstbijzijnde lagere veelvoud van 5 cent afgerond wordt. Wanneer het te betalen totaalbedrag eindigt op 3, 4, 8 of 9 cent, wordt naar het dichtstbijzijnde hogere veelvoud van 5 cent afgerond¹⁵⁷.

Op elk document waarop het te betalen totaalbedrag vermeld staat, dient de onderneming uitdrukkelijk de toegepaste afronding te vermelden¹⁵⁸. De onderneming dient de consument op een goed zichtbare manier in te lichten, door op zijn minst op de plaatsen waar de consument zijn schuld kan vereffenen, de boodschap “*het te betalen totaalbedrag wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde veelvoud van 5 cent*” aan te brengen¹⁵⁹. In dat verband bepaalt het Koninklijk Besluit van 22 september 2014 dat elke onderneming die gebruik maakt van de regeling op een goed zichtbare manier een bepaald pictogram moet aanbrenge^{160 161}.

De onderneming dient de afronding bovendien ook toe te passen op de totaalbedragen die ze aan de consument terugbetaalt¹⁶².

C. Delegatie aan de Koning

48. Voor de producten of categorieën van producten die hij aanwijst, kan de Koning bijzondere regels inzake prijsaanduiding opleggen, alsook vrijstellingen verlenen op de verplichting om de prijs goed zichtbaar aan te duiden in geval van uitstalling voor verkoop. Tevens kan hij voor andere dan homogene dien-

¹⁵⁵ De parlementaire werkzaamheden wijzen er op dat de regel eveneens van belang is voor ambulante handel en internetverkoop: “*De afronding kan eveneens toegepast worden in het kader van de ambulante handel, voor zover de betaling kan uitgevoerd worden op het ogenblik van het sluiten van de overeenkomst, zoals voorzien in artikel VI. 64 en volgende van het Wetboek Economisch Recht. Inderdaad, bij verkopen aan de deur is het voldoende dat de betaling in speciën kan worden uitgevoerd in de gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de onderneming en de consument. Gaat men van huis tot huis met bijvoorbeeld een winkelwagen en is de betaling in speciën mogelijk, dan kan de afronding toegepast worden.*” [...] “*Wordt de bestelling geplaatst via internet en de goederen daarna afgehaald in de winkelruimte en betaald aan een kassa van de onderneming, dan kan de afronding wel worden toegepast mits aan alle andere voorwaarden is voldaan.*” (Parl.St. Kamer 2013-14, 53, nr. 3479/003, 5).

¹⁵⁶ De regeling werd lichtelijk gewijzigd met de programmawet van 18 december 2015 houdende diverse financiële bepalingen, houdende de oprichting van een administratieve dienst met boekhoudkundige autonomie “*Sociale activiteiten*”, houdende wijziging van de wet van 11 mei 1995 inzake de tenuitvoerlegging van de besluiten van de Veiligheidsraad van de Organisatie van de Verenigde Naties en houdende een bepaling inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen (BS 29 december 2015).

¹⁵⁷ Art. VI.7/2, § 1 en art. XIV.8/2, § 1 WER.

¹⁵⁸ Art. VI.7/2, § 2 en art. XIV.8/2, § 2 WER.

¹⁵⁹ Art. VI.7/2, § 3 en art. XIV.8/2, § 3 WER.

¹⁶⁰ Art. 2 Koninklijk Besluit van 22 september 2014 houdende de inwerkingtreding en de uitvoering van sommige bepalingen van boek VI, XIV en XV van het Wetboek van economisch recht, met betrekking tot de afronding van betalingen in euro (BS 25 september 2014 (ed. 2)).

¹⁶¹ Het pictogram kunt u hier downloaden: http://economie.fgov.be/nl/binaries/logo_arrondi_tcm325-255018.pdf.

¹⁶² Art. VI.7/2, § 4 en art. XIV.8/2, § 4 WER.

sten bepalen in welke gevallen en volgens welke regels een voorafgaand bestek aan de consument moet worden afgeleverd, voor zover deze hierom verzoekt en de onderneming bereid is de dienst te verlenen¹⁶³.

49. Bijkomende verplichtingen aangaande prijsaanduiding worden opgelegd door het Koninklijk besluit van 30 juni 1996 betreffende de prijsaanduiding van produkten en diensten en de bestelbon (*BS* 30 juli 1996)¹⁶⁴. Deze kunnen samengevat worden als volgt. Voor wat betreft de verkoop van producten¹⁶⁵:

- Voor de produkten, die tegen een zelfde prijs te koop worden aangeboden en samen worden uitgesteld mag één enkele prijs worden aangeduid, ook al gaat het om niet identieke produkten, op de voorwaarde dat er omtrent de produkten waarop de prijs betrekking heeft, geen onzekerheid kan bestaan.
- Voor identieke producten die in een zelfde inrichting te koop worden aangeboden mogen geen verschillende prijzen worden aangeduid, zoniet is de door de consument te betalen prijs de laagst aangegeven prijs¹⁶⁶.
- Als de consument een produkt bestelt door middel van een communicatietechniek op afstand, buiten de overeenkomst op afstand (zie verder), moet de verkoper, op het verzoek van de consument en indien hij bereid is het produkt te leveren, hiervan de prijs ter kennis brengen door middel van om het even welk bewijsmiddel en voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst.
- Elke verkoper die aan de consument producten te koop aanbiedt moet, benevens de verkoopprijs, de prijs per meeteenheid¹⁶⁷ aanduiden. De prijs per meeteenheid hoeft niet te worden aangeduid als deze identiek is aan de verkoopprijs. Voor los verkochte producten hoeft alleen de prijs per meeteenheid te worden aangeduid.
- Elke reclame, waarin de verkoopprijs van producten wordt vermeld, moet ook de prijs per meeteenheid aanduiden. De prijs per meeteenheid van de producten moet ondubbelzinnig, gemakkelijk herkenbaar en goed leesbaar

¹⁶³ Art. VI.7 en art. XIV.8 WER.

¹⁶⁴ Hoewel het Koninklijk besluit uitgevaardigd werd in uitvoering van de voormalige wet handelspraktijken van 1991, blijft het KB ook onder gelding van het Wetboek Economisch Recht van kracht (art. 10 wet 21 december 2013 houdende invoeging van boek VI “Marktpraktijken en consumentenbescherming” in het Wetboek van economisch recht en houdende invoeging van de definities eigen aan boek VI, en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen aan boek VI, in de boeken I en XV van het Wetboek van economisch recht).

¹⁶⁵ Art. 2-12bis KB 30 juni 1996 betreffende de prijsaanduiding van produkten en diensten en de bestelbon.

¹⁶⁶ Zie Antwerpen 23 december 2004, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 2004, 75.

¹⁶⁷ Zijnde de prijs voor een kilogram, een liter, een meter, een vierkante meter of een kubieke meter van het product (art. 1 KB 30 juni 1996 betreffende de prijsaanduiding van produkten en diensten en de bestelbon).

worden aangeduid in de onmiddellijke nabijheid van de vermelding van de verkoopprijs. De prijs per meeteenheid van de los verkochte producten moet worden aangeduid in de onmiddellijke nabijheid van deze producten. Wanneer de aanduiding van het nettogewicht en van het netto uitlekgewicht van bepaalde voorverpakte voedingsproducten verplicht is, is het voldoende de prijs per meeteenheid van het netto uitlekgewicht aan te duiden. Hierop gelden een aantal uitzonderingen.

Voor wat betreft het aanbieden van diensten, gelden volgende regels¹⁶⁸:

- De prijs van homogene diensten¹⁶⁹, zowel van hoofdzakelijk materiële aard als van hoofdzakelijk intellectuele aard, moet forfaitair aangeduid worden of door verwijzing naar parameters die een direct verband houden met de aard van de dienst. De aangenomen parameters moeten uitdrukkelijk aangegeven worden.
- Als de consument om de uitvoering van een homogene dienst verzoekt door middel van een communicatietechniek op afstand, buiten de overeenkomst op afstand (zie verder) moet de verkoper, indien hij bereid is de dienst uit te voeren en indien de consument dit vraagt, hiervan het tarief ter kennis brengen door middel van om het even welk bewijsmiddel en voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst.
- In geval van een tekoopaanbieding van niet-homogene diensten van hoofdzakelijk niet-intellectuele aard moet een bestek worden afgeleverd aan de consument, voor zover deze hierom verzoekt en de verkoper bereid is de dienst te verlenen. Vooraleer een bestek opgesteld wordt, moet de consument ingelicht worden over de prijs van het bestek, tenzij dat kosteloos is. Dit bestek dient minstens te vermelden:
 - de naam en/of de maatschappelijke benaming, het adres en in voorkomend geval het inschrijvingsnummer van de verkoper in het handelsregister of in het ambachtsregister;
 - de beschrijving en de aard van de te verlenen diensten en eventuele leveringen;
 - de forfaitair berekende prijs of de prijs bepaalbaar door verwijzing naar criteria die een direct verband houden met de aard van de dienst;
 - de datum en de geldigheidsduur van het bestek;
 - de schatting van de duur van de uitvoering.

¹⁶⁸ Art. 13-18 KB 30 juni 1996 betreffende de prijsaanduiding van produkten en diensten en de bestelbon.

¹⁶⁹ Zijnde “alle diensten waarvan de eigenschappen en de modaliteiten identiek of gelijkaardig zijn, ongeacht onder meer het ogenblik, de plaats van de uitvoering, de dienstverstrekker of de persoon voor wie ze bestemd zijn” (art. I.8, 1° WER). Voor dierenartsen betreft dit bijvoorbeeld de sterilisatie van een kat.

§ 3. Overeenkomsten op afstand

50. De actuele regeling aangaande de overeenkomsten op afstand¹⁷⁰ is ontstaan in omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten. Voor de interpretatie is een beroep mogelijk op de overwegingen bij de richtlijn, maar ook op de leidraad bij de richtlijn die bekend werd gemaakt door het Directoraat Generaal Justitie van de Europese Commissie (zij het dat deze leidraad geen bindende bron van recht uitmaakt)¹⁷¹.

51. Een overeenkomst op afstand betreft *“iedere overeenkomst die tussen de beoefenaar van een vrij beroep [onderneming] en de consument wordt gesloten in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep [onderneming] en de consument en waarbij, tot op en met inbegrip van het moment waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van een of meer technieken voor communicatie op afstand”*¹⁷².

Een techniek voor communicatie op afstand is voorts *“ieder middel dat, zonder gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep [onderneming] en consument, kan worden gebruikt voor de sluiting van de overeenkomst tussen deze partijen”*¹⁷³.

De richtlijn verduidelijkt voorts:

“De definitie van “overeenkomst op afstand” dient [...] ook situaties te bestrijken waarin de consument de verkooppunten alleen bezoekt om informatie over de goederen of dienst te vergaren, terwijl vervolgens de onderhandelingen over en de sluiting van de overeenkomst op afstand plaatsvinden. Daarentegen dient een overeenkomst waarover in de verkooppunten van de handelaar wordt onderhandeld en die uiteindelijk wordt gesloten met behulp van een middel voor communicatie op afstand, niet als overeenkomst op afstand te worden aangemerkt. Ook een overeenkomst die met behulp van een middel voor communicatie op afstand wordt geïnitieerd, maar uiteindelijk wordt gesloten in de verkooppunten van de handelaar, dient niet als overeenkomst op afstand te worden beschouwd. Het begrip “overeenkomst op afstand” dient evenmin een door een consument met behulp van een middel voor communicatie op afstand gemaakte reservering van een dienst bij een beroepsbeoefenaar te omvatten, zoals een telefonische afspraak

¹⁷⁰ Art. VI.45-63 en XIV.26-36 WER.

¹⁷¹ DG Justitie, Leidraad betreffende Richtlijn 2011/83/EU betreffende consumentenrechten, juni 2014 (hierna: Leidraad Richtlijn Consumentenrechten).

¹⁷² Art. I.8, 15° en art. I.8 (bis), 13° WER.

¹⁷³ Art. I.8, 16° en art. I.8 (bis), 14° WER.

bij de kapper. Het begrip “georganiseerd systeem voor verkoop of dienstverlening op afstand” dient die systemen te omvatten die door andere derden dan de handelaar worden aangeboden, maar door de handelaar worden gebruikt, zoals een online-platform. Hieronder mogen echter niet websites worden gerekend die louter informatie over de handelaar, zijn goederen en/of diensten en zijn contactgegevens bevatten¹⁷⁴”.

52. De regeling aangaande overeenkomsten op afstand typeert zich door een resem aan precontractuele informatieverplichtingen, een informatiebevestigingsplicht (bevestiging van het order) en het herroepingsrecht gedurende veertien dagen waarover de consument beschikt om aan de overeenkomst die op afstand ontstaan is, onderuit te komen.

53. Hoe verregaand de praktijk van de dierenarts door de regeling beïnvloed wordt, hangt in verregaande mate af van de manier waarop men zich op de markt begeeft en de wijze waarop de dierenarts in kwestie zich profileert.

54. Zoals hoger aangegeven kwalificeren websites die louter informatie over de handelaar, zijn goederen en/of diensten en zijn contactgegevens bevatten, niet als een georganiseerd systeem¹⁷⁵. Een website van een dierenartsenpraktijk die de profielen van de dierenartsen onder vermelding van hun contactgegevens weergeeft, zal aldus in de regel geen overeenkomsten op afstand in de hand kunnen werken. De onderneming wordt overigens wettelijk verplicht “gegevens die een snel contact en een rechtstreekse en effectieve communicatie met hem mogelijk maken, met inbegrip van zijn elektronisch postadres” op haar website te plaatsen^{176 177}.

55. De Leidraad Richtlijn Consumentenrechten verduidelijkt voorts dat de onderneming die slechts bij uitzondering per e-mail of per telefoon een overeenkomst met een consument sluit, nadat hij door de consument werd gecontacteerd, geen overeenkomst op afstand sluit.¹⁷⁸ Maakt de dierenarts gebruik van een systeem dat het online boeken van consultaties toelaat, dan is de situatie wellicht anders. Hoewel het beleggen van een consultatie zich in principe situeert in de precontractuele fase, zal het bezoek aan de dierenarts dat nader-

¹⁷⁴ Overweging 20 Richtlijn Consumentenrechten.

¹⁷⁵ Overweging 20 Richtlijn Consumentenrechten.

¹⁷⁶ Art. XII.6, § 1, 3° Wetboek Economisch Recht.

¹⁷⁷ Zie ook art. III.74, § 1, 4° WER (die de terbeschikkingstelling in hoofde van de onderneming vereist van “adresgegevens, met inbegrip van haar eventueel e-mailadres, die een snel contact en een rechtstreekse en effectieve communicatie met haar mogelijk maken”).

¹⁷⁸ Leidraad Richtlijn Consumentenrechten, 36.

hand plaatsvindt, in de regel hoe dan ook vergoed moeten worden. Ontkennen dat ten tijde van het beleggen van de vergadering reeds sprake is van een overeenkomst, lijkt om die reden moeilijk te verdedigen. Wil men de kwalificatie als overeenkomst op afstand (met alle regels van dien) toch vermijden, dan zou men in de algemene contractvoorwaarden – die lopende de agendering moeten worden aanvaard – kunnen voorzien dat de overeenkomst pas tot stand komt ten tijde van de eigenlijke consultatie. Nadelig gevolg hiervan evenwel is dat de cliënt de consultatie in dat geval in principe op elk ogenblik kan annuleren.

56. De wet voorziet ten slotte een aantal uitzonderingen op het herroepingsrecht. Onder meer volgende uitzonderingen kunnen relevant zijn voor de dierenarts die zich geconfronteerd zou zien met een herroeping¹⁷⁹:

- dienstenovereenkomsten na volledige uitvoering van de dienst als de uitvoering is begonnen met uitdrukkelijke voorafgaande instemming van de consument, en mits de consument heeft erkend dat hij zijn herroepingsrecht verliest zodra de onderneming de overeenkomst volledig heeft uitgevoerd¹⁸⁰;
- de levering van volgens specificaties van de consument vervaardigde goederen, of die duidelijk voor een specifieke persoon bestemd zijn;
- de levering van goederen die snel bederven of met een beperkte houdbaarheid;
- de levering van verzegelde goederen die niet geschikt zijn om te worden teruggezonden om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne en waarvan de verzegeling na de levering is verbroken;
- de levering van goederen die na levering door hun aard onherroepelijk vermengd zijn met andere producten;
- overeenkomsten waarbij de consument de onderneming specifiek verzocht heeft hem te bezoeken om daar dringende herstellingen of onderhoud te verrichten;¹⁸¹ wanneer echter de onderneming bij een dergelijk bezoek aanvullende diensten verleent waar de consument niet expliciet om heeft gevraagd, of andere goederen levert dan vervangstukken die noodzakelijk gebruikt worden om het onderhoud of de herstellingen uit te voeren, is het herroepingsrecht op die aanvullende diensten of goederen van toepassing.

¹⁷⁹ Art. VI.53 en XIV.35 WER.

¹⁸⁰ Voor bewijsdoeleinden laat de dierenarts idealiter een document ondertekenen waarin de consument expliciet afstand doet van zijn herroepingsrecht en de dierenarts verzoekt over te gaan tot uitvoering van de overeengekomen dienstverlening. Bij gebrek aan dergelijk document zal de consument in principe aanspraak kunnen maken op terugbetaling zonder dat hij de dienstverlening hoeft "terug te bezorgen".

¹⁸¹ Vermits een dier in essentie een zaak betreft, zou de uitzondering kunnen worden ingeroepen voor spoedeisende heelkundige ingrepen.

§ 4. Buiten de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten

57. De actuele regeling aangaande de buiten de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening gesloten overeenkomsten is eveneens ontstaan in omzetting van de Richtlijn Consumentenrechten. Ook hier is ter interpretatie een beroep mogelijk op de overwegingen bij de richtlijn, alsook de Leidraad Richtlijn Consumentenrechten.

58. De regeling¹⁸² typeert zich evenzeer (net zoals de regeling aangaande de overeenkomsten op afstand) door een resem aan precontractuele informatieverplichtingen, een informatiebevestigingsplicht en een herroepingsrecht van veertien dagen in hoofde van de consument om aan de overeenkomst die buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening tot stand is gekomen, onderuit te komen.

59. Een buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening gesloten overeenkomst betreft

“iedere overeenkomst tussen de beoefenaar van een vrij beroep en de consument:

a) die wordt gesloten in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument op een andere plaats dan een gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep; of

b) waarvoor een aanbod werd gedaan door de consument onder dezelfde omstandigheden als bedoeld onder a); of

c) die gesloten wordt in de gebruikelijk plaats van beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep of met behulp van een techniek voor communicatie op afstand, onmiddellijk nadat de consument persoonlijk en individueel is aangesproken op een plaats die niet de gebruikelijke plaats van de beroepsuitoefening van de beoefenaar van een vrij beroep is, in gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de beoefenaar van een vrij beroep en de consument; of

d) die gesloten wordt tijdens een excursie die door de beoefenaar van een vrij beroep is georganiseerd met als doel of effect de promotie en de verkoop van goederen of diensten aan de consument;”¹⁸³

¹⁸² Art. XIV.38-47 WER.

¹⁸³ Art. I.8 (bis), 28° WER.

De gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening betreft:

“a) iedere onverplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroep op permanente basis zijn activiteiten uitvoert; of

b) iedere verplaatsbare ruimte voor beroepsuitoefening waar de beoefenaar van een vrij beroep gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert;”¹⁸⁴

60. De bezoeken bij de cliënt thuis (eigenaar van het dier), vormen het voorbeeld bij uitstek van overeenkomsten buiten de gebruikelijke plaats van beroepsuitoefening voor wat betreft de dierenarts.

De thuis van de consument kan niet worden beschouwd als “verkoopruimte” van de dierenarts. De overwegingen bij de Richtlijn Consumentenrechten in dat verband zijn niet voor interpretatie vatbaar:

“Een buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst zou gedefinieerd moeten worden als een overeenkomst waarbij de handelaar en de consument ten tijde van de sluiting beide persoonlijk aanwezig waren, op een plaats die niet de verkoopruimte van de handelaar is, bijvoorbeeld bij de consument thuis of op zijn arbeidsplaats. Bij een verkoopsituatie buiten verkoopruimten kunnen consumenten onder mogelijke psychologische druk staan of te maken krijgen met een verrassingselement, ongeacht of zij nu zelf om het bezoek van de handelaar gevraagd hebben of niet. De definitie van „buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst” dient ook de situaties te omvatten waarin de consument in een verkoopsituatie buiten verkoopruimten persoonlijk en individueel wordt aangesproken, maar de overeenkomst onmiddellijk daarna wordt gesloten in de verkoopruimten van de handelaar of met behulp van een middel voor communicatie op afstand. De definitie van „buiten verkoopruimten gesloten overeenkomst” mag niet gelden voor situaties waarin een handelaar bij een consument thuis komt uitsluitend om op te meten of een kostenraming te geven zonder enige verplichting voor de consument, en de overeenkomst pas op een later tijdstip op basis van de kostenraming van de handelaar wordt gesloten in de verkoopruimten van de handelaar of met behulp van een middel voor communicatie op afstand. In die gevallen mag de overeenkomst niet worden beschouwd als zijnde onmiddellijk gesloten nadat de handelaar de consument heeft aangesproken, als de consument tijd heeft gehad om over de kostenraming van de handelaar na te denken alvorens de overeenkomst te sluiten. Aankopen die worden verricht tijdens een door de handelaar georganiseerde excursie waarbij er reclame wordt gemaakt voor de

¹⁸⁴ Art. I.8 (bis), 29° WER.

aangeschafte goederen en deze te koop worden aangeboden, dienen te worden beschouwd als buiten verkooppromten gesloten overeenkomsten¹⁸⁵.”

“Het begrip verkooppromten dient alle ruimten, van welke aard ook (winkels, kramen, bestelwagens), te omvatten die voor de handelaar als permanente of gewoontelijke bedrijfsruimte dienen. Marktkramen en stands op beurzen dienen als verkooppromten te worden beschouwd als zij aan deze voorwaarde voldoen. Ruimten voor detailhandel, waar de handelaar op seizoenbasis zijn activiteiten verricht, bijvoorbeeld tijdens het toeristenseizoen of in een skioord of badplaats, dienen als verkooppromten te worden beschouwd, aangezien de handelaar er gewoonlijk zijn activiteiten uitvoert. Publiek toegankelijke plaatsen, zoals straten, winkelcentra, stranden, sportfaciliteiten en openbaar vervoer, die door de handelaar in uitzonderlijke gevallen voor zijn zakelijke activiteiten gebruikt worden, alsook privéwoningen en arbeidsplaatsen, dienen niet als verkooppromten beschouwd te worden. De verkooppromten van een persoon die namens of voor rekening van de handelaar optreedt, zoals gedefinieerd in deze richtlijn, dienen als verkooppromten in de zin van deze richtlijn te worden beschouwd¹⁸⁶.”

Uit de overwegingen valt niet enkel af te leiden dat de private woning van de consument in geen geval beschouwd kan worden als zijnde “verkoopruimte” van de onderneming (om aldus aan de toepasbaarheid van de regeling te ontsnappen), doch tevens dat, zelfs zo de consument de onderneming bij hem thuis uitnodigde om te onderhandelen over een overeenkomst, de regeling toch toepassing vindt. In dat opzicht is zelfs sprake van een overeenkomst gesloten buiten de verkooppromten van de onderneming als de consument zijn auto te koop stelt op de oprit van zijn huis en bij hem thuis de verkoopovereenkomst sluit met een handelaar in tweedehandswagens¹⁸⁷.

Ook zo de consument de dierenarts met andere woorden uitnodigt met oog op verzorging van zijn dier, zal de regeling in principe toepassing vinden.

61. Ook deze regeling wordt getypeerd door een aantal uitzonderingen op het herroepingsrecht. De uitzonderingen stemmen in grote mate overeen met deze die gelden in het kader van de regeling aangaande de overeenkomsten op afstand, en kunnen de dierenarts mogelijk bevrijden ten aanzien van de consument (cf. *supra*)¹⁸⁸.

¹⁸⁵ Overweging 21 Richtlijn Consumentenrechten.

¹⁸⁶ Overweging 22 Richtlijn Consumentenrechten.

¹⁸⁷ B. KEIRSBILCK, “Update Marktpraktijken en Bescherming van Consumenten” in *Economisch Recht*, Themis, 91, Academiejaar 2014-2015, Brugge, die Keure, 2015, 54.

¹⁸⁸ Art. VI.73 en art. XIV.47 WER.

§ 5. Extra bestellingen (gebruik van "default-opties")

62. Conform artikel VI.41 en XIV.22 WER is het niet toegestaan om de instemming van de consument met extra bestellingen af te leiden uit het gebruik van vooraf aangevinkte hokjes die de consument moet afwijzen ("opt-out") om extra betaling te vermijden.

Met het verbod wil de wetgever vermijden dat de minder aandachtige consument met onverwachte kosten wordt geconfronteerd voor producten die hij in werkelijkheid niet wilde verwerven. Uitdrukkelijke toestemmingen blijven hoe dan ook mogelijk. Hiervan zal in het bijzonder sprake zijn indien het gaat om standaardopties die de consument zelf aanvinkt met het oog op de verkrijging van een bepaald product¹⁸⁹.

63. Het bewijs van het bestaan van de uitdrukkelijke toestemming van de consument ligt bij de onderneming. Daarbij dient zij er over te waken dat zij het bewijs kan leveren dat de consument met *elk* van de bijkomende betalingen heeft ingestemd. Het zal in het bijzonder niet volstaan de instemming van de consument met verschillende supplementen en extra betalingen vast te stellen door hem in het algemeen te laten aanvinken dat hij instemt met alle extra betalingen. Het is noodzakelijk dat de consument zijn uitdrukkelijke toestemming geeft voor elk van de bijkomende prestaties afzonderlijk, en dat de onderneming voor elk van deze toestemmingen telkens het bewijs kan leveren¹⁹⁰.

64. Omtrent de gevolgen van de toepassing van de bepaling is discussie mogelijk. De consument blijft in elk geval gehouden tot de hoofdovereenkomst waaraan de default-opties werden gekoppeld. Daarnaast is de onderneming, die met miskenning van artikel VI.41 of art. XIV.22 WER, betalingen ontving vanwege de consument (waarbij de toestemming van de consument werd afgeleid uit het gebruik van vooraf aangevinkte standaardopties), er toe gehouden deze bedragen terug te betalen aan de consument.

Wat het lot is van de (inmiddels) geleverde extra producten is echter minder duidelijk. Uit de tekst van de wet, noch de parlementaire werkzaamheden, kan uitdrukkelijk worden afgeleid of de consument gerechtigd is op behoud hiervan. Dergelijke verregaande burgerlijke sanctie wordt uitdrukkelijk verwoord voor het geval van een afgedwongen aankoop, zijnde de oneerlijke marktpraktijk

¹⁸⁹ R. STEENNOT, "Art. VI.41 Wetboek Economisch Recht" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

¹⁹⁰ R. STEENNOT, "Art. VI.41 Wetboek Economisch Recht" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl. en de verwijzingen aldaar.

waarbij een onderneming aan een consument, zonder voorafgaand verzoek een goed of een dienst bezorgt, met de vraag het te kopen of terug te sturen naar de verzender indien hij het niet wenst te houden (art. VI.38 *juncto* art. VI.103, 6° WER)¹⁹¹. Voor diverse andere oneerlijke marktpraktijken jegens consumenten geldt eenzelfde sanctie¹⁹². Hoewel niet uitdrukkelijk bepaald door de wetgever, valt niettemin een gelijkaardige sanctie te verdedigen als deze die geldt voor de afgedwongen aankoop. Niet enkel dringt zich ook in deze context een actief optreden van de consument op (het afvinken van de optie), doch bovendien kan enkel de consument terugkomen op de overeenkomst (aldus de tekst van de wet: “*Voordat de consument gebonden is door een overeenkomst of een aanbod [...]*”). Dit sluit geheel aan bij het dwingendrechtelijk karakter van de regeling ten gunste van de consument, dat met zich meebrengt dat enkel die laatste zich er op kan beroepen, dan wel kan verzaken aan de toepassing ervan. De onderneming daarentegen verbindt zich definitief en met kennis van zaken, en kan in dat opzicht niet terugkomen op de overeenkomst. Vermits de verbodsbepaling het recht op terugbetaling voorts louter afleidt uit het gebruik *an sich* van de standaardopties, doch niet koppelt aan een eigenlijke herroeping van de overeenkomst door de consument, kan die laatste o.i. derhalve voorhouden gerechtigd te zijn op (behoud van) het geleverde, zoals contractueel immers overeengekomen, en tezelfdertijd in principe, volgens de letter van de wet, op terugbetaling aanspraak maken.

§ 6. Betaling

65. Conform artikel VI.42 en XIV.23 WER is het de onderneming verboden om consumenten voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel vergoedingen aan te rekenen die de kosten voor de onderneming als gevolg van het gebruik van dit middel overschrijden. Er wordt in essentie bedoeld op technische instrumenten (zoals kaarten of mobiele telefoons) en/of het geheel van nazichtprocedures (zoals pincodes of “Persoonlijk Identificatie Nummer”, “TAN”-codes of “Transactie Autorisatie Nummer”, digipass, login/password, enz.) die een betalingsdienstgebruiker kan aanwenden om zijn betalingsdientaanbieder instructies te geven om een betalingstransactie uit te voeren.

Ondernemingen behouden volgens de tekst van de wet wel degelijk de mogelijkheid om de consument voor het gebruik van een bepaald betaalmiddel een extra

¹⁹¹ Zoals hoger uiteengezet.

¹⁹² Cf. art. VI.38 WER: in sommige (de meest drastische) gevallen kan de consument de terugbetaling zonder meer eisen zonder gehouden te zijn tot teruggave. In andere gevallen beschikt de rechter over een keuzemogelijkheid en kan hij de onderneming wel dan niet tot terugbetaling veroordelen.

vergoeding of transactiekost aan te rekenen, doch deze vergoeding mag niet hoger zijn dan de werkelijke kost die het gebruik van dit betaalmiddel voor de onderneming creëert. De werkelijke kost van het betaalmiddel valt in praktijk evenwel niet altijd even gemakkelijk te begroten. De kost van een betaaltransactie hangt immers vaak af van het precieze bedrag van de transactie alsook het aantal transacties dat binnen een bepaalde periode plaatsvindt¹⁹³.

66. Evenzeer voortaan verboden, is het voorleggen ter ondertekening aan de consument van een wisselbrief om deze laatste de betaling van zijn verplichtingen te laten beloven of waarborgen¹⁹⁴.

§ 7. Levering

A. *Nopens de leveringstermijn*

67. Bij toepassing van artikel VI.43 en XIV.24 WER¹⁹⁵ levert de onderneming de goederen (het artikel is niet van toepassing op dienstenovereenkomsten) door het fysieke bezit van of de controle over de goederen onverwijld, doch in ieder geval niet later dan 30 dagen na de sluiting van de overeenkomst over te dragen aan de consument, tenzij de partijen een ander tijdstip voor de levering zijn overeengekomen¹⁹⁶.

Wordt niet geleverd binnen de overeengekomen termijn, dan kan de consument de onderneming verzoeken om hem de levering te verrichten binnen een aanvullende termijn die gezien de omstandigheden passend is¹⁹⁷. Indien de onderneming de goederen niet binnen de aanvullende termijn levert, heeft de consument het recht de overeenkomst te beëindigen¹⁹⁸. Welke termijn passend is, wordt nergens verduidelijkt. Evenmin is duidelijk of de consument deze termijn dient te bepalen, dan wel of hieromtrent onderhandeld moet worden met de onderneming. Volgens STEENNOT komt het de consument toe de onderneming

¹⁹³ R. STEENNOT, "Art. VI.42 Wetboek Economisch Recht" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl. en de verwijzingen aldaar.

¹⁹⁴ Art. XIV.20 *juncto* Art. VI.39 WER.

¹⁹⁵ Het artikel vormt de omzetting van artikel 18 Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (zie ook overweging 52 van voormelde richtlijn).

¹⁹⁶ Art. VI.43, § 1 WER.

¹⁹⁷ De verplichting een aanvullende termijn toe te staan wordt verantwoord door te verwijzen naar het feit dat ook rekening moet worden gehouden met goederen die de onderneming speciaal voor de consument moet vervaardigen of aanschaffen. In voorkomend geval kan de onderneming de goederen immers niet zonder aanzienlijk verlies hergebruiken (zie overweging 52 van de Richtlijn Consumentenrechten; *Parl.St. Kamer* 2013-14, nr. 53, 3018/001, 32).

¹⁹⁸ Art. VI.43, § 2, eerste lid WER.

op de hoogte te brengen van een redelijke termijn binnen dewelke zij alsnog kan leveren¹⁹⁹.

Het verzoek te leveren binnen een aanvullende termijn is overbodig in drie gevallen. In deze gevallen heeft de consument het recht de overeenkomst onmiddellijk (“onverwijld”) te beëindigen²⁰⁰:

- zo de onderneming heeft geweigerd de goederen te leveren²⁰¹;
- in het geval de levering binnen de overeengekomen levertermijn essentieel is, alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst in aanmerking genomen²⁰²;
- dan wel zo de consument de onderneming vóór de sluiting van de overeenkomst ervan in kennis stelt dat levering uiterlijk op of op een bepaalde datum essentieel is.

De bepaling impliceert in werkelijkheid een mogelijkheid tot buitengerechtelijke ontbinding wegens contractuele wanprestatie van de onderneming. Deze regel biedt de consument een bijzondere meerwaarde in vergelijking met het gemeen recht dat een buitengerechtelijke ontbinding slechts toestaat op grond van een uitdrukkelijk ontbindend beding dan wel in uitzonderlijke omstandigheden²⁰³.

Bij beëindiging van de overeenkomst vergoedt de onderneming onverwijld alle uit hoofde van de overeenkomst betaalde bedragen^{204 205}.

De consument behoudt de middelen die hij gemeenrechtelijk kan laten gelden²⁰⁶. De consument kan aandringen op uitvoering, opschorting van zijn betalingsverplichtingen, schadevergoeding vorderen, etc.²⁰⁷.

¹⁹⁹ R. STEENNOT, “Art. VI.43 Wetboek Economisch Recht” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

²⁰⁰ Art. VI.43, § 2, tweede lid WER.

²⁰¹ De weigering moet blijken uit een ondubbelzinnige verklaring (zie overweging 52 van de Richtlijn Consumentenrechten; *Parl.St. Kamer* 2013-14, nr. 53, 3018/001, 32).

²⁰² De richtlijn en de parlementaire werkzaamheden geven als voorbeeld de bruidsjurk die voorafgaand aan het huwelijk moet worden geleverd (overweging 52 van de Richtlijn Consumentenrechten; *Parl.St. Kamer* 2013-14, nr. 53, 3018/001, 32).

²⁰³ Er moet sprake zijn van (i) een toerekenbare tekortkoming die van aard is een gerechtelijke ontbinding te rechtvaardigen; (ii) de verplichte voorafgaande uitstelbevoegdheid van de rechter is zinloos of zonder voorwerp geworden; (iii) een ingebrekestelling (tenzij deze nutteloos is geworden) en een kennisgeving van de ontbindingsverklaring aan de schuldenaar (zie in dat verband: E. SWAENEPOEL, “De eenzijdige ontbinding na de cassatie-arresten van 2 mei 2002”, *DAOR* 2006, 154; R. STEENNOT, “Art. VI.43 Wetboek Economisch Recht” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.).

²⁰⁴ Art. VI.43, § 3 WER.

²⁰⁵ In het voorstel van richtlijn werd oorspronkelijk voorzien in een verplichting om binnen een termijn van 7 dagen tot terugbetaling over te gaan. Deze regel werd niet behouden in de finale tekst van de Richtlijn Consumentenrechten.

²⁰⁶ Art. VI.43, § 4 WER.

²⁰⁷ *Parl.St. Kamer* 2013-14, nr. 53, 3018/001, 32.

B. Opsturen van de goederen – overdracht van risico

68. Conform artikel VI.44 en art. XIV.25 WER²⁰⁸ gaat het risico van verlies of beschadiging van de goederen voor overeenkomsten waarbij de onderneming de goederen opstuurt naar de consument, over op de consument zodra hij of een door hem aangewezen derde partij, die niet de vervoerder is (bijvoorbeeld de buurman), de goederen fysiek in bezit heeft gekregen²⁰⁹.

Het risico gaat echter over op de consument bij levering aan de vervoerder, als deze van de consument de opdracht heeft gekregen de goederen te vervoeren en²¹⁰ deze keuze niet door de onderneming was geboden, onverminderd de rechten van de consument ten aanzien van de vervoerder.

69. De bepaling geldt voor elke overeenkomst waarbij goederen aan de consument worden toegestuurd (en derhalve ook voor overeenkomsten die op afstand gesloten worden) maar heeft voor alle duidelijkheid slechts betrekking op de overdracht van het risico. De overdracht van de eigendom dient nog steeds bij toepassing van het gemeen recht te worden vastgesteld²¹¹.

In de praktijk bepalen de algemene voorwaarden van ondernemingen vaak dat het risico van transport op de consument rust. Vermits artikel VI.44 en art. XIV.25 WER van dwingend recht is, is dergelijk beding nietig. De nietigheid dient zelfs ambtshalve te worden opgeworpen door de rechter^{212 213}.

²⁰⁸ Het artikel vormt de omzetting van artikel 20 Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (zie ook overweging 52 van voormelde richtlijn).

²⁰⁹ De consument of de door hem aangewezen derde verkrijgt de goederen fysiek in zijn/haar bezit op het moment dat hij/zij de goederen ontvangt, i.e. de controle over de goederen verwerft. De consument wordt geacht de controle over de goederen te hebben indien hij of een door hem aangewezen derde er als eigenaar over kan beschikken of deze kan doorverkopen (bijvoorbeeld doordat hij de sleutels heeft ontvangen of in het bezit is van de eigendomsdocumenten) (overweging nr. 51 van de Richtlijn Consumentenrechten; *Parl.St. Kamer* 2013-14, nr. 53, 3018/001, 33).

²¹⁰ Het betreft wel degelijk cumulatieve voorwaarden: R. STEENNOT, "Art. VI.44 Wetboek Economisch Recht" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

²¹¹ Waaromtrent hoger meer.

²¹² HvJ 9 november 2010, C-137/08 (VB Pénzügyi Lízing), concl. TRSTENJAN, V., *Rec. CJCE* 2010, afl. 11 (A), I, 10847, concl. TRSTENJAN, V., *SEW* 2011 (weergave E. BELHADJ, J. FANOY, J. LUIJENDIJK, M. MAASSEN, H. VAN EIJKEN, M. VERHOEVEN), afl. 1, 31; HvJ 4 juni 2009, nr. C-243/08 (Pannon GSM), *CML Rev.* 2010 (weergave J. STUYCK), afl. 3, 879, *Juristenkrant* 2009 (weergave E. SWAENEPOL), afl. 193, 6, *JDE* 2009 (samenvatting), afl. 161, 232, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 2009, 198, noot S. Verhaegen, *Rec. CJCE* 2009, afl. 6 (A), I, 4713, *SEW* 2009 (weergave M. VERHOEVEN), afl. 11, 453, noot M. VERHOEVEN.

²¹³ R. STEENNOT, "Art. VI.44 Wetboek Economisch Recht" in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

§ 8. Dienst na verkoop

70. Conform artikel VI.40 en XIV.21 WER is het een onderneming verboden telefoonoproepen aan te rekenen waarbij de consument, naast de prijs voor de oproep, ook betaalt voor de inhoud, wanneer het oproepen betreft over de uitvoering van een reeds gesloten overeenkomst.

Ingevolge de bepaling dient een consument, die in uitvoering van de overeenkomst telefonisch vragen wenst te stellen aan de onderneming (bv. omtrent de facturatie of het melden van problemen), terecht te kunnen op een gewoon geografisch of mobiel telefoonnummer. De dienst na verkoop mag derhalve niet ter beschikking worden gesteld via dure “infokiosnummers” van het type 0900 of 077 die voor de consument bijzondere kosten creëren in verhouding tot het basistarief dat wordt gehanteerd voor een oproep naar een mobiel of geografisch telefoonnummer²¹⁴.

Het voorwerp van de overeenkomst speelt daarbij geen rol. De bepaling vindt zowel toepassing op verkoops- als dienstenovereenkomsten, met inbegrip van overeenkomsten betreffende de levering van digitale inhoud die niet op een materiële drager wordt geleverd²¹⁵.

Betaalnummers en de hieraan verbonden (bijkomende) kosten behoren wel tot de mogelijkheid voor wat betreft oproepen waarbij de consument een nieuwe bestelling wenst te plaatsen. Bovendien houdt de bepaling hoe dan ook geen verbod in om een vergoeding te vragen vanwege de consument voor een *bepaalde service*, die hoger kan zijn dan het basistarief voor het gesprek, voor zover althans de onderneming zich niet verbonden heeft tot het kosteloos verstrekken van de service²¹⁶.

²¹⁴ R. STEENNOT, “Art. VI.40 Wetboek Economisch Recht” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.; E. CRUYSMANS e.a., “La directive 2011/83/UE du 25 octobre 2011 relative aux droits des consommateurs”, *TBBR* 2013, 204; J. GODDAER, “De Richtlijn Consumentenrechten – Gevolgen voor de WMPC en de Wet Elektronische Handel”, *DCCR* 2012, afl. 95, 61.

²¹⁵ R. STEENNOT, “Art. VI.40 Wetboek Economisch Recht” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

²¹⁶ R. STEENNOT, “Art. VI.40 Wetboek Economisch Recht” in *Artikelsgewijze commentaar Handels- en Economisch Recht*, Kluwer, losbl.

HOOFDSTUK V

Marktgedrag – verboden praktijken

71. Boeken VI en XIV WER verwoorden onder Titel 4 een aantal verboden praktijken.

72. Onder hoofdstuk 1 van Titel 4 komen de oneerlijke beroeps-/handelspraktijken jegens consumenten aan bod (art. VI.92 t/m VI.103 en art. XIV.59 t/m XIV.70 WER).

Onder het begrip “handelspraktijk”/“beroepspraktijk” wordt begrepen: “*iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een onderneming/beoefenaar van een vrij beroep, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product*”²¹⁷.

De regelingen gelden zowel vóór, gedurende als na de tekoopaanbieding en de verkoop van producten²¹⁸.

Oneerlijke beroeps-/handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten zijn verboden²¹⁹ en worden strafrechtelijk gesanctioneerd met een geldboete van 26 tot 10.000 EUR^{220 221}.

Is conform art. VI.96 en art. XIV.63 WER eveneens verboden elke handeling of omissie die strijdig is met de wetgeving ter bescherming van de belangen van de consument, – namelijk met de verordeningen vermeld in de Bijlage van Verordening (EG) Nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming, of met de eveneens in voornoemde Bijlage vermelde richtlijnen zoals omgezet – en die schade toebrengt of kan toebrengen aan de collectieve belangen van consumenten die woonachtig zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie dan de lidstaat waar de handeling of omissie haar oorsprong vond of plaatshad, waar de verantwoordelijke onderneming of dienstverlener gevestigd is of waar bewijsmateriaal of vermogensbestanddelen met betrekking tot de handeling of omissie gevonden kunnen worden.

²¹⁷ Art. I.8, 23°, art. I.8bis, 22° WER.

²¹⁸ Art. VI.92 en art. XIV.59 WER.

²¹⁹ Art. VI.95 en art. XIV.62 WER.

²²⁰ Art. XV.83, 13° en XV.124, 7° WER.

²²¹ Voor de straffen zie art. XV.70 WER. De bedragen zijn telkens te verhogen met de opdecimen (actueel te vermenigvuldigen met een factor 6).

Een beroeps-/handelspraktijk is conform art. VI.93 en art. XIV.60 WER oneerlijk wanneer zij:

- a) in strijd is met de vereisten van professionele toewijding²²²; en
- b) het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is of, indien zij op een bepaalde groep consumenten gericht is, het economische gedrag van het gemiddelde lid van deze groep, met betrekking tot het onderliggende product wezenlijk verstoort of kan verstoren.

Een beroeps-/handelspraktijk die op voor de onderneming redelijkerwijs voorzienbare wijze het economische gedrag van slechts een duidelijk herkenbare groep consumenten wezenlijk verstoort of kan verstoren, namelijk van consumenten die wegens een mentale of lichamelijke handicap, hun leeftijd of goedgelovigheid bijzonder vatbaar zijn voor die handelspraktijk of voor de onderliggende producten, wordt beoordeeld vanuit het gezichtspunt van het gemiddelde lid van die groep. Dit laat onverlet de gangbare, legitieme reclamepraktijk waarbij overdreven uitspraken worden gedaan of uitspraken die niet letterlijk dienen te worden genomen.

Zijn voorts oneerlijk, de handelspraktijken die misleidend of agressief zijn in de zin van art. VI.97 t/m art. VI.103 en art. XIV.60 t/m art. XIV.74 WER. Het betreft bijvoorbeeld het beweren een gedragscode te hebben ondertekend wanneer dit niet het geval is²²³, het bedrieglijk beweren dat een product ziekten, gebreken of misvormingen kan genezen²²⁴, etc.

73. Hoofdstuk 2 van Titel 4 boeken VI en XIV WER behandelt de oneerlijke beroeps-/marktpraktijken jegens andere personen dan consumenten (art. VI.104 t/m art. VI.109 en art. XIV.71 t/m art. XIV.76 WER). Het Hoofdstuk bevat een aantal specifieke verboden praktijken alsook een algemene verbodsbepaling voor wat betreft daden strijdig met de eerlijke marktpraktijken.

Hoofdstuk 3 van Titel 4 boeken VI en XIV WER regelt ongewenste communicaties (art. VI.110 t/m VI.115 en art. XIV.77 t/m art. XIV.82 WER). Hoofdstuk

²²² Waaronder wordt begrepen: “het normale niveau van bijzondere vakkundigheid en zorgvuldigheid dat redelijkerwijs van een onderneming in haar activiteitsdomein ten aanzien van de consument mag worden verwacht, overeenkomstig de eerlijke handelsgebruiken” (art. I.8, 25° WER).

²²³ Art. VI.100, 1° en art. XIV.67, 1° WER.

²²⁴ Art. VI.100, 17° en art. XIV.67, 17° WER.

4 van Titel 4 boek VI WER verbiedt ten slotte de verkoop met verlies (art. VI.116-117 WER)^{225 226}.

Afdeling 1 PROCEDURELE ASPECTEN

§ 1. Uitbreiding bevoegdheid rechtbank van koophandel – stakingsvordering

74. Waar tot voor kort de rechtbank van koophandel in essentie enkel bevoegd was om kennis te nemen van geschillen in relatie met “handelaars”, terwijl de burgerlijke activiteit van vrije beroepsbeoefenaars de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg met zich meebracht, is dit thans niet langer (onverkort) het geval.

Sedert de wet van 26 maart 2014 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies²²⁷, die op 1 juli 2014 in werking trad, neemt de rechtbank van koophandel in eerste aanleg kennis van “*de geschillen tussen ondernemingen, namelijk tussen alle personen die op duurzame wijze een economisch doel nastreven, die betrekking hebben op een handeling welke is*

²²⁵ De rechtsgeldigheid van deze regeling staat onder vuur sedert de beschikking van het Europees Hof van Justitie d.d. 7 maart 2013. Hierin oordeelde het Hof dat de Richtlijn Oneerlijke Handelspraktijken aldus moet worden uitgelegd dat zij zich verzet tegen de nationale bepaling die een algemeen verbod behelst om goederen met verlies te koop aan te bieden of te verkopen, voor zover deze bepaling de bescherming van de consument beoogt (Beschikk. HvJ 7 maart 2013 (Euronics Belgium/Kamera Express en Kamera Express Belgium), *Juristenkrant* 2013 (weergave A. GODFROID), afl. 267, 3, *JLMB* 2013, afl. 37, 1876, noot A. MEULDER, Pb C 4 mei 2013 (dispositief), afl. 129, 5, *TBH* 2013 (weergave G. SORREAUX), afl. 5, 463, *TBH* 2014, afl. 6, 606, noot T. BAES, *TGR-TWVR* 2013, afl. 3, 194). Volgens het hof van Beroep te Gent is dit wel degelijk het geval. Het doel van het verbod van verkoop met verlies is, aldus het hof, het aantal marktspelers niet aan te tasten. Verkoop met verlies bedreigt immers die ondernemingen die het zich om welke financiële reden dan ook, niet kunnen veroorloven zelf met verlies te verkopen. Aldus worden niet enkel de belangen van de bestaande handelaars gediend, doch tevens deze van de consument die niet afhankelijk zou worden van een uiteindelijk uitgedund aantal spelers op de betreffende markt die mogelijks – na eerst scherpe (verlies)prijzen te hanteren – de prijzen naderhand te hoog zouden stellen. Het Hof besluit in dat opzicht dat de regeling uit de (inniddels weliswaar opgeheven) WMPC (art. 101), gelet op de strijdigheid met voormelde richtlijn, geen toepassing kan vinden (Gent 16 december 2013, *NJW* 2014, afl. 307, 658, noot R. STEENNOT, *RW* 2014-15, afl. 14, 543, noot, *TBH* 2014, afl. 6, 635, *TGR-TWVR* 2014, afl. 2, 125). Om hieraan te remediëren heeft de wetgever in de nieuwe regeling, die vervat ligt in artikel VI.116 WER, toegevoegd dat deze beoogt “de eerlijke marktpraktijken te verzekeren tussen ondernemingen”. De ratio wordt als volgt verduidelijkt in de parlementaire voorbereidingen: “*Het blijft echter van belang het regime van verbod op verkoop met verlies, zoals het door het voorliggend ontwerp wordt versoepeld, te behouden om de economische belangen van de individuele ondernemingen en de kmo’s te beschermen. Omwille van hun kleine omvang beschikken deze laatste vaak niet over de financiële capaciteit om goederen met verlies te verkopen. Zij lopen het risico dat hun bestaan wordt bedreigd tegenover grote ondernemingen die, rekening houdend met de variëteit en het aantal goederen die te koop worden aangeboden, gemakkelijker bepaalde goederen met verlies kunnen verkopen, door dit verlies te compenseren met de winst die ze halen op de verkoop van andere goederen. Deze regelgeving heeft dus enkel tot doel het bestaan van een gezonde en loyale concurrentie tussen ondernemingen te waarborgen.*” (*Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53, 3018/001, 48).

²²⁶ Een verbod op verkoop met verlies valt niet te lezen in boek XIV WER.

²²⁷ BS 22 mei 2014.

verricht in het kader van de verwezenlijking van dat doel en die niet onder de bijzondere bevoegdheid van andere rechtscolleges vallen”.

Voortaan wordt met andere woorden ook op dit vlak aangeknoopt bij het ondernemingsbegrip, zodat ook vrije beroepsbeoefenaars (met inbegrip van dierenartsen) sedert 1 juli 2014 onder de algemene bevoegdheid van de rechtbank van koophandel ressorteren²²⁸.

75. Ondanks deze uitbreiding van de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel blijven niettemin bijzondere bevoegdheidsregels gelden voor wat betreft stakingsvorderingen ingesteld naar aanleiding van handelingen van ondernemingen/vrije beroepsbeoefenaars die strijden met de bepalingen van de boeken VI en XIV WER.

Hoewel de voorzitter van de rechtbank van koophandel bevoegd is om het bestaan vast te stellen en de staking te bevelen van handelingen in strijd met de bepalingen van boek VI WER, is dit voor wat betreft overtredingen van boek XIV WER niet het geval. De relevante bepalingen diengaangaande zijn opgenomen in boek XVII WER (Bijzondere rechtsprocedures).

Voor inbreuken op de bepalingen van boek XIV WER, rust de bevoegdheid bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg²²⁹. Het onderscheid dat aldus ontstaat, impliceert geen schending van de Grondwet, aldus het Grondwettelijk Hof²³⁰.

Dit impliceert overigens dat voor handelingen door vrije beroepsbeoefenaars in overtreding van boek VI WER (niet-kenmerkende prestaties) in principe de reguliere stakingsrechter, in het bijzonder de voorzitter van de rechtbank van koophandel, bevoegd is.

²²⁸ B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van Economisch Recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 46; B. PONET en H. LAMON, “Is een vrije beroeper geen ondernemer zoals een andere?”, *RW* 2013-14, 562.

²²⁹ Art. XVII.1, tweede lid, art. XVII.29/1 WER.

²³⁰ In de diverse arresten van het Grondwettelijk Hof waarbij de uitsluiting van de vrije beroepsbeoefenaar uit de WMPC ongrondwettelijk werd bevonden (zoals hoger toegelicht), werd telkenmale verduidelijkt dat de toepassing van verschillende procedures voor verschillende rechtscolleges, op zich niet discriminerend is.

Afdeling 2

BUITENGERECHTELIJKE REGELING VAN CONSUMENTENGESCHILLEN

76. De informatieverplichtingen verwoord in Boek XVI. Buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen WER, werden hoger reeds toegelicht.

Het moet voor een consument voorts makkelijk zijn om in contact te komen met de dienst na verkoop van de onderneming waarbij hij een product heeft gekocht, ten einde minnelijk een probleem te regelen dat hij heeft ondervonden met het product²³¹. De onderneming dient zo snel mogelijk te reageren op de bedoelde klachten en stelt alles in het werk om een bevredigende oplossing te vinden²³². In het bijzonder wordt in de parlementaire werkzaamheden onderstreept dat een onderneming zich effectief moet inzetten om tot een aanvaardbare oplossing te komen. Het moet om meer dan enkele formele stappen gaan en bovendien moet de reactie van de onderneming snel komen, zo niet is er sprake van een manifeste tekortkoming in hoofde van de onderneming. De parlementaire werkzaamheden benadrukken bovendien dat de beoordeling van de redelijke termijn afhangt van de betrokken sector en de aard van het product of de dienst²³³.

²³¹ *Parl.St. Kamer 2013-14, 53, nr. 3360/001, 12.*

²³² *Art. XVI.3 WER.*

²³³ *Parl.St. Kamer 2013-14, 53, nr. 3360/001, 12.*